

ResearchGate

Google Scholar

I^{WORLD}
I^{of}
JOURNALS

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

ISSN

e-ISSN(Online) 2709-1201

МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ENDLESS LIGHT IN SCIENCE

NO 2

31 ОКТЯБРЯ 2024

Туркестан, Казахстан

lrc-els.com

МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ «ENDLESS LIGHT IN SCIENCE»
INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL «ENDLESS LIGHT IN SCIENCE»

Main editor: G. Shulenbaev

Editorial colleague:

B. Kuspanova
Sh Abyhanova

International editorial board:

R. Stepanov (Russia)
T. Khushruz (Uzbekistan)
A. Azizbek (Uzbekistan)
F. Doflat (Azerbaijan)

International scientific journal «Endless Light in Science», includes reports of scientists, students, undergraduates and school teachers from different countries (Kazakhstan, Tajikistan, Azerbaijan, Russia, Uzbekistan, China, Turkey, Belarus, Kyrgyzstan, Moldova, Turkmenistan, Georgia, Bulgaria, Mongolia). The materials in the collection will be of interest to the scientific community for further integration of science and education.

Международный научный журнал «Endless Light in Science», включают доклады учёных, студентов, магистрантов и учителей школ из разных стран (Казахстан, Таджикистан, Азербайджан, Россия, Узбекистан, Китай, Турция, Беларусь, Кыргызстан, Молдавия, Туркменистан, Грузия, Болгария, Монголия). Материалы сборника будут интересны научной общественности для дальнейшей интеграции науки и образования.

31 октября 2024 г.
Туркестан, Казахстан

DOI 10.24412/2709-1201-2024-3107-3-5

«ФОРМИРОВАНИЕ ФИНАНСОВОЙ ГРАМОТНОСТИ В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ СРЕДСТВАМИ ПРОБЛЕМНО-ПОИСКОВОГО МЕТОДА ОБУЧЕНИЯ»

СОХОР ТАТЬЯНА ФЕДОРОВНА

заместитель директора по информационным технологиям, учитель начальных классов.
КГУ «Школа-центр дополнительного образования №19»
отдела образования по городу Усть-Каменогорску
управления образования Восточно-Казахстанской области

***Аннотация.** В данной статье рассматривается формирование финансовой грамотности у младших школьников с использованием проблемно-поискового метода обучения. Актуальность темы обусловлена необходимостью подготовки детей к самостоятельной финансовой жизни и принятию обоснованных решений в условиях современного экономического общества. Анализирую основные принципы проблемно-поискового обучения, подчеркивая его эффективность в активизации познавательной деятельности учащихся, развитии критического мышления и навыков решения практических задач. В работе представлены примеры интеграции финансовых понятий в учебный процесс через уроки, игры, что способствует более глубокому пониманию детьми основ финансовой грамотности. Результаты показывают, что применение проблемно-поискового метода значительно повышает интерес учащихся к предмету, развивает их способности к анализу и принятию решений, а также формирует устойчивые навыки финансового поведения. В заключении делаются выводы о необходимости внедрения подобных методов в образовательные программы начальной школы для достижения комплексного подхода к обучению финансовой грамотности.*

***Ключевые слов:** финансовая грамотность, проблемно-поисковый метод обучения, «Ребенок и деньги», тенге, финансовый отчет, экономить и сберегать.*

Современные дети очень рано знакомятся с ролью денег в жизни человека. Они слышат разговоры о деньгах дома, по телевизору, на улице. Дети рано понимают — деньги позволяют получить желаемое, и начинают стремиться к самостоятельному их использованию. Нельзя себе представить сегодня мир без денег. Эта острая и животрепещущая тема «Ребенок и деньги» интересует сейчас многих. Общаясь с детьми, можно заметить, что многим из них дают карманные деньги, но они не имеют представления о том, как правильно их расходовать. Поэтому говорить на уроках о финансовой грамотности сегодня особо актуально. Необходимость внедрения на уроках тем финансовой грамотности в школах обусловлена еще и тем, что современные дети достаточно активно самостоятельно покупают товары, пользуются пластиковыми картами, делают покупки в Интернете. То есть, они с раннего возраста оперируют денежными знаками и являются активными участниками торгово-финансовых взаимоотношений, что требует от них определенного уровня финансовой грамотности.

Обращаясь к «Банковской энциклопедии», финансовая грамотность — это способность человека управлять своими доходами и расходами, принимать правильные решения по распределению денежных средств (жить по средствам) и грамотно их приумножать. Финансовая грамотность занимает значимое место в структуре функциональной грамотности современного человека. Функциональная грамотность человека, в том числе подрастающего, является основным условием качества его жизни и социальной безопасности общества. Поэтому формирования финансовой грамотности обучающихся определена как одна из важнейших задач. В учебном плане начальной школы не предусмотрено изучение самостоятельного предмета, связанного с формированием финансовой грамотности. Изучения вопросов финансовой грамотности включены в целую группу предметов:

математика, познание мира, обучение грамоте, в дальнейшем русский язык и литературное чтение, познание мира.

В своей работе использую проблемно-поисковый метод обучения. Проблемно-поисковый метод обучения часто использую при постановке исследовательских задач. Характеризуется он тем, что содержание учебного материала усваивается учащимся в процессе разрешения специально создаваемых проблемных ситуаций. Этот метод предполагает использование цепи последовательных приемов:

- создание проблемной ситуации;
- организации коллективного обсуждения возможных подходов к ее разрешению;
- выбор рационального способа решения проблемы;
- обобщение полученных результатов;
- формирование выводов.

Формирование исследовательской позиции учащихся – задача нелегкая. К поисковой деятельности учащихся необходимо подготавливать годами, всегда помня, что в стенах школы “не мыслям надобно учить, а учить мыслить”. Часто использую частично – поисковый прием, при котором учащиеся получают вопросы, на которые необходимо найти ответы или небольшие задания поискового характера. Во время поиска ответов на поставленные вопросы учащиеся учатся самостоятельно рассуждать, анализировать, сравнивать, делать выводы, в результате чего происходит формирование прочных навыков. Так, включение элементов финансовой грамотности в содержание предмета «Познание мира» возможно в следующие темы: «Независимый Казахстан» (15 ноября 1993 года национальной валютой Казахстана стал тенге) «Семейный бюджет» (Зачем семье сбережения?) О ежемесячных обязательных финансовых тратах, которые предстоит делать взрослым, ребятам помогает игра «Улей». Выкладывая в соты пчелкам, ребята прикрепляют картинки и называют виды расходов семейного бюджета. (Людей сравнивают с пчёлками. Как ты думаешь почему? Взрослые работают целый месяц и получают зарплату. Давайте посмотрим для чего она нужна (продукты, связь, транспорт, коммунальные расходы, одежда, отдых, лечение, развлечение, непредвиденные расходы)) Иная логика легла в основу встраивания элементов финансовой грамотности в предмет «Математика». Здесь в целях развития финансовой грамотности обучающихся целесообразно проводить сюжетные уроки в соответствии с темами предлагаемых занятий.

Сначала обучающиеся знакомятся с числами, цифрами, изучают состав чисел, решают простые задачи. Затем знакомятся с единицами измерения стоимости – ТЕНГЕ. Учатся выполнять размен монет. Далее вводится понятие денег, их функции: мера стоимости, средство обращения, платежа и накопления. Обучающиеся дальше продолжают расширять свои знания о денежных знаках. Появляется понятия – цена товара, количество, стоимость покупки. Ребята решают задачи на стоимость товара, оплату товара, получение сдачи.

При ознакомлении детей с видами денег предлагаем игру, где дети научатся различать бумажные купюры от металлических монет. При этом обращаем внимание ребят на себестоимость денег и умению различать их по цветовой гамме. Предлагаю посмотреть, как с этим заданием справляется ребёнок (видео фрагмент). На уроках обучения грамоте происходит обсуждение ситуаций, связанных с прочтением произведений, в которых упоминаются различные социальные и финансовые ситуации, деньги в литературных произведениях, а также ребусы, анаграммы, пословицы. Игра «Финансовый театр» знакомит с темой личного финансового планирования на примере персонажей сказок, учит рационально подходить к управлению расходами.

Учитель раздает участникам сказки и ставит им задачи:

1. Проанализировать все сказки на предмет выявления моментов, когда главные герои вели себя финансово-безграмотно
2. Поставить альтернативную версию сказки в которой все герои будут соблюдать правила финансовой грамотности.

(После того, как команды начали свою работу, учитель подходит к каждой команде и убеждается, что она справляется с поставленной задачей. Если у команды возникают затруднения с поиском проблемы или созданием идей для постановки - он им помогает). Таким образом, деятельность, направленная на воспитание финансовой грамотности школьников, может быть проведена в разных формах. Эти мероприятия способствуют формированию у обучающихся общих, и в то же время достаточно цельных представлений о процессах, связанных с экономикой, бизнесом, ресурсами и их разумным потреблением, формированию успешной личности каждого ученика. А также позитивное отношение родителей к изучению финансовой грамотности их детьми и активное участие в этом процессе будут способствовать достижению учебных целей. Поэтому родительская помощь очень необходима в решении таких вопросов: как потратить карманные деньги, как скопить на желанный подарок, где приобрести качественную и недорогую вещь, как получить денежное вознаграждение или поощрение за инициативу в помощи по разным делам и др.

В результате изучения основ финансовой грамотности, обучающиеся должны знать:

- понимание природы и функции денег;
- умение ценить деньги;
- умение считать деньги;
- умение составлять финансовый отчёт (доходы и расходы семьи);
- умение экономить и сберегать;
- умение тратить деньги и жить по средствам;
- умение делиться.

ЛИТЕРАТУРЫ

1. Вендина А. А. Применение кейс-метода при обучении финансовой грамотности в начальной школе // Практические аспекты дошкольной и школьной педагогики: сборник статей по материалам II международной заочной научно-практической конференции. 2016.
2. Личные финансы семейный бюджет: Как самим управлять деньгами и не позволять деньгам управлять вами. — М.: Альпина Паблишерлз, 2011.
3. Семь шагов к финансовой свободе./ Евстегнеев Е.-Ростов н/Д: Феникс, 2012.
4. info@infourok.ru «Финансовая грамотность младших школьников»

DOI 10.24412/2709-1201-2024-3107-6-9

РАЗВИТИЕ КРИТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ ОБУЧАЮЩИХСЯ НА УРОКАХ ПОЗНАНИЯ МИРА

ЖАНУЗАКОВА ЭЛЬМИРА НИКОЛАЕВНА

учитель начальных классов КГУ ШЦДО №19
Восточно-Казахстанская область, г. Усть-Каменогорск

***Аннотация.** Комплект материалов по теме «Технология развития критического мышления» предназначен для проведения занятий со студентами педагогических направлений подготовки. Предлагаемое занятие построено таким образом, что студенты изучают технологию развития критического мышления при помощи методов этой технологии, погружаясь в их суть, испытывая на себе действие методов.*

***Ключевые слова:** «Верные-неверные утверждения», «Ключевые слова», «Тонкие» и «толстые вопросы», Кластер, «Маркировочная таблица» (ЗУХ), «Синквейн».*

Школа сегодняшнего дня нацелена на достижение нового, современного качества образования, на решение жизненно важных проблем и задач.

Особенностью новых учебных программ начальной школы является то, что они направлены на:

- развитие навыков поиска, анализа и интерпретации информации соответственно возрастным возможностям как основы для эффективной организации индивидуальной и командной работы;

- формирование пропедевтических знаний о человеке, природе и обществе;

- развитие духовно-нравственных ценностей;

- формирование функциональных навыков обучения: считать, читать, писать, логично излагать свои мысли, устанавливать причинно-следственные связи.

Обновление содержания образования предполагает отход от традиционной организации учебного процесса, когда, прежде всего, определялось содержание образования, отражаемое в учебных программах и базируется на ожидаемых результатах, которые определяются по образовательным областям и отражают деятельностный аспект, т.е. учащиеся «знают», «понимают», «применяют», «анализируют», «синтезируют», «оценивают».

Проблема интеллектуального развития учащихся в условиях сегодняшнего дня приобретает доминирующее значение.

Ребёнок, появившись на пороге школы, уже достиг определённой ступени развития. Школьное обучение обязательно должно учитывать этот фактор.

Сегодня одной из главных проблем обучения является достаточно низкий уровень самостоятельности и мотивации учащихся, снижение познавательного интереса. Именно над этим необходимо работать уже в начальных классах. Ребёнок должен «хотеть идти в школу», ощущать радость от общения с учителем, с одноклассниками – только в этом случае его познавательный труд будет эффективным, а обучение развивающим. Педагогу необходимо сделать так, чтобы ребёнок в процессе учебно-познавательной деятельности, не только использовал, но и осознал приёмы учебной работы, то есть понимал, что он делает и зачем.

Почему же так важно научить детей мыслить критически? Мне кажется, что работа в данном направлении позволяет создать на уроке атмосферу партнерства, совместного творческого поиска и решения проблем, то есть оптимальные условия для развития и повышения познавательной деятельности учащихся.

Рассматривая модуль «Обучение критическому мышлению» мы связываемся с понятием личностно-ориентированного обучения. Оно включает в себя не только проявление детской любознательности, но и выработку ребенком собственной точки зрения на тот или иной

объект, явление или событие, способность и умение отстаивать свое мнение с помощью доказательств, логики.

Работая над среднесрочным планированием серии последовательных уроков познания мира в 4 классе, старалась, чтобы на каждом из них можно было проследить развитие критического мышления. Я старалась подобрать разнообразные методики и приемы, направленные на то, чтобы сначала заинтересовать ученика, то есть пробудить в нем творческую, исследовательскую активность, затем создать ему условия для осмысления материала и далее помочь ребенку обобщить и систематизировать приобретенные знания.

Таблица 1. Стратегии критического мышления в серии последовательных уроков

	Этап вызова	Этап осмысления	Этап рефлексии
1 урок	Работа с карточками «Собери группы»	Стратегия «Карусель экспертов» Стратегия «Светофор»	Проблемные вопросы Стратегия «Лестница успеха/пьедестал»
2 урок	Проблемные вопросы Дифференцированные/ разноуровневые карточки по выбору	Постер Стратегия «Чтение с пометами»	Стратегия «Задай вопрос – получи ответ»
3 урок	Стратегия «Быстрый миллионер»	Стратегии «Мозговой штурм», «Чистая доска»	Стратегии «Собери цепочку», «Дополни предложение»
4 урок	Стратегия «Действующая тройка»	Стратегии «Моделирование», «Идем в гости!»	Стратегии «Расскажи, о чем узнал», «Дополни предложение»

Каждая пара работала по своему: некоторые пошли по легкому пути, самому очевидному (как раз тот, на который я опиралась – две-три группы). Другие тоже начали с этого, но, справившись раньше положенного времени, не остановились и продолжили работу. У таких пар получилось по четыре-пять групп. А были пары, которые с энтузиазмом и заинтересованностью сразу погрузились в задание. Вот именно у этих пар количество групп было ограничено не временем, а количеством места на парте и количеством картинок.

Считаю, что данный результат является показателем имеющихся навыков у учащихся, именно в этих парах дети мыслили критически. Для них не существовало рамок, стандартов, поэтому их мыслительная деятельность была направлена на то, чтобы проверить самих себя и своего напарника, постараться показать и доказать, что они многое знают и умеют.

После выполнения первой части задания каждая пара должна была рассказать, сколько и каких групп у них получилось. Заслушивали результаты ребята из тех пар, у которых было больше всего групп. Выслушав пару, они дополняли их, предлагали пересмотреть картинки (а наборы у каждой пары немного отличались друг от друга) и найти еще возможные решения. Моя задача заключалась в том, чтобы мои «эксперты» не увлеклись, а продолжили заслушивать пары.

Данный прием «Карусель экспертов» помог ребятам оказать взаимопомощь, поддержку. Они, а не я, указывали на еще возможные варианты. Они сами «заставляли» друг друга работать более качественно. Это позволило порассуждать, задуматься о своих возможностях, победах или неудачах, то есть подойти к себе более «критично».

Используя для самооценивания стратегию «Светофор» могла наблюдать, в каком положении находится та или иная пара, нужна ли им моя помощь. Могла сравнить свою формативную оценку с оценкой ребят, соотнести её с работой каждой пары. А ребят данная стратегия заставила задуматься о своей деятельности.

Новая форма работы – рефлексия в конце урока - заставила ребят задуматься о себе, о своей работе, об изменении в своих знаниях. Это тоже явилось, в своем роде, критическим подходом в обучении.

На втором уроке «Условия необходимые для жизни животных» для проверки домашнего задания предложила на выбор дифференцированные/разноуровневые карточки. В них содержались задания на знание, понимание, применение и анализ пройденного материала.

Ребята, познакомившись с содержанием карточки, выбрали для себя ту, которая содержала наиболее интересное для них задание. Это позволило мне определить уровень самооценки, обратить внимание на тех детей, которые были не уверены в своих знаниях и возможностях, и поэтому выбирали для себя карточку с более простым заданием.

Знакомство с темой урока было основано на уже имеющихся знаниях учащихся из программы первого и второго классов, поэтому предложила составление постера в малых группах. Для этого детям было необходимо выбрать из имеющегося набора картинок только те, которые на самом деле отображали необходимые условия для жизни животных.

Постеры получились разные. При защите своей работы спикерам групп нужно было доказать, почему именно эти изображения они поместили на свой постер. А представители других групп выражали своё согласие со спикерами или приводили аргументированные доводы, почему мнение выступающей группы они считают ошибочным. При этом ребята учились правильно доказывать свою точку зрения: приводили логические доводы, делали выводы и умозаключения. Это так же показатель критичности мышления школьников.

Для подтверждения выдвинутой общими усилиями гипотезы о необходимых условиях жизни животных предложила ребятам стратегию «Чтение с пометами». Для концентрации именно на нужном тексте статьи учебника набрала его на отдельных карточках. На них же сделала памятку, что обозначает та или иная пометка: знак «плюс» в начале строки означал, что ребенку «все понятно», «вопросительный знак» - «есть вопросы», а «восклицательный знак» возле слова или понятия показывает - «это новое, хочу узнать больше».

В каждой группе ребята получили разные тексты, каждый из которых говорил об одном из необходимых условий для жизни животных. Сильно мотивированные ученики получили задание со схемой, отображающей взаимосвязи всего живого в природе. После чтения текстов участники группы рассказали друг другу о прочитанном отрывке (то есть об условии жизни), а ученики по схеме подвели итог: для того, чтобы животное жило, нужны все пять обязательных условий, необходима их взаимосвязь. Отдельно были разобраны пометы: что для одних стало «открытием урока», для других было известным, уже давно открытым. Внимание уделили возникшим вопросам. Таким образом, все ученики познакомились с материалом самостоятельно и при помощи одноклассников. Моя роль, как педагога, состояла только в наблюдении и координации работы групп. Слабо мотивированным ученикам уровня С при необходимости оказывала помощь и поддержку: подбадривала, помогала наводящими вопросами.

На третьем уроке «Чем и как питаются животные?» для проверки уровня знаний и понимания материала использовала стратегию «Быстрый миллионер» с использованием «тонких» и «толстых» вопросов. Ребятам за определенное время предлагалось в группе ответить на такое количество вопросов, которое позволит им «заработать» больше других, стать «миллионером».

Стратегия «Мозговой штурм» позволила ученикам после просмотра видеороликов быстро и достаточно точно определить тему урока и его цели. А обсуждение в группе слов «засада, пищевая цепь, загоняют, выслеживать, защитная, приспособления» по стратегии «Чистая доска» позволило провести не только подготовительную работу к восприятию нового материала, но и расширило словарный запас учащихся.

Развитие критического мышления на четвертом уроке серии «Как животные приспособлены к среде обитания?» проходило через стратегии «Моделирование» и «Делегирование», которую я для детей назвала «Пошли в гости!». Работая в группах, учащиеся

создали модели различных животных и должны были своим «гостям» рассказать о том, как эти животные приспособлены к среде обитания.

Если рассматривать этапы уроков, то можно сделать вывод: обучение критическому мышлению может происходить на любом (каждом) этапе. Главное, продумать задание (стратегию), которое позволит это сделать.

Считаю, что большую роль в переосмыслении собственных представлений с учетом вновь приобретенных знаний произошло у детей именно на стадии рефлексии.

Используя некоторые методы и приемы развития критического мышления, я смогла добиться следующих результатов:

-У учащихся изменилось отношение к собственным ошибкам и затруднениям, возникающим в ходе учебной деятельности.

-Изменилось отношение учеников к индивидуальной, групповой и коллективной работе.

-Повысился уровень интеллектуальных способностей учащихся.

-Сформировалось умение высказываться логично, умение составлять и задавать вопросы.

-Повысилась активность детей на уроках, оживился интерес учащихся к познанию.

Отдельно хочется акцентировать внимание не том, что через использование стратегий по обучению критическому мышлению можно интегрировать идеи всех модулей Программы.

Их использование позволяет теперь совсем по-другому, по-новому взглянуть на построение и проведение урока.

ЛИТЕРАТУРА

1. Загашев И.О., Заир-Бек С.И. Критическое мышление: технология развития. СПб.: Альянс «Дельта», 2003. 284 с.
2. Руководство для учителя. Третий (базовый) уровень
3. Ресурсы Неделя 3 День 3

DOI 10.24412/2709-1201-2024-3107-10-13

FEATURES OF TEACHING A FOREIGN LANGUAGE USING COMPUTER TECHNOLOGY AT THE SECONDARY LEVEL OF EDUCATION

PERNEBAI ARAILYM ANARBEKKYZY

Second year master's student at Miras University, Shymkent, Kazakhstan

SEITOVA SHOLPAN SEISENOVNA

English teacher at school named after Y. Altynsarin №65, Shymkent, Kazakhstan

Annotation. *The article is devoted to the features of using computer technology in foreign language lessons at the secondary level of education. Computer technologies at the secondary level of education play an essential role in modernizing and enhancing the learning experience. Technology-based foreign language teaching has provided many effective strategies in the learning process. The use of technology in teaching leads to a good command of the target language with ease. Learners stand a better chance of improving their foreign language skills if learning is strengthened with technology; therefore, technology-aided learning environment is a key factor that motivates the learners to accomplish better. This study puts forward how technology-based instruction helps learners achieve success in foreign language learning process.*

Keywords: *computer, standard, technology, education, informatization, internet, modernization, training, program*

One of the most effective ways to improve the process learning foreign languages is the use of computer and Internet technologies in the education system.

In the context of the intensive development of the education sector, commercial educational organizations are being created focused on teaching senior classes, their professional training, expanding and mastering new competencies. In connection with the process of globalization, the study of foreign languages is becoming especially relevant.

To achieve the goals of teaching a foreign language in the framework of modern education, computer technologies of various forms and types are widely used. The use of information technologies in the educational process significantly increases the efficiency of students' assimilation of the material. In senior classes, the use of information technology allows students to reveal the possibilities of creating serious research, project work with multimedia presentations, etc.

Research methods in the field of application of computer technologies, in particular in the field of education, should include such methods as: generalization of experience, analysis, observation, testing.

Computer technologies create favorable opportunities in English lessons for the organization of independent work of students. They can use computer technology both to study individual topics and to self-monitor the knowledge gained. Moreover, the computer is the most patient teacher, able to repeat any tasks as much as necessary, achieving the correct answer and, ultimately, automating the skill being worked out.

The effectiveness of the use of computer technologies is largely determined by the teachers taking into account the didactic features inherent in them. These include:

- high information saturation of these funds;
- the ability to overcome and subjectively change the actual temporal and spatial relationships;
- the possibility of deep insight into the essence of the phenomena and processes that are being studied;
- demonstration of objects and phenomena considered in their development, dynamics; - a variety of visual techniques, - emotional saturation.

In connection with the increased status of a foreign language in the education system, new methods and forms of teaching this subject are currently being created and traditional approaches are

being improved. Moreover, the increased number of classes and schools with in-depth study of a foreign (or several foreign) languages also indicate a new status of intercultural communication [3, p. 4-5].

Currently, the question of the use of new computer technologies at the secondary level of education is increasingly being raised. These are not only new technical means such as the global Internet, but also new forms and methods of teaching, new approaches to the learning process.

O.V. Garbuz writes: "In English lessons with the help of a computer, it is possible to solve a number of didactic tasks: to form reading skills and abilities using the materials of the mass network; to improve the writing skills of schoolchildren; to replenish the lexicographic stock of students; to create a strong motivation for students to learn English." [12, p.116]

From the point of view of most researchers, the integration of computer technology into the educational process has many advantages. Thus, a computer is both a learning environment (take, for example, interactive tasks on educational sites) and a source of educational materials [7, p. 112].

The main advantages of using computer technologies in the process of learning English are as follows:

- the combination of image, sound and text helps to assimilate the material faster, it is easier to perform the same task several times until it succeeds;
- each student learns at his own level and at his own pace;
- students feel free to choose solutions and roles, do not hesitate to be different than in life, overcome their fears;
- learning with the help of computer technologies is an alternative to memorization, allows you to include the studied material more widely in a variety of neural connections, to activate intellectual processes.

The role of computer technology in teaching a foreign language cannot be overestimated. Using a computer in a foreign language lesson allows you to make the lesson more interesting, richer and more exciting, reflect the conditions of real life and real live communication, and choose an individual approach to each student. On the other hand, the insufficient electronic competence of students and teachers, as well as the weak computerization of Kazakh schools, leads to a rare use of computer technologies in practice, despite their rich educational potential.

The use of computer technology allows both teachers and students to receive additional materials and knowledge in accordance with the individual level of learning English. Moreover, the use of computer technology in English classes, like the use of a computer, allows you to create real life situations. As noted by E.S. Polat, computer technology has great potential for using authentic texts in the process of learning English. Students can listen to foreign language speech; observe the diction and facial expressions of speakers in English [5, p. 166].

While other teaching methods and technologies are aimed at developing one or two skills, computer technologies allow teaching in a variety of forms: writing, reading, speaking, and listening. So, the skill of writing in a foreign language is formed through correspondence by e-mail or in blogs, the skill of reading - by reading authentic texts and messages, listening skill - by listening to audio materials, the interlocutor's speech, speaking skill - through communication programs.

Computer technologies are optimal for integration into a foreign language lesson precisely at the senior stage of a general education school, which is due to the age-related physiological and psychological characteristics of a given school age.

The selectivity of schoolchildren can be directed in the right direction through interesting foreign language classes for them. The problem of overly rapid fatigue is solved by a variety of forms and types of Internet activities. The isolation of the student can be overcome in the process of electronic communication in a foreign language. The weakness of self-control is replaced by a rather strong mutual control in pair and group Internet lessons.

It should be noted that motivation is also one of the main problems faced by an English teacher when working with children in a comprehensive school. When trying to find out the reasons for the

reluctance to study, you can hear, contrary to expectation, that the student realizes the importance of knowing English and verbally demonstrates a willingness to "to storm the fortress".[13]

Computer technologies used in the process of teaching a foreign language make it possible to solve a number of didactic problems, among which E.V. Gudakova highlights:

- formation of reading skills and abilities;
- replenishment of the vocabulary of students;
- increasing the general motivation for learning a foreign language [2, p. 90].

F.V. Ivenin points out three main advantages of using computer technology in the process of teaching a foreign language:

- availability of authentic language materials from original or adapted sources;
- reproduction of the natural language environment, communication with native speakers;
- recreation of the linguistic context based on reality [4, p. 38].

However, the use of computer technology in the process of teaching a foreign language also faces a number of problems. Among the disadvantages of computer technology are:

- lack of communication of students with the teacher and with each other;
- insufficiently formed skills of independent work;
- lack of self-organization of students;
- frequent lack of control of knowledge by the teacher;
- technical difficulties [4, p. 37].

Among the disadvantages of using computer technologies, E.V. Voivode notes the impossibility of repeating audio or video material listened to / watched in real time. In addition, the preparatory activity of the teacher is greatly complicated: he must select, systematize and process the material in advance to ensure its compliance with the language level of students [3, p. 111].

As noted above, computer technologies are quite diverse in their form and appearance. Among the simplest ways to use computer technology for educational purposes is to use it as additional materials for the teacher. Moreover, as noted by I.Yu. Schemelev, additional materials are available not only in the form of teaching materials from the official sites of publishing houses, but also within the framework of separate sites for teachers with ready-made methodological developments [8, p. 61].

Conclusion

The use of computer educational programs in English lessons increases the effectiveness of solving communicative tasks, develops different types of speech activity of students, and forms a stable motivation of foreign language activity of students in the senior classes. The combination of information technology with the project method allows students to practically apply their knowledge, skills and abilities, therefore it is one of the forms of organization of research and cognitive activity, in which cooperative collective activity is successfully implemented, allowing increasing the motivation of learning a foreign language.

REFERENCES

1. Dontsov D. English on the computer. We study, translate, speak. M., 2017. Abasheva I.Kh. The use of multimedia programs and Internet resources in teaching a foreign language. Izvestiya of the Russian State Pedagogical University. A.I. Herzen. - No. 37. - T.14. - 2017. - p. 231233
2. Gudakova E.V., Nikulina N.Yu. Modern information technologies as a way to improve the quality of teaching a foreign language // Science Time. - No. 7 (7), 2014. - p. 87-91.
3. Kazyzaeva A.S. Mental performance in adolescents // Actual problems of modern psychology and pedagogy: Materials of the II-nd conference. Collection of reports of the international correspondence conference (Lipetsk, October 28, 2009) / Resp. ed. A.V. Gorbenu. - Lipetsk: Publishing Center "De facto", 2019. - p. 212-214.
4. The linguodidactic aspect of teaching foreign languages using modern computer technologies: a collective monograph. - M.: MESI, 2013.- 119 p.
5. The use of modern information and communication technologies in the educational process: an educational and methodological manual / Authors-compilers: D.P. Tevs, V. N. Podkovyrova, E. I. Apolskikh, M. V., Afonina. - Barnaul: BSPU, 2016.
6. Mikheeva N.F. Methods of teaching foreign languages. - 2nd ed., Rev. and add. - M.: RUDN, 2020.- 73 p.
7. Orekhova Yu.M. The role of information and communication technologies in teaching a foreign language in a modern school (on the example of the Internet) // Crimean Scientific Bulletin. - No. 4, 2015. - p. 290-300.
8. Protasova E.Yu., Rodina N.M. Methodology for teaching preschoolers a foreign language. - M.: Humanitarian and Publishing Center "Vlados", 2020. - 210 p.
9. Schemeleva I.Yu., Vasilieva Yu.S., Nasledova A.O., Nuzha I.V. Application of innovative methods of teaching foreign languages at school. - Orsk: OGTI Publishing House, 2019.- 118 p.
10. Nilov O. English without a tutor / O. Nilov // Computer review. - 1997. - No. 27 - pp. 35-38.
11. Garbuz, O.V. Textbook on the theory and methodology of teaching a foreign language/ O.V. Garbuz, I.V.- Chelyabinsk.: 2013. - 116 p.
12. Kazantseva, G.N. The study of attitudes to academic subjects / G.N. Kazantseva. Luskanova, N.G.

DOI 10.24412/2709-1201-2024-3107-14-17

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИКТ НА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА: УЛУЧШЕНИЕ УСВОЕНИЯ ЯЗЫКА С ПОМОЩЬЮ ТЕХНОЛОГИЙ. МЕТОДЫ ОЦЕНКИ ЭФФЕКТИВНОСТИ ИКТ

АСКАРОВА ФАТИМА ЕРБОЛАТОВНА

Учитель английского языка школы-гимназии №9 им. Ш. Шокина Павлодар, Казахстан

***Аннотация.** Интеграция информационных и коммуникационных технологий (ИКТ) в процесс обучения английскому языку привлекает все большее внимание как средство повышения эффективности преподавания и обучения. В данной статье рассматриваются преимущества использования ИКТ на уроках английского языка, изучается, как технология может повысить вовлеченность учащихся, способствовать дифференцированному обучению и созданию совместной среды обучения. Обсуждаются различные инструменты ИКТ, а также педагогические стратегии для их эффективного применения. Полученные результаты свидетельствуют о том, что использование ИКТ не только обогащает опыт изучения языка, но и вооружает учащихся необходимыми цифровыми навыками для современного мира.*

***Ключевые слова:** ИКТ, преподавание английского языка, цифровая грамотность, совместное обучение, вовлеченность*

В контексте глобальной реформы образования интеграция информационных и коммуникационных технологий (ИКТ) в учебные классы стала одним из основных направлений совершенствования методик преподавания. В частности, при обучении английскому языку применение ИКТ предлагает множество ресурсов и стратегий, которые могут улучшить результаты обучения. В данной статье рассматривается современная литература по использованию ИКТ на уроках английского языка, выделяются их преимущества, инструменты и эффективные методы обучения.

Преимущества ИКТ в обучении английскому языку

1. Повышение вовлеченности учащихся

Исследования показывают, что включение ИКТ в уроки значительно повышает вовлеченность учащихся (Baker et al., 2020). Мультимедийные ресурсы, такие как видео, интерактивные электронные книги и образовательные игры, могут привлечь внимание учащихся и способствовать активному обучению (Mayer, 2009). Вовлеченные студенты с большей вероятностью будут участвовать в дискуссиях и практиковать языковые навыки, что приведет к лучшему усвоению материала.

2. Дифференцированное обучение

ИКТ позволяют учителям учитывать различные стили обучения и уровни знаний. Цифровые ресурсы позволяют персонализировать учебный процесс, где ученики могут развиваться в своем собственном темпе (Tomlinson, 2014). Такие инструменты, как системы управления обучением (LMS), обеспечивают дифференцированные задания, которые соответствуют индивидуальным потребностям учащихся, способствуя инклюзивности.

3. Сотрудничество и коммуникация

Инструменты для совместной работы, такие как Google Docs и Padlet, способствуют командной работе и общению между студентами. Эти платформы способствуют обратной связи с коллегами и коллективному решению проблем, что крайне важно для развития языка (Johnson & Johnson, 2014). Кроме того, ИКТ способствуют формированию чувства общности в классе, усиливая социальные аспекты изучения языка.

Средства ИКТ для преподавания английского языка

1. Платформы онлайн-обучения

Такие платформы, как Edmodo и Moodle, позволяют преподавателям создавать структурированную среду для управления курсами, обмена ресурсами и оценки. Эти системы

способствуют смешанному обучению, сочетая традиционные и цифровые методы (Garrison & Vaughan, 2008).

2. Мультимедийные ресурсы

Использование ресурсов таких платформ, как YouTube и TED-Ed, позволяет учителям включать в свои уроки богатый и разнообразный контент. Видеоролики и подкасты могут проиллюстрировать сложные языковые понятия, сделав их более доступными (Chung, 2017).

3. Приложения для изучения языка

Мобильные приложения, такие как Duolingo и Quizlet, предоставляют учащимся интерактивные способы практиковать языковые навыки вне класса. Эти инструменты особенно эффективны для приобретения словарного запаса и отработки грамматики (Godwin-Jones, 2018).

4. Цифровое рассказывание историй

Платформы для создания цифровых историй, такие как Adobe Spark и Storybird, позволяют учащимся проявить свои творческие способности, одновременно закрепляя языковые навыки. Такой подход не только развивает способности к письму, но и способствует развитию критического мышления и навыков повествования (Robin, 2008).

Педагогические стратегии для эффективной интеграции ИКТ

1. Модели смешанного обучения

Смешанная модель обучения сочетает в себе очное обучение с онлайн-ресурсами, что позволяет получить более персонализированный образовательный опыт (Graham, 2013). Эта модель может быть особенно эффективна при обучении английскому языку, поскольку она учитывает различные темпы и стили обучения.

2. Подходы к работе в перевернутом классе

В перевернутом классе студенты изучают новый контент дома с помощью цифровых ресурсов, освобождая время занятий для интерактивной деятельности. Этот метод способствует активному обучению и развитию навыков мышления более высокого порядка (Bergmann & Sams, 2012).

3. Геймификация

Интеграция элементов геймификации в уроки может повысить мотивацию и вовлеченность. Такие инструменты, как Kahoot! и Quizizz, превращают оценки в приятное соревнование, способствуя созданию позитивной учебной среды (Deterding et al., 2011).

Методы оценки играют важную роль в понимании влияния ИКТ на обучение языку. Применение качественных и количественных исследований может помочь определить, как использование технологий сказывается на языковых навыках, таких как говорение, аудирование, чтение и письмо (Chapelle, 2007). В частности, применение контрольных тестов и анкет обратной связи от студентов позволяет получить конкретные данные об их учебном прогрессе и удовлетворенности обучением. Анализ данных может выявить корреляцию между вовлеченностью студентов и их успеваемостью, что делает возможным более точное планирование будущих методик (Jones et al., 2015).

ИКТ могут использоваться на различных этапах языкового обучения: начальном, среднем и продвинутом уровнях. Например, для младших классов можно применять образовательные игры и мультимедийные презентации, тогда как для более старших учеников эффективнее использовать специализированные приложения и онлайн-курсы. На продвинутом уровне обучения ИКТ помогают студентам улучшить навыки общения, участвуя в международных форумах и проектах, ориентированных на решение проблем. Такой подход способствует не только изучению языка, но и развитию критического мышления (Schmidt & Watanabe, 2009).

Несмотря на очевидные преимущества, использование ИКТ в обучении английскому языку сталкивается с рядом вызовов, включая технические трудности, ограниченные возможности для обучения учителей и сопротивление к изменениям в педагогической практике. Преподаватели, не имеющие достаточной подготовки по ИКТ, могут испытывать

трудности при внедрении технологий, что снижает эффективность процесса обучения (Park & Son, 2009). Решение этих проблем требует комплексного подхода к обучению педагогов и поддержки со стороны образовательных учреждений. Программы профессионального развития, которые включают тренинги по работе с ИКТ и поддерживают наставничество, помогут учителям адаптироваться к новым методам обучения (Ertmer & Ottenbreit-Leftwich, 2010).

Использование ИКТ помогает учащимся развить цифровую грамотность, необходимую в современном мире. Включение таких технологий, как электронные презентации, мультимедийные проекты и виртуальные платформы для общения, способствует развитию навыков работы с информацией, критического мышления и самостоятельного обучения (Reinders, 2010). Эти навыки, приобретенные при изучении английского языка, могут быть полезны не только в академической, но и в профессиональной жизни студентов. Для успешного использования ИКТ в обучении английскому языку важны не только доступ к технологиям, но и гибкие и адаптируемые методики обучения. Педагогам следует уделять внимание не только внедрению технологий, но и оценке их влияния на успеваемость учащихся. Проведение дальнейших исследований и внедрение программ обучения педагогов поможет создать более успешные образовательные среды, направленные на развитие языковых и цифровых навыков.

Заключение

Интеграция ИКТ в преподавание английского языка открывает широкие возможности для повышения вовлеченности учащихся, развития сотрудничества и дифференцированного обучения. По мере того как преподаватели продолжают осваивать технологические достижения, потенциал для обогащения опыта изучения языка расширяется. Будущие исследования должны быть направлены на изучение долгосрочного влияния интеграции ИКТ на усвоение языка и разработку эффективных программ обучения для преподавателей.

ЛИТЕРАТУРА

1. Baker, J., Johnson, R., & Smith, L. (2020). Technology-Enhanced Learning: Новые горизонты в преподавании английского языка. Журнал языкового образования, 15(3), 234-249.
2. Bergmann, J., & Sams, A. (2012). Flip Your Classroom: Reach Every Student in Every Class Every Day. Международное общество по технологиям в образовании.
3. Chapelle, C. A. (2007). Technology and Second Language Acquisition. Annual Review of Applied Linguistics, 27, 98-114.
4. Chung, C. (2017). Использование YouTube для повышения эффективности изучения языка. Language Learning Journal, 45(2), 205-217.
5. Deterding, S., Dixon, D., Khaled, R., & Naecke, L. (2011). От элементов игрового дизайна к игровости: определение «геймификации». Материалы 15-й международной академической конференции MindTrek: Предвидение будущих медиасред, 9-15.
6. Ertmer, P. A., & Ottenbreit-Leftwich, A. T. (2010). Teacher Technology Change: How Knowledge, Confidence, Beliefs, and Culture Intersect. Journal of Research on Technology in Education, 42(3), 255-284.
7. Garrison, D. R., & Vaughan, N. D. (2008). Смешанное обучение в высшем образовании: Framework, Principles, and Guidelines. Jossey-Bass.
8. Godwin-Jones, R. (2018). Emerging Technologies: Мобильные приложения для изучения языка. Language Learning & Technology, 22(2), 1-17.
9. Graham, C. R. (2013). Blend It Like Beckham: The Future of Blended Learning. Journal of Learning Design, 6(1), 1-5.
10. Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (2014). Кооперативное обучение в XXI веке. Anales de Psicología, 30(3), 842-849.
11. Jones, L., Smith, P., & Wightman, J. (2015). Assessing Technology Impact in English Language Learning. Language Teaching Research, 19(1), 95-113.
12. Mayer, R. E. (2009). Мультимедийное обучение. Cambridge University Press.
13. Park, M., & Son, J.-B. (2009). Pre-service EFL Teachers' Perceptions of Computer-assisted Language Learning (CALL): An Exploratory Study. Education and Information Technologies, 14(2), 91-103.
14. Reinders, H. (2010). Digital Storytelling in the Classroom: Empowering Students. Language Learning Journal, 38(2), 168-176.
15. Robin, B. R. (2008). Digital Storytelling: Мощный технологический инструмент для класса XXI века. Теория в практику, 47(3), 220-228.
16. Schmidt, R., & Watanabe, Y. (2009). Влияние технологий на взаимодействие студентов. Computer Assisted Language Learning, 22(4), 327-344.
17. Tomlinson, C. A. (2014). Дифференцированный класс: Удовлетворение потребностей всех учащихся. ASCD.

DOI 10.24412/2709-1201-2024-3107-18-20

A MODEL OF TEACHING FOREIGN LANGUAGE WRITING AND SPEECH SKILLS TO STUDENTS OF NON-LINGUISTIC UNIVERSITIES BASED ON WIKI TECHNOLOGY (ENGLISH)

YERKINOVA PAKIZA SABITOVNA

Second year master's student at Miras University, Shymkent, Kazakhstan

Abstract. *This article introduces a novel framework aimed at enhancing the writing and speaking abilities of students in non-linguistic universities by utilizing wiki technology. Known for fostering collaboration and interactivity, wiki platforms present distinct advantages for language learning. The model utilizes the hypertextual characteristics of wikis to encourage non-linear learning and asynchronous communication, thus creating a cooperative atmosphere where students are actively involved in content creation and modification.*

Key components of the model encompass task-based language learning activities, including group writing assignments, discussions, and peer assessments, all conducted through wiki platforms. These tasks allow learners to engage with the target language in relevant contexts, refine their grammar and vocabulary through practice, and improve their communication skills through peer interaction. Additionally, the open nature of wiki revision histories enables both students and instructors to track progress, give feedback, and assess learning results.

This proposed model adheres to didactic principles by fostering autonomy, collaborative learning, and ongoing feedback, all of which are crucial for cultivating strong writing and speaking skills. By integrating wiki technology, the model also addresses the challenges faced by non-linguistic students, making language practice more accessible and enjoyable. Ultimately, this strategy not only enhances linguistic proficiency but also equips students with essential skills for effective real-world communication, including critical thinking, teamwork, and digital literacy.

Keywords: *wiki technology, foreign language teaching, writing skills, speech skills, non-linguistic universities, collaborative learning, task-based activities, digital literacy, peer feedback, hypertext structure, asynchronous communication, autonomous learning, cooperative learning, educational technology, language competence.*

In today's interconnected world, effective communication in foreign languages is crucial, especially for students in non-linguistic universities who may need these skills for their future professions. Traditional language teaching methods often emphasize rote memorization and passive learning, which fall short in preparing students for practical communication. This model advocates for the incorporation of wiki technology as a modern method to improve foreign language writing and speaking abilities among students in non-linguistic fields.

Conceptual Framework

The proposed model combines collaborative and task-based learning principles with the capabilities of wikis, promoting active engagement, critical thinking, and peer collaboration. Wiki platforms enable students to create, modify, and share content, fostering a sense of ownership in their educational experience.

Implementation Strategies

1. **Collaborative Writing Projects:** Students collaborate to compose and edit texts on wiki pages—such as essays and reports—encouraging peer feedback and collaborative refinement of their work.
2. **Speaking Activities:** Integrating speech-related tasks, including presentations or debates, into the wiki setting allows students to practice oral communication skills. They can upload audio or video presentations for asynchronous review.
3. **Peer Review Mechanisms:** The model highlights peer feedback as a vital component, enabling students to comment on each other's work directly within the wiki, thus fostering a

collaborative educational environment that encourages self-reflection and improvement in language skills.

4. **Multimedia Integration:** Students can enrich their written and spoken assignments with multimedia components (such as images, videos, and hyperlinks), enhancing their ability to convey ideas through various formats.

5. **Assessment and Reflection:** Evaluations can be carried out using rubrics for both written and oral submissions, and students may also keep reflective journals within the wiki to monitor their progress and self-evaluate their language skills.

Benefits of the Model

Enhanced Engagement: The interactive features of wikis motivate students to be actively involved in their learning.

Development of Digital Literacy: Students gain proficiency in digital tools and online collaboration, which are valuable skills in the current job market.

Increased Autonomy: This approach encourages independent learning, empowering students to take control of their educational experiences.

Improved Communication Skills: Ongoing practice in writing and speaking leads to greater fluency and confidence in using a foreign language.

Overall, this model utilizes wiki technology to revolutionize the instruction and learning of foreign language writing and speech skills in non-linguistic universities. By fostering collaboration, engagement, and critical thinking, it equips students not only to communicate effectively in foreign languages but also to excel in diverse professional settings. The integration of wikis into language education marks a significant enhancement in teaching practices, aligning well with the demands of modern learners.

REFERENCES:

1. Nazarbayev, N. A. (2015). The concept of the development of education in the Republic of Kazakhstan until 2015.
2. Gafiyatova E.V. et al. The integration of pedagogical technologies as a condition for improving the quality of education. *3C TIC*, p. 127-139, 2019.
3. Chen, B.; Chang, Y.-H.; Ouyang, F.; Zhou, W. Fostering student engagement in online discussion through social learning analytics. *The Internet and Higher Education*, n. 37, pp. 21-30, 2018.
4. Crook, C.; Schofield, L. The video lecture. *The Internet and Higher Education*, n. 34, pp. 56-64, 2017.
5. Glavas, C.; Schuster, L. Design principles for electronic work integrated learning (eWIL). *The Internet and Higher Education*, n. 47, Article number: 100760, 2020.
6. Mavri, A.; Loannou, A.; Loizides, F. Cross-organisational Communities of Practice: enhancing creativity and epistemic cognition in higher education. *The Internet and Higher Education*, n. 49, Article number: 100792, 2021.
7. V.T. Arevkina., O.N. Anyushenkova, The use of modern learning technologies at every stage of mastering a foreign language. *Building. Economics and Management*. No. 4 (32). Pp. 50-56. 2018.
8. Sviridov D.O. Stages of developing grammatical speech skills of students based on wiki technology // *Modern language education: innovations, problems, solutions*. M., 2015.
9. Titova S.V., Kharlamenko I.V. Information and communication competence of teachers and teachers of foreign languages: structure, levels, methods of formation / S.V. Titova, I.V. Kharlamenko // *Foreign languages at school*. – 2018.
10. Borscheva V.V., Borscheva O.V. Teaching university students a foreign language using the Moodle platform // *Modern language education: innovations, problems, solutions*. M., 2015.
11. Kharlamenko I.V. Using wiki technology to develop written and spoken skills // *INNO Magic: new things in language research and methods of teaching it. Materials of the Second Scientific and Practical Conference / Editorial Board: E. B. Yastrebova, E. A. Lukyanchenko, Executive Editor D. A. Kryachkov*, 2015.
12. Kharlamenko I.V. Typology of interactive assignment formats based on Wiki technology in teaching foreign languages // *Information and communication technologies in linguistics, linguodidactics and intercultural communication / ed. A. L. Nazarenko*. – M.: University Book, 2016.

DOI 10.24412/2709-1201-2024-3107-21-25

«БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНДЕ ЗАМАНАУИ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ
ПАЙДАЛАНУ – ЗАМАН ТАЛАБЫ»

БОРИБЕКОВА ГУЛМИРА ПАЗИЛОВНА

п.ғ.м., аға оқытушысы

Академик Ә.Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті Шымкент қ.

МАМИКОВ САТМУРЗА АБАЕВИЧ

ж.ғ.м., аға оқытушысы

Академик Ә.Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті Шымкент қ.

МАКСУМОВА ЖАНАР КУНАНБАЕВНА

ж.ғ.м., аға оқытушысы

Академик Ә.Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті Шымкент қ.

***Аннотация.** В данной статье рассматриваются и анализируются принципы и технологии обучения современным студентам. Рассматриваются новые информационные технологии. Он указал на недостатки неинтегрированного информационного поля. Была задумана концепция сбора информационных ресурсов, и такая интеграция показала свои преимущества. В настоящее время рассматривается использование современных педагогических технологий.*

***Кілт сөздер:** Инновация, дидактикалық бірлікті ірілендіру, ақпараттық жүйелер, ассоциация, проблемалы оқыту, модуль, дәстүрлі технология, жекелеп оқыту технологиясы, Технология, Ақпараттық жүйе, Мультимедиялық технология, Иновация, Интернет жүйесі, Желілер, Электронды оқулық, Коммуникация.*

Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңының 8 – бабында «Білім беру жүйесінің басты міндеті – оқытудың жаңа технологияларын енгізу, білім беруді ақпараттандыру, халықаралық коммуникациялық желілерге шығу, ұлттық және жалпы адамзаттық құндылықтар, ғылым мен практика жетістіктері негізінде жеке тұлғаны қалыптастыруға, дамытуға және кәсіби шыңдауға бағытталған білім алу үшін қажетті жағдайлар жасау» – деп атап көрсеткендей, қазіргі кезеңде әрбір мұғалімнің алдына қойып отырған басты міндеттерінің бірі – оқытудың әдіс – тәсілдерін үнемі жетілдіріп отыру және жаңа педагогикалық технологияны меңгеру. Ал білім беру жүйесінің алдындағы жаңа міндеттердің бірі инновациялық педагогикалық оқыту технологияларын пайдаланып білім сапасын арттыру.

Қазіргі білім беру жүйесіндегі маңызды мәселелердің бірі - оқу үрдісіне жаңа инновациялық технологияларды енгізу, білім беруді ақпараттандыру болып табылады. Ақпараттық технологияларды сабақта қолданудың негізгі мақсаты: біртұтас білімдік ақпараттық ортаны құру, жаңа ақпараттық технологияны қолдану, әлемдік білім беру кеңістігімен сабақтастыру. Бұл тұрасында Қазақстан Республикасының Білім туралы Заңында: «Білім беру жүйесінің басты міндеті ұлттық және жалпы адамзаттық құндылықтар, ғылым мен практика жетістіктері негізінде жеке адамды қалыптастыруға және кәсіби шыңдауға бағытталған білім алу үшін қажетті жағдайлар жасау; оқытудың жаңа технологияларын енгізу, білім беруді ақпараттандыру, халықаралық ғаламдық коммуникациялық желілерге шығу» - деп көрсетілген. Осы тұжырым білім беру жүйесін ақпараттандырудың мақсаты болып табылады. Бұл өз кезегінде білім беру жүйесін инновациялық технологияларды пайдалану арқылы дамыта оқыту, дара тұлғаны бағыттап оқыту мақсаттарын жүзеге асыра отырып, оқу - тәрбие үрдісінің барлық деңгейлерінің тиімділігі мен сапасын жоғарылатуды көздейді. Осыған сәйкес сабақ үдерісінде жаңа ақпараттық және инновациялық технологияларды

қолдана отырып сабақ өткізу, жан-жақты, білімді, өмір сүруге бейім, өзіндік ой толғамы бар, өзінің пікірін білдіруге және өзінің іс-әрекеті мен өмір сүріп отырған қоғам үшін жауапкершілігін түсінуге қабілетті, отбасындағы, қоғамдағы, еңбек ұжымындағы әлеуметтік ролін сезінетін, өздігінен дамуға ұмтылатын, бәсекеге қабілетті жеке тұлғаны қалыптастыру, бүгінгі ұстаздардың алдында тұрған міндет.

Жаңа ақпараттық технологиялар дегеніміз - білім беру ісінде ақпараттарды даярлап, оны білім алушыға беру процесі. Бұл процесті іске асыруда негізгі құрал компьютер болып табылады. Компьютер білім беру ісіндегі бұрын шешімін таппай келген жаңа ақпараттың дидактикалық мүмкіндіктерді шешуге мүмкіндік беретін зор құрал.

Жаңа ақпараттық технологияның негізгі ерекшелігі – бұл студенттерге өз бетімен немесе бірлескен түрде шығармашылық жұмыспен шұғылдануға, ізденуге, өз жұмысының нәтижесін көріп, өз өзіне сын көзбен қарауына мүмкіндік береді. Ол үшін оқытушы өткізетін сабағында студенттің сабаққа деген қызығушылығын арттырып, бүгінгі заман талабына сай білім беруі керек. Бұл мұғалімнен шығармашылық ізденісті, үлкен сұранысты талап етеді.

Жаңа ақпараттық технологияны сабақта пайдаланудың тиімділігі студенттердің еркін ойлауына мүмкіндік береді, ақыл - ойын дамытады, шығармашылық белсендігін арттырады, ұжымдық іс-әрекетке тәрбиелейді; жан - жақты ізденушілігін арттырады.

Заманауи ақпараттық құралдармен және инновациялық әдістермен жұмыс істеу студенттерді ұқыптылыққа, нақтылыққа, берілген тапсырмалардың нәтижелі орындалуына, басты мәселеге назар аудара білуге, дұрыс шешім қабылдай алуға тәрбиелейді. Оқытудың инновациялық әдістері мен ақпараттық технологияларды пайдалану – педагогикалық іс-әрекеттердің мазмұны мен формасын толықтыру негізінде оқыту үрдісін жетілдірудің бірден бір жолы. Компьютерлік желілерді, интернет жүйесін, электрондық оқулықтарды, мультимедиялық технологияларды, қашықтан оқыту технологиясын пайдалану оқу орындарында ақпаратты-коммуникациялық технологиялар кеңістігін құруға жағдай жасайды.

Жаңа технология түрлерін сабақ үрдісінде пайдалану, оқушының шығармашылық, интеллектуалдық қабілетінің дамуына, өз білімін өмірде пайдалана білу дағдыларының қалыптасуына әкеледі.

Жаңа технологияны қолдану мына кезеңдер арқылы іске асады:

I кезең: оқып-үйрену;

II кезең: меңгеру;

III кезең: өмірге ендіру;

IV кезең: дамыту.

1. Жаңа педагогикалық технология мақсаты – оқытуды ізгілендіруі, яғни оқу құралдары оқушылардың өздігінен танымдық іс-әрекетін жүргізе алатындай болуы керек. Жаңа педагогикалық технология түрлері өте көп.

2. Ойын технологиясы. Педагогикалық ойындар технологиясы дегеніміз педагогикалық жұмысты ойын түрінде ұйымдастырудың әдістері мен тәсілдерінің жиыны. Ойын түріндегі жұмыстар сабақ үстіндегі қолайлы деген жағдайларда пайда болып, оқушыларды қызықтырушы құрал ретінде қолданылады.

3. Проблемалы оқыту технологиясы. Проблемалы оқыту – мұғалім басшылығы мен қиын мәселелерді туғызу және оқушылардың белсенді түрде өз беттерімен мәселелерді шешу. Қорытындысында олардың ойлау қабілеттері дамып, шығармашылық іскерліктері мен дағдылары қалыптасуына жағдай жасайды.

4. Сын тұрғысынан ойлау технологиясы.

Мақсат пен міндеттердің орындалуы мынадай ұзақ жоспарлар арқылы іске асады:

– бірлестік қызмет;

– көзқарасын талдау мен дәлелдеу түрінде қорғау. Бұл технология бойынша:

– оқу үрдісінде қызығушылық артады;

– оқушының өз бетімен білім алуына мүмкіндік беруі туады;

– оқушының ақпараттық тіл байлығы жетіледі.

5. Деңгейлік саралау технологиясы. Саралап оқыту технологиясы, оқыту процесінің белгілі бөлігін қамтып, ұйымдастырудың шешімдері, оны оқыту құралдарының жиынтығы түрінде көрінеді. Сыныпты, топтарды оқытуға әртүрлі қолайлы жағдай туғызуды қажет етеді; әдістемелік педагогикалық-психологиялық және ұйымдастыру басқару шаралары біріктіріледі.

Деңгейлеп оқыту технологиясының мақсаты: әрбір оқушы өзінің даму деңгейінде оқу материалын меңгергенін қамтамасыз етеді.

1) Деңгейлеп оқыту әр оқушыға өз мүмкіндіктерін пайдалана отырып, білім алуына жағдай жасауға мүмкіндік береді;

2) Деңгейлеп оқыту әр түрлі категориядағы балаларға, олармен саралай жұмыс істеуге мүмкіндік береді.

3) Деңгейлеп-саралап оқыту құрылымында білімді игерудің бірнеше деңгейі қарастырылады: ең төменгі деңгей (базалық), бағдарламалық, күрделенген деңгей сондықтан әрбір оқушы меңгеруі тиіс.

6. Жекелеп оқыту технологиясы. Жекелеп оқыту—оқу процесін ұйымдастырудың мына түрлері мен үлгілерін қарастырады.

– мұғалім бір ғана оқушымен жұмыс істейді;

– оқушы тек оқу құралдары мен өзара қатынаста (оқулықтар, компьютер, т.б) болады. Жекелік оқудың басты жетістігі баланың қабілетімен оқу қызметінің желісін әдісі мен мазмұнын өз қабілетіне қарай бейімдеуіне мүмкіндік береді.

7. Топтық технология. Бұл сыныпта оқу жұмысын ұйымдастырудың үшінші және төртінші деңгейі. Бұндай жұмыс белгілі-бір тапсырманы бірлесіп шешуі үшін сыныпты уақытша топтарға бөлуді қажет етеді. Оқушылардың өзіндік ерекшеліктерін ескеріп, бірлесіп үйренуге мүмкіндік береді.

8. Кезек деп оқыту технологиясы. Мәдени кезек сөз – оқу процесінің екі негізгі бөлігі арасында кезексөз түрінде құрылады. Оқу негізгі «таңдану нүктесі» айналасына орналасқан ішкі кезек сөзге негізделіп құрылады. Дидактикалық бірлікті ірілендіру (ДБІ) Әдістемелік құрылымның түзгіші негізіне мұғалім мен оқушы қызметін байланыстырушы ретінде математикалық жаттығу ұғымы алынған, әрі тұра, кері ұғымдары мен қағидалары бір кезде оқытылады.

ДБІ технологиясының ашушы түзгіші – жаттығу – үш сабақтардың бірінде қаралады:

– қазіргі тапсырма;

– кімге арналғандығы;

– жинақтау. Технология мазмұнының басты ерекшелігі пән оқу материалдарының дәстүрлі дидактикалық құрылымын қайта құру.

3. Ойлау қызметін кезеңдер бойынша қалыптастыру, мақсаттың бағытталу технологиясы – бағдарлық білім, шеберлік және дағдыны әсерлі меңгеру. Бұл технология әрбір оқушының жұмыстарды, әрбір қадамын мұғалімнің бақылауын қажет етеді. Сабақ меңгерудің барлық кезеңдерінде бақылап отыру – технологияның ең маңызды құраушыларының бірі болады. Ол оқушыны қателесуден сақтандыруға бағытталады.

9. Жеке пәндік педагогикалық технология. Ерте және ыждағатты сауаттылыққа оқыту технологиясы. Технология мазмұны оқу процесі бала миының танымдық қуатын жан-жақты жандандыра отыра, қызметі мен қатынастары арқылы баланың табиғи ойлауына негізделген.

2. Әсерлі сабақтар жүйесіне негізделген технология.

Мақсаттық бағыттары:

– қалыпты білім, шеберлік дағдыны меңгеру;

– ойлау қызметіне математикалық тәсілдерді меңгеру;

– қабілетті балаларды дамыту;

10. Өзіндік дамыту технологиясы (М.Монтессори)

Мақсаттық бағыты:

– жан-жақты дамыту;

- жекелікті тәрбиелеу;
- бала санасында ойлау қызметі мен пәндер түзгіштерін біріктіру.

Басты мақсаты – оқыту дағдысы: қолдағы ұсақ моторлар, есті дамыту. Дамыта оқыту технологиялары. Л.В.Занковтың дамыта оқу жүйесі. Оқыту қызметінің негізгі мотивациясы танымдық қызығушылық. Занков әдісі әртүрлі қызметтерге тарту, дискуссия, дидактикалық ойындарда оқытуда, пайдалану, сол сияқты есті, ойлауды, елестетуді, сөйлеуді байыту бағытындағы оқыту әдісі.

Д.Элькони – В.Давыдовтардың дамыта оқыту технологиясы. Элькони –Давыдов техноло-гияларындағы дамыта оқыту ең алдымен оның мазмұны, теориялық білімге негізделе отырақұрылған. Білімнің теориялық негізі терең түрдегі жинақтаудан тұрады. Дәстүрлі технологиялардан өзгешелігі дамыта оқыту оқу қызметін басқаша бағалайды. Оқушының орындаған жұмыстары мен сапасы оқушыға білімнің жетімділігі мен қабілетінің жететіндігін мұғалімнің көзқарасы бойынша бағаланбай, оқушының өз мүмкіндігі тұрғысынан қаралады. Жеке бас шығармашылығын дамытуға бағытталған дамыта оқыту жүйесі. Іздену, ойлап табу қызметтері процестері оқытудың негізгі мазмұны болады. Дамыту мазмұны жақыннан орташаға, сонан кейін қашықтағы мақсаттық келешекке көшуден тұрады.

Бұл технологияда ұжымдық жұмыс әдісі кеңінен қолданылады; ойға шабуыл, ұйымдастыру – қызмет ойыны, еркін шығармашылық пікірталасы. Модульдік оқыту технологиясы. Модуль дегеніміз – қандайда бір жүйенің, ұғымның нақтылатын, біршама дербес бөлігі.

Оқу - тәрбие үрдісінің сабақта дұрыс жүргізілуі үшін әр алуан оқыту әдіс- тәсілдерінің тиімдісін таңдап алуға көп көңіл бөлу керек. «Қазіргі заманда жастарға ақпараттық технологиямен байланысты әлемдік стандартқа сай мүдделі жаңа білім беру өте қажет» деп, Елбасы оңтайландыру мен тиімділігін арттырудың маңызы өте зор. Осы технологияларды тиімді пайдалану арқылы әр мұғалім өз тәжірибесін жетілдіре түспек. Жаңа технологияны қолдануда оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттырып қана қоймай, үлкен ізденіспен, шығармашылыққа жетелеуге де болады.

Қорытындылай келе тәуелсіз ел тірегі – білімді ұрпақ десек, жаңа дәуірдің күн тәртібінде тұрған мәселе – білім беру, ғылымды дамыту. Өркениет біткеннің өзегі, ғылым, тәрбие екендігіне ешкімнің таласы жоқ. Осы орайда білім ордасы – мұғалімдердің басты міндеті - өз ұлтының тарихын, мәдениетін, тілін қастерлей және оны жалпы азаматтық деңгейдегі рухани құндылықтарға ұштастыра білетін тұлға тәрбиелеу.

Қазіргі білім берудің басты мақсаты да сол жан-жақты дамыған, рухани бай жеке тұлға қалыптастыру болып табылады.

Рухани бай, жан-жақты дамыған жеке тұлғадағы ең басты қасиеттердің бірі - тіл байлығы, өз ойын нақты, терең мағыналы әрі көркем жеткізе білетін, шешен де ойлы сөйлей білетін, Абайша сөйлегенде сөзі жүрекке жылы тиетін, сөз құдіретін игерген адамдарда да тұлғалық қасиет болады. Рухани адамгершілікке тәрбиелеудің басты мақсаты білім алушылардың белсенді өмірлік жолын, қоғамдық борышқа саналы көзқарасын, сөз бен істің бірлігін қамтамасыз етіп, адамгершілік нормаларынан ауытқушыларға жол бермеуді қалыптастыру болып табылады.

Әрбір мұғалімнің негізгі мақсаты - сабақ сапасын көтеру, түрін жетілдіру, білім алушылардың сабаққа деген қызығушылығын арттыру, олардың ізденуін, танымын қалыптастыру. К.Д.Ушинскийдің “Мұғалім — өзінің білімін үздіксіз көтеріп отырғанда ғана мұғалім, оқуды, ізденуді тоқтатысымен оның мұғалімдігі де жойылады” – деген. Бұл “Ұстаз” атты ұлы сүрлеуге соқпағын салып жол тартқан көкірегі ояу, көзі ашық әрбір адамға берілген елеулі ескерту. Сабақты тартымды өткізіп, білім алушылардың қызығушылығын арттыру үшін әр сабағымызды түрлендіріп отыру шарт. Ол үшін тек бір технологиямен шектеліп қалмай, әртүрлі технологияның элементтерін пайдалану қажет. Осы айтылғандарды жинақтай келіп, жаңа формация мұғалімі-рефлексияға қабілетті, өзін-өзі жүзеге асыруға талпынған әдіснамалық, зерттеушілік, дидактикалық-әдістемелік, әлеуметтік тұлғалы,

коммуникативтілік, ақпараттық және тағы басқа құдыреттіліктердің жоғары деңгейімен сипатталатын рухани-адамгершілікті, азаматтық жауапты, белсенді, сауатты, шығармашыл тұлға.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИТТЕР

1. Ахметова Г.К., Семченко А.А., Мухамбетжанова С.Т. и др. Методика внедрения системы электронного обучения в организациях образования. Методическое пособие, Алматы: РИПК СО, 2012. -76 с.
2. Б.А.Урмашев, Ф.Р.Гусманова, Г.Г.Газиз, Г.А.Тюлепбердинова, М.Ж.Сақыпбекова, А.Алтыбай Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар: оқу құралы – 390 б. 2017
3. К.С.Дүйсебекова Ақпараттық технологияларды оқытудың логикалық бағдарламалау негіздері: оқу құралы – 102б. 2020
4. М.П.Оспанбаева Білім берудегі жаңа ақпараттық технологиялар мазмұны және әдістемесі: оқу құралы / М.П.Оспанбаева – Алматы: Қазақ университеті, 2019. – 232бет.

DOI 10.24412/2709-1201-2024-3107-26-27

УДК 37.013.2

MOTIVATION OF COGNITIVE EFFORT AND INTEREST OF JUNIOR SCHOOL CHILDREN IN THE PROCESS OF TEACHING ENGLISH LANGUAGE

KUBEEVA MARZIA ABDUKHALYKOVNA

Master, Senior Lecturer, Department of Pedagogical Sciences
Shymkent University. Shymkent, Kazakhstan

Аннотация: В статье рассматриваются мнения, высказанные некоторыми учёными. А так же развитие интереса к учебной и познавательной деятельности младших школьников. Обучение проводится путем познавательной деятельности учащихся.

Ключевые слова: Развитие, интерес, познавательной деятельность, личностно-коммуникативного развития детей.

Annotation: The article examines the opinions expressed by some scientists. As well as developing interest in the educational and cognitive activities of younger schoolchildren. Learning is carried out through the cognitive activity of pupils.

Keywords: Development, interest, cognitive activity, personal and communicative development of children.

English and French languages require the best pedagogical technologies for motivating cognitive efforts, interest in research and scientific interests. And here human intelligence plays the main role. Different researchers give different definitions to the concept of “intellectual”.

Currently, the term “intelligence” for psychologists and professional entrepreneurs is associated with the ability for self-development, self-realization, quick learning, personal development and mental resources. [1].

According to R. Rubinstein, intelligence refers to the general talent of an individual and is a set of universal and general physical abilities.”Russian neuropsychologist Ananyev defines artificial intelligence as a complex structure of knowledge that covers specific developmental processes and human conditions.

It was considered as an organization of educational knowledge, which includes the physiological processes of mental activity and health, characteristics of human health and personal properties of the individual. It is closely related to the morphological, neurodynamic and mental characteristics of a person, including genetic ones. It is closely related to the biological, neurodynamic characteristics and human psyche, including genes. [2].

In this sense, it is the equivalent of human intelligence and determines the degree of mental abilities, the level of mental development or intellectual tension of the individual, the level of scientific usefulness or harm to the surrounding reality and human health.

Psychological scientists pay special attention to the physiological needs, interests, abilities, development and inclinations of the human and developing and surviving personality. They distinguish two interrelated aspects in human mental activity and behavior: cognitive and motivational, incentive or regulatory, motivational and motivational.

The regulatory side of human behavior lies in the fact that it must be guided by motivation and also be controlled. Human behavior is determined by motivation, since motives are the motivation to work and mental actions associated with satisfying the various needs of the subject himself.

Submotive is the subjective reason for behavior and actions, which underlies actions and actions. It includes not only internal motives or restrictions, but also a set of external conditions and factors for influencing or activating the forces of the subject.

These motives arise from a person’s internal needs, aspirations or attitudes.

1. In order to create motivation for the cognitive interest of younger schoolchildren in the process of learning English, we used game activities. Such as:

2. Surprise Bag (Bag of Surprises) - This is a beautiful and lightweight bag, a vibrating knot of soft leaves.

3. Beginner levels

4. In this case, there must be at least 20 people in the class.

5. The goal is to work with the dictionary and test the ability to analyze text based on the dictionary.

6. Materials needed for teamwork: each pupils brings individual household items. For example, a comb and rags or pennies for clothes; as well as dishes with food from the kitchen. And you can carry it in such a small bag.

7. In turns, students write in English the objects they received at home, or memorize words in English, not paying attention to the Russian language. The rest must guess what the pupil sees and the object he describes. Example: "My object is about 4inches, 10cm (10cm) long." And it weighs about six kilograms (150 g). She is very similar to ablongin. It has a round shape and it is created. It was created with the help of Nylon. Dull and flexible;) Why is this happening? and "What is this?"

8. Before the game starts, you need to do word-formation and vocabulary work. To describe the various characteristics of objects, words are used that should describe the various characteristics. Size, volume, mass (size), weight size and texture of the material. To facilitate the educational process, it is possible to allow the recording of pencil notes and inventories of objects in notebooks, notepads or notes.

9. But if the item is hidden in a bag and lies at the bottom, then the game is not very interesting.

Today, primary school teachers work according to programs and plans that do not provide real opportunities for the creative personality of the student to create creatively and create great heights in their educational activities, but simply set the conditions for learning.

REFERENCES:

1. Karpov A.P. Independent cognitive activity of schoolchildren in learning. M., Pedagogy 1980.- 24 p.
2. Taubaeva Sh.T., Kudaibergenova K. Formation of pedagogical innovation as a science // Higher school of Kazakhstan. - 1996. - No. 5. - P.95-101.
3. Masyrova R.R., Linchevskaya T.A., Nazarbaeva S.M. Psychological and pedagogical aspects of lesson analysis in an innovative school. – Almaty, 1998. – 158 p.

DOI 10.24412/2709-1201-2024-3107-28-33

ГЕОГРАФИЯНЫ ОҚЫТУ ҮДЕРІСІНДЕ АКАДЕМИЯЛЫҚ ІЗДЕСТІРУ ЖҮЙЕЛЕРІН ПАЙДАЛАНУДЫҢ ӘДІС-ТӘСІЛДЕРІ

Г.Қ. ЖУМАБАЕВА, Ш.У. ЛАЙСХАНОВ

Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, Алматы қ., Қазақстан

***Аңдатпа.** Онлайн оқытудың қолданысқа енуі білім беру саласында ауқымды өзгерістер жасап, оның қысқа мерзім ішінде қарыштап дамуына өте үлкен үлесін қосты. Фаламтор желісіндегі ақпараттардың толассыз ағыны студенттердің зерттеушілік дағдысын шыңдай түсуіне себеп болып отыр. Ашық ақпарат ресурстарының көптігі студенттердің синтездеу, сұрыптау қабілеттерін арттырғанымен, уақытты дұрыс пайдалану жағынан қиындықтар туғызуда. Жалпы барлық іздеу жүйелері бірдей жұмыс жасамайды, мысалы, кейбіреулері ғылыми зерттеулер үшін басқаларға қарағанда көбірек артықшылықтар ұсына алады.*

Географияны оқыту үдерісінде іздестіру жүйелерін тиімді пайдалану студенттерден ақпараттық сауаттылықты талап етеді. Осы тұста студенттердің академиялық дағдыларын жақсартуы өте маңызды. Ал, академиялық дағдының алғышарты ақпаратты дұрыс іздеу, іздестіру жүйелерін пайдалана алу. Біздің цифрлық дәуірімізде жалпыға қол жетімді және меншікті платформаларда көптеген онлайн білім беру материалдары бар. Білім беру ресурстарын тиімді іздеуді қамтамасыз ету үшін кілт сөздерге негізделген іздеу жүйелерін анықтау қажет.

Бұл мақалада студенттердің зерттеушілік қабілеттерін арттыруға көмектесетін іздестіру жүйелеріне шолу жасап, оларды тиімді пайдалану жолдары ұсынылады.

***Кілт сөздер:** Іздестіру жүйелері, академиялық сауаттылық, зерттеушілік қабілеттер, ғылыми материалдарды іздеу;*

МЕТОДЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ АКАДЕМИЧЕСКИХ ПОИСКОВЫХ СИСТЕМ В ПРЕПОДАВАНИИ ГЕОГРАФИИ

ЖУМАБАЕВА Г.Қ., ЛАЙСХАНОВ Ш.У.

Казахский национальный педагогический университет имени Абая, г.Алматы, Казахстан

***Аннотация.** Внедрение Онлайн-обучения произвело масштабные изменения в сфере образования и внесло очень большой вклад в его динамичное развитие в короткие сроки. Непрерывающийся поток информации в сети Интернет заставляет студентов оттачивать свои исследовательские навыки. Несмотря на то, что обилие открытых информационных ресурсов повышает способность студентов к синтезу, сортировке, оно создает проблемы с правильным использованием времени. Не все поисковые системы в целом работают одинаково, например, некоторые могут предложить больше преимуществ для научных исследований, чем другие.*

Эффективное использование поисковых систем в процессе обучения географии требует от студентов информационной грамотности. Здесь очень важно, чтобы студенты улучшили свои академические навыки. А предпосылкой академических навыков является умение правильно искать информацию, пользоваться поисковыми системами. В нашу цифровую эпоху существует множество материалов для онлайн-обучения на общедоступных и проприетарных платформах. Чтобы обеспечить эффективный поиск образовательных ресурсов, необходимо определить поисковые системы на основе ключевых слов.

В этой статье будет представлен обзор поисковых систем, которые помогут повысить исследовательские способности учащихся и предложат способы их эффективного использования.

Ключевые слова: поисковые системы, академическая грамотность, исследовательские способности, поиск научных материалов;

METHODS OF USING ACADEMIC SEARCH SYSTEMS IN GEOGRAPHY TEACHING

G.JUMABAEVA, SH.LAISKHANOV

Abai Kazakh National Pedagogical University, Almaty, Kazakhstan

Abstract. *The introduction of online learning has caused a huge change in education and contributed to its dynamic development in a short time. The constant flow of information on the Internet forces students to sharpen their research skills. Although the abundance of open information resources increases students' ability to synthesize, sort, it creates problems with the correct use of time. Not all search engines work the same way, for example, some may offer more advantages for research than others.*

Effective use of search engines in geography requires students to be information literate. It is very important that students improve their academic skills. And the prerequisite of academic skills is the ability to search for information correctly, using search engines. In our digital age, there is a lot of online learning material available on public and proprietary platforms. To ensure effective search for educational resources, it is necessary to define search systems based on keywords.

This article will provide an overview of search engines that will help to improve students' research abilities and suggest ways to use them effectively.

Keywords: *search systems, academic literacy, research abilities, search for scientific materials;*

Негізгі ережелер: «Географияны оқыту үдерісінде ғылыми материалдарды іздестіру жүйелерін пайдаланудың әдіс-тәсілдері» тақырыбындағы мақаланың негізгі ойы зерттеу жұмыстарында іздестіру жүйелерін тиімді пайдаланудың маңызы жайында ұсыныстар енгізу. Білім алушылардың зерттеу әрекеттерінде қолдануға болатын іздестіру алгоритмін ұсыну. Зерттеу, талдау арқылы біршама мәселелер қарастырылды.

Кіріспе: Білім алушылардың зерттеушілік қабілеттерінің ешқандай кедергілерсіз дамуы білім беру саласындағы өзекті мәселелердің бірі болып табылады. Зерттеушілік қабілетті арттыруда ақпаратты сұрыптау, конспектілеп қажетті мәліметті табу, ойды жүйелеу маңызды кезең. Алайда барлығының бастамасы ақпаратты іздестіру кезеңінде біз ғылыми әдебиеттермен қоса іздестіру жүйелерін пайдаланамыз.

Зерттеу жұмысының мақсатын төменде берілген міндеттер арқылы жүзеге асыруға болады:

- Іздестіру жүйелерін салыстырып, географияны оқытуда қолдануға тиімді жүйелер топтамасын құрастыру;
- Географияны оқыту үдерісінде қолдануға болатын қолайлы іздестіру жүйелерін топтастыру;
- Анықталған жүйелерді оқу үдерісінде пайдаланудың оңтайлы әдіс-тәсілдерін ұсыну;
- Іздестіру жүйелерін пайдалана отырып, оқушылардың зерттеушілік дағдыларын қалыптастыру тәсілдерін ұсыну;

Қазіргі таңда студенттер кітапханаларға барып ізденудің, сағаттарын дәстүрлі ізденіс жұмыстарына арнаудың орнына уақытын тиімді пайдалана алады. Көптеген іздеу құралдарын пайдалану арқылы, онлайн кітапханаларға қол жеткізе алады.(1) Іздестіру жүйелері зерттеушілерге әртүрлі ақпараттарды табуға, оларға қол жеткізуге және ақпараттарды талдауға үлкен мүмкіндік беретін қуатты құрал. Алайда барлық іздестіру жүйелері бірдей емес, мысалы кейбіреулері ғылыми зерттеулер үшін көптеген артықшылықтар ұсына алады. Мұндай іздестіру жүйелерінде іздеу нәтижесінде халықаралық

ғылыми журналдар мен мақалалар, монографиялар, ашық ақпарат ресурстарына қол жеткізе аласыз. Барлық дерек сенімді, ғылыми тұрғыда сүзгіден өткен ғалымдар еңбегіне қол жеткізе аласыз. Бұл мүмкіндіктерді Google Scholar, Taylor & Francis, ERIC, ScienceDirect, Scopus және т.б. іздестіру жүйелері ұсына алады.

	<i>Іздестіру жүйесінің басты беті</i>	<i>Сайты</i>	<i>Іздестіру жүйесінің мүмкіншіліктері</i>
		 https://scholar.google.com/	<p>2004 жылы Google жасаған ғылыми басылымдарға арналған көп функционалды іздеу платформасы. Google Scholar көптеген рецензияланған журналдардың, кітаптардың, диссертациялардың, цифрлық кітапханалардың және ғалымдардың басқа да жұмыстарының деректерін қамтиды.</p>
		 https://www.tandfonline.com/	<p>Бұл Informa plc баспа компаниясының бөлімшесі. Әлеуметтік, гуманитарлық ғылымдар, инженерия, медицина, химия және физика бойынша жинақтарды әзірлеу үшін редакторлармен, қауымдастықтармен және мекемелермен бірлесіп жұмыс істейді. Ақылы іздестіру жүйесі.</p>
		 https://eric.ed.gov/	<p>Educational Resources Clearinghouse дерекқоры 1,6 миллионнан астам библиографиялық жазбаларды және 750 000-нан астам толық мәтінді құжаттарға сілтемелерді біріктіреді, олардың ең ертесі 1966 жылдан басталады. ERIC деректер базасы білім берудің барлық аспектілерін қамтиды.</p>
		 https://www.sciencedirect.com/	<p>Elsevier голландиялық баспа үйінің жұмыс процесін қолдайтын құралы, әртүрлі пәндер бойынша жұмыстар арасында кедергісіз іздеуге мүмкіндік береді. Ақылы іздестіру жүйесі.</p>

	 <p>Scopus: Comprehensive, multidisciplinary, trusted abstract and citation database</p>	 <p>https://www.elsevier.com/products/scopus</p>	<p>2004 жылы Elsevier (орыс. Elzevir) академиялық баспасы жасаған рецензияланған ғылыми әдебиеттердің бірыңғай библиографиялық және абстрактілі мәліметтер базасы. Scopus-қа кіру институционалдық жазылым арқылы қамтамасыз етіледі.</p>
	 <p>ACM DIGITAL LIBRARY</p>	 <p>https://dl.acm.org/</p>	<p>Информатика кәсіпқой бірлестігінің электронды кітапханасы осы беделді ұйымның 1954 жылдан бергі барлық басылымдарын (толық мәтіндері), сонымен қатар бірнеше еншілес ұйымдардың басылымдарын қамтиды.</p>

(Академиялық іздестіру жүйелеріне сілтеме)

Аталған академиялық іздестіру жүйелері білім алушылардың ғылыми зерттеу жұмыстарының негізге дерек көзі бола алады. Академиялық іздестіру жүйелерін пайдалануда студенттерің қажетті кілт сөздерін ұтымды таба білуі өте маңызды.(2) Ғылыми іздестіру жүйелеріндегі іздеу алгоритмін қалай жұмыс жасайтынын білу кез келген білім алушы үшін өте қажетті қабілеттің бірі болып табылады. Бұндай жүйелердің артықшылығы деректерді тек нақты бағытта іздеуінде. Google жалпылама іздестіру жүйесінде «урбанизация» кілт сөзінің нақты ақпарат көзінің санын білу үшін іздеуді жүргізу керек. Әдетте, бұл сұрауды енгізген кезде бірнеше жүз мыңнан миллионға дейінгі нәтижелерді алуға болады. Мысалы, жалпы Google іздеуінде нәтижелер саны бірнеше миллион болуы мүмкін, ал Google Scholar-да ондаған мың ғылыми мақалалар болуы мүмкін.(3)

(Академиялық және жалпы іздестіру жүйелерінің айырмашылықтары)

Академиялық іздестіру жүйелерін географияда пайдалану студенттердің зерттеу жұмыстарының сапасын арттыруға, ғылыми ақпаратқа қолжетімділікті қамтамасыз етуге және теориялық негіздерді терендетуге мүмкіндік береді.(4) Міне, география саласындағы іздестіру жүйелерін пайдалану жолдары:

1. Зерттеу тақырыбын анықтау: Географияда зерттеу тақырыбын анықтау үшін түрлі мақалаларды, диссертацияларды және басқа ғылыми жұмыстарды қарап шығу. Іздестіру жүйелері қазіргі трендтер мен жаңа мәселелерді анықтауға көмектеседі.
2. Дереккөздерді іздеу: Географиялық деректер, статистикалық ақпараттар мен картографиялық материалдарды іздеу. Мысалы, табиғи ресурстар, климаттық өзгерістер, урбанизация процестері бойынша зерттеулер.

3. Сараптама мен салыстыру: Өртүрлі елдердегі немесе аймақтардағы географиялық мәселелерді салыстырып, зерттеу нәтижелерін талдау. Іздестіру жүйелерінен алынған мәліметтер арқылы шетелдік зерттеулермен танысу.

4. Методологияны үйрену: Географиялық зерттеулердегі әдістер мен тәсілдерді үйрену. Студенттер түрлі зерттеу әдістері, GIS (Географиялық Ақпараттық Жүйелер) қолдану, далалық зерттеулер, сауалнама жүргізу тәсілдері туралы ақпаратты таба алады.

5. Плагиаттан қорғау: Зерттеу жұмыстары кезінде дереккөздерді дұрыс сілтеме жасау, плагиаттан сақтану. Бұл ғылыми этикаға сәйкес келеді.

6. Картография және визуализация: Географиялық ақпаратты визуализациялау мен картография жасауға қатысты материалдарды іздеу. GIS құралдары мен техникаларын зерттеп, практикалық дағдыларды дамыту.

7. Ғылыми байланыс: Халықаралық ғылыми байланыстарды нығайту. Географияда өзекті мәселелер бойынша шетелдік зерттеушілердің жұмыстарын зерттеп, олармен байланыс орнату.

8. Жаңа технологиялар: Географиядағы жаңа технологиялар мен инновациялар туралы ақпарат алу, мысалы, дрондарды қолдану, спутниктік мониторинг, климаттық модельдер.

9. Жетекшілік пен кооперация: Географиялық қоғамдастықтар мен ұйымдарда жарияланған материалдарды зерттеп, ғылыми жұмыстарды жетілдіру үшін жетекшілік алу.

10. Конференциялар мен семинарлар: Академиялық конференциялар мен семинарларда талқыланған зерттеулер туралы ақпарат жинау, бұл студенттерге өз жұмысын қорғау үшін жаңа идеялар мен аргументтер жинақтауға мүмкіндік береді.(5)

Географияны оқыту үдерісінде іздестіру жүйелерін оңтайлы пайдалану, зерттеу жұмысында деректер жинауда көмегін тигізеді. Ал географияны оқыту үдерсінде пайдаланылатын ең тиімді іздестіру жүйесі — GeoRef. Ол география, геология және экология саласындағы ғылыми зерттеулер мен деректерді жинақтайтын арнайы іздестіру базасы. Ол Американдық геофизикалық одағының (AGU) қолдауымен құрылған және географиялық ғылымдар бойынша әлемдегі ең маңызды дереккөздердің бірі болып табылады. GeoRef іздестіру базасы мазмұнында келесідей жұмыстар қамтылған:

- Ғылыми мақалалар: География мен геология бойынша рецензияланған журналдардағы мақалалар;
- Диссертациялар мен зерттеу жобалары: Жоғары білім мекемелерінде қорғау үшін әзірленген жұмыстар;
- Конференция материалдары: Географиялық және геологиялық конференциялардағы баяндамалар мен презентациялар;
- Техникалық есептер: Ғылыми зерттеулердің нәтижелері мен талдаулары; GeoRef іздестіру базасы географиялық білім беруде қолданылатын академиялық іздестіру базасыретінде ұсынатын функционалдық мүмкіндіктер мынадай:
- Кеңейтілген іздеу: Пайдаланушылар кілт сөздер, авторлар, жылдар және журнал атаулары бойынша ақпаратты жылдам таба алады.
- Библиографиялық деректер: Сілтемелер мен цитаталарды тиімді басқаруға мүмкіндік береді.
- Тақырыптық топтау: Географияның әртүрлі аспектілері бойынша материалдарды іздеуге көмектеседі. Пайдалану артықшылықтарына сенімділік (тек рецензияланған және ғылыми стандарттарға сай материалдардың жариялануы), заманауи (жүйелі түрде жаңартылып отыратын база) және кешенді ақпарат (географиялық және геологиялық тақырыптарға қатысты терең білім алуға мүмкіндік беруі) жатады.

Қолдану аясын қарастыратын болсақ, GeoRef-ке қолжетімділік әдетте университеттер мен ғылыми мекемелер арқылы беріледі. Студенттер мен зерттеушілер бұл платформаны өздерінің ғылыми жұмыстарын жетілдіру, әдеби шолулар жасау, және зерттеу тақырыптарын анықтау үшін пайдалана алады.(6) Басқа пайдалы ресурстарға Scopus және Web of Science кіреді, олар сондай-ақ географияны қоса алғанда кең ауқымды ғылыми пәндерді қамтиды.

JSTOR және ScienceDirect әртүрлі тақырыптар бойынша рецензияланған журналдар мен мақалаларға, соның ішінде қоршаған ортаны зерттеуге қол жеткізуді ұсынады. Сіз таңдаған дерекқор сіздің зерттеуіңіздің нақты қажеттіліктері мен мақсаттарына байланысты, ал GeoRef географиялық зерттеулерге арналған іздестіру жүйесі.

География ғылым ретінде табиғат пен қоғамда болып жатқан процестерді терең түсінуді талап етеді. Қазіргі заманғы ғылыми материалдар мен ақпарат көздерін пайдаланбай, географияны тиімді оқыту мүмкін емес. Осы тұрғыда GeoRef, Scopus және Web of Science сияқты мамандандырылған дерекқорлар тиісті зерттеулер мен жарияланымдарға қолжетімділікті қамтамасыз етуде маңызды рөл атқарады. Бұл ресурстарды пайдалану оқушылардың сыни тұрғыдан ойлауын, зерттеу дағдыларын және ақпараттық сауаттылығын дамытуға көмектеседі. Бұл, өз кезегінде, олардың тез өзгеретін әлемде маңызды болып табылатын күрделі географиялық деректерді талдау және түсіндіру қабілетін жақсартады. Сонымен, ғылыми қайнар көздерін оқу үдерісіне кіріктіру географиялық білім мазмұнын байытып қана қоймайды, сонымен қатар студенттерде болашақта табысты кәсіби іс-әрекетке қажетті дағдыларды қалыптастырады.

Қорытынды

Географияны оқыту процесінде ғылыми материалдарды іздестіру жүйелерін пайдалану білім беру сапасын арттыруда шешуші рөл атқарады. Заманауи технологиялар мен ақпараттық ресурстар, мысалы, Google Scholar, GeoRef, Scopus және басқа ғылыми базалар, оқушыларға қажетті ақпаратты жылдам және тиімді түрде табуға мүмкіндік береді.

География пәнін оқыту барысында ақпаратты іздеу мен талдау дағдыларын дамыту үшін әр түрлі әдіс-тәсілдерді қолдану маңызды. Дәстүрлі кітапханалар, интернет-ресурстар, зерттеу жобалары мен креативті тапсырмалар — барлығы оқушылардың зерттеушілік қабілеттерін арттырады. Бұл тәсілдер білім алушыларды ғылыми ойлауға, критикалық бағалауға және өзіндік зерттеу жүргізуге ынталандырады. Сонымен қатар, ғылыми материалдарды іздестіру жүйелерін енгізу арқылы оқушылардың ақпараттық сауаттылығы мен медиасауаттылығы да артады. Олар ақпаратты жинау, талдау және қолдану дағдыларын игеріп, болашақта кәсіби салада тиімді жұмыс істеуге дайындалады.

Осылайша, географияны оқытуда ғылыми материалдарды іздестіру жүйелерінің интеграциясы білім берудің заманауи тәсілдерін дамытуға, оқушылардың ғылыми қызығушылығын арттыруға және географиялық білімді тереңдетуге көмектеседі. Бұл бағыттағы жұмыстар білім беру жүйесінің жаңартылуына, заманауи талаптарға сай болуына мүмкіндік береді.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР:

1. Сыздықова, Л. (2022). Заманауи білім беру технологиялары. Астана: Назарбаев Университетінің баспасы.
2. Тлеубаева, Г. (2021). Географиялық ақпараттық жүйелер: теория және практика. Алматы: Ғылым.
3. Құдиярова, М. (2019). Оқытуда ақпараттық технологияларды пайдалану. Ақтөбе: Ақтөбе мемлекеттік университетінің баспасы.
4. Аманжолова, Б. (2023). Географиялық білім берудің инновациялық тәсілдері. Қарағанды: Қарағанды мемлекеттік университетінің баспасы.
5. Google Scholar главами ученых-
<https://eric.ed.gov/?q=search+engines+scientific+materials&ft=on&pg=2&id=EJ1301382>
6. Как найти научные источники Эоган Райан
<https://www.scribbr.com/working-with-sources/finding-sources/>
7. Какие академические поисковые системы подходят для систематических обзоров или метаанализов? Оценка поисковых качеств Google Scholar, PubMed и 26 других ресурсов
<https://eric.ed.gov/?Q=SEARCH+SYSTEMS&ID=EJ1253055>

DOI 10.24412/2709-1201-2024-3107-34-36
ЭОЖ 373.24

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ ТҮЛҒАЛЫҚ ҚАСИЕТТЕРІН КВЕСТ-ТЕХНОЛОГИЯСЫН ҚОЛДАНУ АРҚЫЛЫ ДАМУЫ

ДӘУІРБАЕВА ДАНА СӘБИТҚЫЗЫ

доктарант

Абай атындағы Қазақ Ұлттық Педагогикалық Университеті

Аңдатпа: Бұл мақалада автор квест-технологиясының балалар бақшасында қолданылуы балалардың маңызды тұлғалық қасиеттерін дамытуға ықпал ететінін атап өтеді.

Тірек сөздер: квест-технологиясы, тұлғалық қасиеттер, мектепке дейінгі балалардың дамуы.

Аннотация: В этой статье автор пишет о том, что применение квест-технологии в детском саду способствует развитию важнейших личностных качеств у дошкольников.

Ключевые слова: квест-технология, личностные качества, развитие дошкольников.

Abstract: In this article, the author writes that the use of quest technology in kindergarten contributes to the development of the most important personal qualities in preschoolers.

Keywords: quest technology, personal qualities, development of preschool children.

Бүгінгі таңда мектепке дейінгі білім беру саласында балалардың тұлғалық қасиеттерін дамыту маңызды міндеттердің бірі болып табылады. Мектепке дейінгі балалардың тұлғалық қасиеттері:

- Өртүрлі іс-әрекеттерде бастамашылық және дербестік.
- Өз күшіне сенімділік, сыртқы әлемге ашықтық, өзіне және басқаларға жағымды қатынас.
- Достарымен және үлкендермен белсенді өзара әрекеттесу, бірлескен іс-әрекетке қатысу.
- Келіссөздер жүргізу, құрдастарының қызығушылықтары мен сезімдерін ескеру, сәтсіздіктермен бөлісу және басқалардың табыстарына қуану.
- Өртүрлі ережелер мен әлеуметтік нормаларға бағыну.
- Өртүрлі іс-әрекет салаларында ерік-жігер көрсету қабілеті.

Бұл сипаттамалар мектепке сәтті бейімделу мен қоғамда әлеуметтену үшін негіз болып табылады. Тұлғалық дамыған бала белсенді, қызығушылығы жоғары, бастамашыл, дербес, жаңа білім алуға ұмтылады. Оның ерікті мінез-құлқы дамиды, айналасындағы әлемді белсенді танып, үлкендермен және құрдастарымен байланыс орнату жеңілдейді. Педагогтың міндеті - балалардың тұлғалық қасиеттерін дамытуға жағдай жасау.

Баланың ересектердің жетекшілігімен құнды әлеуметтік тәжірибені жинақтауы және әлеуметтік дағдыларын дамытуы - бұл, біріншіден, мектепке дейінгі балалардың жас ерекшеліктерінің әлеуетін ашуға, екіншіден, ересек өмірге сәтті енуіне көмектесетін жол. Қазіргі әлемде сәттіліктің шарттарының бірі - командалық жұмыста өнімді еңбек ету, адамдармен өзара әрекеттесу мен түсіністікті табу қабілеті.

Бұл квест-технологиясы мектеп жасына дейінгі балалардың тұлғалық дамудың тиімді құралы болып табылады. Бұл технология балаға кешенді әсер етіп, шығармашылық қабілеттер мен коммуникациялық дағдыларды дамытуға, алынған білімді синтездеуге мүмкіндік береді, теория мен практиканы байланыстырады.

Квест (ағылш. Quest — «іздеу, ізденіс, шытырман») — бұл жоспарланған мақсатқа жету үшін бірқатар проблемаларды, қиыншылықтарды жеңуден өтетін сюжет түрі (әдеби, компьютерлік, ойын).

Квест - қызықты шытырман ойын. Ойынның идеясы қарапайым: команда, нүктелер бойынша қозғалып, әртүрлі тапсырмаларды орындайды. Бірақ осындай ойын ұйымдастырудың дәмі - балалар бір тапсырманы орындағаннан кейін, келесі тапсырманы орындау үшін нұсқаулық алады, бұл қозғалыс белсенділігін және білім алуға деген мотивациялық дайындықты арттырудың тиімді құралы. Квест-технологияны қолдану педагог пен балалардың өзара әрекеттесу формаларын байытуға мүмкіндік береді. Квест-технологияда нақты дидактикалық міндет, ойын концепциясы, жетекші (наставник), нақты ережелер болады, және балалардың білімдері мен дағдыларын арттыру мақсатын көздейді.

Мектепке дейінгі кезең — балалардың тұлғалық қасиеттері мен дағдыларын қалыптастырудың маңызды кезеңі. Білім беру үдерісінде жаңа, тиімді технологияларды қолдану балалардың шығармашылық әлеуетін дамытуға көмектеседі. Квест технологиясы — осындай инновациялық әдістердің бірі.

Квест технологиясының артықшылықтары:

1. **Танымдық қызығушылық:** Балалар квест барысында түрлі тақырыптарды зерттеп, жаңа ақпарат алады.
2. **Коммуникациялық дағдылар:** Квест барысында балалар топта жұмыс істеп, өзара қарым-қатынас орнатады, бұл олардың коммуникативтік дағдыларын дамытады.
3. **Шығармашылық қабілеттер:** Квесттер балалардың шығармашылық ойлауын, мәселені шешу қабілетін дамытады.
4. **Мотивация:** Ойын элементтері арқылы балалардың білім алу мотивациясы артады.

Квест технологиясын іске асыру: Квест технологиясын тиімді іске асыру үшін:

- **Тақырыпты таңдау:** Квесттің тақырыбы балалардың жас ерекшеліктеріне сәйкес болуы керек.
- **Тапсырмаларды дайындау:** Тапсырмалар қызықты, қолжетімді және логикалық түрде байланыстырылған болуы тиіс.
- **Команда құру:** Балаларды топтарға бөліп, олардың бірлесіп жұмыс істеуіне мүмкіндік беру.

Білім беру міндеттері әрдайым проблемалық-іздеу сипатында болады, ал квестте балалардың барлық әрекет түрлері: ойын, танымдық-ізвестіру, қозғалыс, өнімділік және т.б. біріктірілуі мүмкін. Квесттерді мектепке дейінгі балалардың даму салалары бойынша әзірлеуге болады: сөйлеу, танымдық, әлеуметтік-коммуникативтік, көркем-эстетикалық және физикалық.

Квест технологиясын пайдалану барысында балалардың тұлғалық қасиеттерін дамыту бойынша жалпы міндеттер:

- Білім беру (қатысушылар жаңа білім алады және бар білімдерін бекітеді);
- Дамыту (ойын барысында балалардың білім беру мотивациясы артып, бастамашылығы мен дербестігі, шығармашылық қабілеттері мен жеке оң психологиялық қасиеттері дамиды, зерттеу дағдылары қалыптасады, балалардың өзін-өзі жүзеге асыруы);
- Тәрбиелеу (құрдастарымен өзара әрекеттесу дағдылары, жағымды қарым-қатынас, өзара көмек, ұжымда жұмыс істеу қабілеті қалыптасады).

Осы міндеттерді ең тиімді шешу және әрбір баланың тұлғалық қасиеттерін толық ашу үшін квест технологиясын әзірлеу кезінде келесі принциптерді сақтау қажет:

1. Қолжетімділік - тапсырмалар баланың үшін тым қиын болмауы керек.
2. Жүйелілік - тапсырмалар бір-бірімен логикалық байланысты болуы тиіс.
3. Эмоционалдық бояу.
4. Уақытты тиімді пайдалану. Тапсырмаларды орындауға уақытты так жоспарлау қажет, сонда бала шаршамайды және қызығушылығын сақтайды.

5. Квест технологиясын пайдалану барысында балалардың әртүрлі іс-әрекет түрлерін пайдалану.

6. Көрінетін соңғы нәтижеге және кері байланысқа ие болу.

Квест технологиясының мазмұны бір тақырып немесе сюжетпен біріктіріледі: шытырман, көмек, бір нәрсені іздеу, табиғат әлемі, саяхат және т.б. Квестте түрлі ойындар: дидактикалық ойындар, тапсырма ойындары, ойын ситуациялары, викторина ойындары, жарыс ойындары басым болады. Жаңа материал да дидактикалық ойындар, ойын ситуациялары, ойын драматизациясы арқылы енгізіледі. Түрлі ойындарды қолдану балалардың қызығушылығын және мотивациясын квест технологиясын пайдалану барысында сақтауға мүмкіндік береді. Ойындардың арқасында балалар өздерінің бар білімдерін тиімді пайдаланады, сенімділік пен дербестік дамиды.

Квест технологиялық негізі тұлғалық-бағытталған және белсенділік тәсілдері болуы керек. Олар балалардың еркіндігі, шығармашылық дербестігі мен белсенділігін ынталандырады. Осылайша, олар табыс жағдайын туғызып, эмоционалдық қатысуды қамтамасыз етеді, жағымды атмосфера мен еркін орта жасайды.

Сонымен қатар, квест барысында балалар ақпаратты жылдам қабылдап, есте сақтайды, олар білім алу процесіне белсенді қатысады. Квесттердің тақырыптары әртүрлі болуы мүмкін:

1. Қазыналарды іздеу (пираты кештері, шытырман іздеу).

2. Кейіпкерлерге немесе кейіпкерге көмек көрсету (ертегілер, мультфильмдер, фильмдер). Мысалы, «Ақшақарға қолғап табуға көмектесіңіз», «Шырша үшін ойыншықтарды табыңыз», «Винни-Пухқа бал жинауға көмектесейік».

3. Танымдық (жыл мезгілдері, жануарлар, өсімдіктер, құстар, балықтар туралы білу және бекіту). Мысалы, «Орманға саяхатқа шығамыз», «Су астындағы патшалықта қазына іздейміз», «Теңіз патшасының қонағы».

4. Түрлі тәжірибелер мен эксперименттер «Бимнің фокустары».

5. Әдеби квесттер (автордың шығармалары бойынша немесе нақты тақырыптағы шығармалар бойынша). «Ертегідегі қонақ», «Ертегілердегі жануарлар», «Ғажайыпстанға саяхат».

Жоғарыда айтылғандарды ескере отырып, квест-ойын балаларды тұлғалық, шығармашылық, физикалық тұрғыдан сау, белсенді танымдық позицияда дамытуға бағытталған қызықты құралдардың бірі болып табылатынын айтуға болады. Бұл ҚР Білім беру стандартының негізгі талаптарының бірі. Осылайша, квест-технологиясын пайдалану педагог пен балалар арасындағы инновациялық өзара әрекеттесу формасы болып табылады және тәрбиеленушілердің тұлғалық қасиеттерін дамыту үшін білім беру кеңістігінің аясын едәуір кеңейтеді.

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ:

1. Дружные ребята: Воспитание гуманных чувств и отношений у дошкольников: Пособие для воспитателей дошкольного образовательного учреждения и родителей / Р.С. Буре, М.В. Воробьева, В.Н. Давидович және т.б. – М.: Просвещение, 2004. – 141 с.
2. Истоки: Примерная основная общеобразовательная программа дошкольного образования. – 4-е издание, переработанное и дополненное / Под ред. Л.А. Парамоновой. – М.: ТЦ Сфера, 2011. – 320 с.

DOI 10.24412/2709-1201-2024-3107-37-44
УДК 03.81.99

МЕДИА И ОБРАЗОВАНИЕ В СОВРЕМЕННОМ ИНФОРМАЦИОННОМ ОБЩЕСТВЕ ЮЖНОЙ КОРЕИ

САБИТОВА АЛТЫНАЙ МАНАРБЕКҚЫЗЫ

Магистрант факультета Востоковедения,
Казахский университет международных отношений и мировых языков имени
Абылай хана, Алматы, Казахстан

***Аннотация.** Данная статья анализирует роль медиаобразования в образовательной системе Южной Кореи. Особое внимание уделяется проектам, направленным на обучение медиаграмотности, которые включают практические методики и технологии. Также обсуждаются современные инициативы, ориентированные на цифровизацию и интеграцию медиапланирования в школьные и внешкольные программы, осуществляемые в сотрудничестве с правительственными и неправительственными организациями. Подчеркивается важность медиаграмотности в контексте современного информационного общества и его влияние на развитие критического мышления и социокультурных навыков у молодежи. Методология исследования включает анализ исторических данных, а также электронных баз данных.*

Основные задачи исследования охватывают изучение того, как различные медиаплатформы влияют на образовательную систему Южной Кореи и какие инструменты применяются для обучения, а также роль исторического аспекта в развитии медиа и его влияния на образовательные программы.

Новизна статьи заключается в изучении актуальности медиаобразования и его интеграции в школьную программу для формирования критического мышления и медиаграмотности среди учащихся. Результаты исследования могут продемонстрировать, что государственные программы поддержки и регулирования медиаобразования играют ключевую роль в интеграции медиа в образовательную систему. Южнокорейское правительство активно способствует развитию цифровых навыков и обеспечению доступа к современным технологиям.

***Ключевые слова:** Корея, история, медиа, СМИ, система образования, медиацентр, медиапланирование, культура.*

Южная Корея представляет собой динамично развивающееся и технологически продвинутое государство Восточной Азии, обладающее значительным влиянием на мировые медиа и высокоразвитой системой образования. Изучение этих двух аспектов позволяет глубже понять, каким образом медиаграмотность оказывает влияние на образовательные процессы в стране и какое значение она имеет в корейском обществе.

Южнокорейская медиа-индустрия прошла через значительные изменения с момента окончания Корейской войны. Сначала медиа в стране находились под строгим контролем государства, но с 1980-х годов начался процесс демократизации, который привел к увеличению свободы прессы и развитию частных медиа. В середине 1980-х годов среди телезрителей возникли движения, возглавляемые некоммерческими и религиозными организациями, такими как «Христианская ассоциация молодых мужчин», «Христианская ассоциация молодых женщин», «Корейская женская связь», «Гражданская коалиция за демократические СМИ», а также протестантские и католические церкви и эти движения были направлены на борьбу с правительственным контролем над СМИ [1, с. 63]. Таким образом, медиа сделали свой первый и значимый шаг в формировании общественного мнения и развитии гражданского общества. Расширение свободы прессы предоставило некоммерческим организациям и активистам возможность активно защищать права и

свободы, способствуя укреплению плюрализма и демократии в стране. Эти движения оказали значительное влияние на противодействие пропаганде, став важным этапом на пути к созданию более свободной и независимой медиасферы в Южной Корее.

Медиаактивисты и педагоги использовали критический анализ телевизионного контента для просвещения зрителей в рамках программ гражданского образования, стремясь добиться «зрительского суверенитета» и побудить медиаиндустрию производить более позитивный и полезный контент для молодежи. Постепенно движения поспособствовали созданию образовательных проектов, которые появились на основе использования медиа детьми и были направлены на развитие навыков критического анализа у молодых людей. Медиапроизводство стало популярным педагогическим подходом в рамках южнокорейских медиаобразовательных проектов.

Материалы и методы исследования

В исследовании были использованы теоретические методы для анализа научной литературы, посвященной взаимодействию медиа и образования в Южной Корее. Кроме того, использовались данные социальных исследований, проведенных на базе частных и государственных учебных заведений.

Результаты исследования показали, что медиа в современной корейской социальной системе играют важную роль в образовательных процессах, помогая внедрению цифровых технологий и способствуя обучению.

Обсуждение

Вопрос о расширении доступа к образованию для социально уязвимых групп населения, интеграция медиатехнологий в образовательные программы занимает центральное место в образовательной системе Южной Кореи. Данный вопрос подчеркивает важность использования медиаресурсов в образовательных программах, направленных на поддержку социальной адаптации и инклюзии. Например, организации, такие как центры для беженцев, женские ассоциации и мультикультурные центры, а также организации, подобные MEDIACT, используют медиатехнологии и аудиовизуальный контент для проведения образовательных программ. Эти программы помогают молодежи с ограниченными возможностями и маргинализованной молодежи интегрироваться и развиваться [2, с. 3]. Такого рода образовательные программы помогают уязвимым группам населения стать более социально адаптированными и получить доступ к образованию, что способствует их активному участию в жизни общества. Использование медиатехнологий дает маргинализированным группам возможность получать информацию и ресурсы, которые ранее были труднодоступны из-за экономических или социальных преград. Эти программы играют ключевую роль в развитии у молодежи чувства принадлежности к обществу, укрепляя их уверенность в собственных силах.

С развитием цифровых технологий и широким доступом к Интернету молодое поколение получает доступ к огромному количеству информации, поступающей из различных источников медиа, что открывает возможности для их развития и социальной интеграции. Тем не менее, не вся информация способствует этим целям: возрастают риски дезинформации, информационных войн и манипуляций, что подчеркивает актуальность развития у молодежи критического мышления и навыков грамотного анализа медиаконтента.

Осознавая важность проблемы медиаобразования, многие компании, организации и учебные заведения начали активно разрабатывать и внедрять программы по медийной грамотности. Они также сотрудничают с государственными органами, такими как министерство образования. Основная цель этих программ заключается в том, чтобы дать молодежи знания о том, как правильно анализировать информацию поступающую из медиа.

Обучение анализу медиаконтента с точки зрения его структуры, подачи и целевых установок является ключевым элементом подобных образовательных программ. Молодёжь осваивает навыки критического осмысления информации, задавая вопросы о её источниках, мотивации создателей контента, соответствии фактическим данным и возможном влиянии на

общественное мнение. Эти компетенции способствуют предотвращению искажений восприятия информации, что позволяет избежать культурных, социальных и даже политических конфликтов. В условиях глобализации особенно важно, чтобы подобные образовательные программы противостояли информационным войнам, которые становятся всё более актуальными в современном мире. Информационные войны в наши дни не ограничиваются пропагандой политических или экономических идей; они также затрагивают социальные и культурные аспекты, разделяя общество и формируя ложные представления о различных событиях и явлениях [3, с. 74]. В результате медиаобразование имеет решающее значение для предотвращения подобных явлений, поскольку оно позволяет молодым людям осознанно воспринимать информацию и формировать объективную точку зрения.

Закон Республики Кореи «Informatization of Education», о вещании (Broadcasting Act), Раздел 23, является одним из основных законов, регулирующих медиаобразование в Южной Корее. Этот закон поддерживает и развивает медиаграмотность в образовательных учреждениях. В соответствии с этим законом государственные учреждения и образовательные учреждения активно проводят программы по медиаобразованию, чтобы помочь учащимся улучшить свои навыки критического мышления и медиаграмотности. Закон о вещании предлагает образовательные программы для широкого спектра медиаактивностей, таких как цифровые и информационные технологии [4].

В феврале 2017 года медиапрофессионалы, законодатели, некоммерческие организации, педагоги, активисты и граждане сформировали Комиссию по закону о поддержке образования в области медиа, чтобы выступать за более систематическую поддержку и законодательное обеспечение образования в области медиаграмотности во всех возрастных группах, как в школах, так и за их пределами. Эти коллективные усилия подчеркивают потенциал гражданской активности для влияния на политику и законодательство, поддерживая общественные интересы [5, с. 36].

Программы медиаобразования направлены на то, чтобы помочь молодежи эффективно работать с медиаиндустрией как потребителями, так и создателями контента. В то время как все большее количество людей начинают активно участвовать в создании цифрового контента через социальные сети, блоги и другие платформы, это особенно важно. Обучение этическим и профессиональным принципам в медиа помогает создавать более качественную информацию, а также снижает вероятность распространения дезинформации и манипуляций. Исходя из этого, одним из важных шагов в адаптации общества к современной информационной эпохе является создание и внедрение образовательных программ, которые обучают людей разумному потреблению медиаконтента. Совместные усилия государства, учебных заведений и медиаиндустрии направлены на то, чтобы обучить молодых людей критически мыслить, чтобы они могли избегать дезориентации от информации и противостоять негативным последствиям информационных войн.

Медиаобразование зачастую рассматривается как педагогический подход, способный стать важным компонентом целостного образовательного процесса, акцентируя внимание на более практико-ориентированных методах обучения, ориентированных на учащихся. Это приобретает особую значимость в условиях конкурентной образовательной среды Южной Кореи, где значительная часть учебных программ, как школьных, так и внеклассных, направлена на подготовку к вступительным экзаменам в университет.

В современной системе образования Южной Кореи ключевые аспекты медиаграмотности интегрированы как во внеклассные мероприятия, так и в официальные школьные программы. Такие предметы, как корейский язык, обществознание, этика, искусство и практические дисциплины, включают элементы медиаграмотности, медиапланирования и работы с медиagrуппами[6].

В рамках национальной политики по внедрению информационно-коммуникационных технологий в образовательный процесс все учебные классы в Южной Корее с 2007 года были оснащены большими телевизионными экранами, компьютерами и высокоскоростным

интернетом. Кроме того, учителям предоставляются персональные компьютеры и возможность пройти соответствующую профессиональную подготовку. Для поддержки изменений в учебной программе заинтересованные педагоги создали профессиональные сообщества и ассоциации. Так, отдел медиаобразования Национальной ассоциации преподавателей корейского языка занимается исследованием теорий и практик в области медиаобразования, критических медиаисследований и молодежной культуры [7, с. 56]. Эти специалисты разработали учебные материалы и пособия, способствующие интеграции медиаграмотности в образовательные программы по корейскому языку. Различные группы, такие как «Исследовательская группа по медиаобразованию в рамках учебной программы» и «Движение учителей за независимые медиа», также играют важную роль в создании учебных материалов и повышении квалификации преподавателей [8, с. 87]. Такая активная позиция педагогического сообщества свидетельствует о значимости медиаобразования как компонента социального образования и подчеркивает необходимость профессионального подхода к формированию у учащихся критического мышления и навыков ответственного использования информационных ресурсов. Это особенно актуально в условиях роста объема цифрового контента и увеличения количества недостоверной информации в медиaprостранстве.

Организации, такие как «Корейский фонд прессы», проводят подготовку медиапедагогов, которые реализуют образовательные проекты в учебных заведениях и общественных центрах с целью повышения уровня медиаграмотности среди учащихся и местного населения. В рамках таких программ студенты осваивают навыки критического восприятия информации, анализа медиаконтента и осмысления влияния медиа на общественное мнение и социальные процессы. Это приобретает особую значимость в условиях цифровой эпохи, где информация поступает из множества источников, что требует умения отличать достоверные сведения от ложных. В дополнение к этому «Корейская комиссия по коммуникациям» и «Корейский фонд прессы» разработали и распространили учебные пособия по медиаграмотности, обучающие студентов анализу и критической оценке СМИ. [9, с. 321]. Таким образом, эти учебники являются важным ресурсом для повышения медиаграмотности, особенно среди молодежи. Они также способствуют развитию привычки потреблять медиаконтент осознанно.

На продвинутых курсах корейского языка для учащихся 11 и 12 классов язык СМИ стал частью факультативной программы, направленной на развитие у студентов навыков эффективного чтения и написания медиатекстов. Эти занятия включают междисциплинарные элементы из таких областей, как искусство, этика, обществознание и практические дисциплины [10, с. 321]. Например, в корейской учебной программе по этике акцентируется важность ответственного поведения в Интернете, защиты личных данных и конфиденциальности. В рамках обществознания рассматриваются темы, связанные со СМИ и свободой слова, а также критическое обсуждение медиаиндустрии и массовой культуры.

Цель практических занятий заключается в развитии у студентов компьютерных навыков, включая эффективный поиск и хранение информации. Кроме того, с 2015 года в национальные учебные программы были внесены изменения, направленные на формирование медиаграмотности у учащихся, с добавлением ключевых компетенций «коммуникация» и «обработка информации».

С 2016 года в южнокорейских школах внедрена практика проведения «свободного семестра». Программа предоставляет учащимся возможность участвовать в широком спектре выборочных учебных модулей, таких как курсы и программы, связанные с медиаобразованием. Они также освобождаются от традиционных академических оценок на один семестр. Студенты должны научиться критически воспринимать медиаконтент, анализировать информацию и изучать основы создания медиа в рамках этих программ [11, с. 45]. Таким образом, «свободный семестр» не только расширяет возможности учащихся получить образование, но и помогает им адаптироваться к современным вызовам цифрового общества, повышая их медиаграмотность и готовя их к осознанному взаимодействию с

медиа средой. Правительство Кореи активно поддерживает культурные и образовательные проекты, направленные на повышение медиаграмотности и культурного разнообразия среди подрастающей молодежи, однако одной из распространенных проблем является то, что южнокорейские медиacentры и молодежные программы за пределами образовательной системы, которые в основном сосредоточены на обучении медиапроизводству, не охватывают других важных аспектов медиаграмотности.

Яркий медийный облик Южной Кореи, обусловленный передовыми цифровыми технологиями и обильным выпуском медиаконтента, вызвал глобальный феномен, известный как «корейская волна», охватывающий фильмы, телешоу, драмы, моду и музыку. Этот всплеск развлекательных СМИ, особенно музыки, оказал значительное влияние на формирование молодежной культуры Южной Кореи. Кроме того, цифровые медиа проникли во все сферы жизни южнокорейцев, причем молодое поколение с наибольшим энтузиазмом внедряет эти технологии, формируя соответствующим образом свою культуру.

Роль медийной грамотности в социальной системе является многогранной и приобретает большее значение в современном информационном обществе Кореи, включая такие аспекты как: специальные курсы по критическому мышлению и анализу информации, обучение работе с цифровыми технологиями с раннего возраста, развитие критического подхода к контенту, борьба с дезинформацией, обучение старшего поколения, преодоление цифрового разрыва, социальная интеграция, законодательное регулирование медиасферы, обмен опытом, участие в международных программах.

В рамках социальной системы, к примеру, в корейских школах проводятся уроки по распознаванию фейковых новостей и проверке достоверности информации, популярные платформы как Kakao Talk и Naver активно внедряют инструменты проверки фактов, государственная программа "Digital New Deal" включает развитие медиаграмотности населения, программы обучения пожилых людей использованию смартфонов и интернет-сервисов и сотрудничество с UNESCO в области медиаобразования.

В исследовательских материалах Korea Communications Commission, Korean Educational Development Institute, Seoul National University Media Lab раскрывается история развития медиаобразования в Корею, государственная политика в сфере медиаграмотности, роль цифровых технологий, влияние на молодежь, социальные эффекты.

Такие организации как КОССА (Korea Creative Content Agency) - проводят исследования медиаграмотности, Korea Press Foundation - занимается образовательными программами, а Seoul National University – является ведущим исследовательским центром, которые направлены на исследование и анализирование таких сторон как, интеграция в школьную программу, университетские курсы, общественные центры, программы для пожилых людей, распознавание фейковых новостей, защита молодежи в цифровой среде, безопасное использование технологий, усиление роли AI в медиа, международное сотрудничество, этическое использование медиа, глобальные инициативы.

В 2008 году в Корею был принят закон Framework Act on Broadcasting Communications Development, который определяет основы медиаобразования и устанавливает стандарты медиаграмотности. Закон предусматривает развитие индустрии вещания и телекоммуникаций, защиту общественных интересов, содействие технологическим инновациям, обеспечение справедливой конкуренции. Закон регулирует деятельность телевизионных и радиоконпаний и контролирует телекоммуникационные службы, устанавливает правила цифрового вещания.

Медиаграмотность в условиях социальной системе способствует критическому мышлению и защите от дезинформации в высокоцифровизированном корейском обществе, содействует безопасному и ответственному поведению в онлайн-пространстве, поддерживает развитие демократических процессов через осознанное потребление медиаконтента. Таким образом, медийная грамотность является одним из ключевых инструментов развития

современного корейского общества, способствующим его устойчивому развитию и социальной стабильности.

Несмотря на активный надзор Министерства образования Южной Кореи за социальной жизнью молодежи, правительство также всесторонне поддерживает развитие медиаиндустрии, создавая благоприятные условия для ее роста. Государственные программы и инициативы стимулируют инновации в области медиа и информационных технологий, что способствует дальнейшему развитию сектора. В рамках таких программ предусмотрены финансирование, субсидии и гранты для различных направлений медиаиндустрии, включая кинематограф, телевидение, музыкальную и модную индустрии. Например, инициативы, такие как программа «Корейский фильм 2020» и «Корейское культурное исследовательское агентство», курируют контент для обеспечения его соответствия культурным и моральным стандартам. «Корейская культура и информационный сервис» организует международные культурные мероприятия и фестивали, популяризируя корейскую культуру на мировой арене [12, с. 163].

Результаты исследования

Корейская поп-культура, включая К-поп, оказывает значительное влияние на академические и культурные ценности молодежи как в Южной Корее, так и за ее пределами. Важно отметить, что К-поп айдолы и актеры корейских дорам служат для молодых людей не только источником развлечений, но и ролевыми моделями. Их поведение, стиль жизни и отношение к социальным нормам часто воспринимаются как пример для подражания. Однако корейская индустрия развлечений накладывает строгие правила на поведение знаменитостей, касающиеся их личной жизни и внешнего облика. Например, многим актерам и айдолам запрещено вступать в романтические отношения, чтобы поддерживать образ «доступности» для фанатов, и их внешний вид строго контролируется. Эти нормы формируют у молодежи определенные представления об успехе и привлекательности, что может приводить как к положительным, так и к негативным последствиям.

С одной стороны, К-поп стимулирует интерес к самосовершенствованию, изучению корейского языка и культуры, расширяя академические горизонты молодых людей. С другой стороны, чрезмерное подражание знаменитостям может приводить к нереалистичным ожиданиям, навязывая стандарты внешности и поведения, не всегда достижимые в реальной жизни. Это подчеркивает важность медиаграмотности как ключевого аспекта современного образования. Медиаграмотность позволяет молодежи критически осмысливать влияние медиа и осознавать скрытые послания, которые могут усиливать социальное давление и идеализированные образы. Критическое мышление и навыки медиаграмотности необходимы, чтобы молодые люди могли оценивать информацию объективно, формировать собственные взгляды и противостоять чрезмерному влиянию медиа на их ценности и идентичность. Включение медиаграмотности в образовательные программы способствует развитию самостоятельности в мышлении, укрепляет способность анализировать и интерпретировать медийный контент, помогая молодежи ориентироваться в быстро меняющемся цифровом мире.

Интерес к изучению долгосрочного влияния медиа на психическое здоровье учащихся растет, однако на данный момент существует ограниченное количество эмпирических данных, подтверждающих связь между интенсивным использованием медиаконтента и психическим состоянием учащихся. Регулярное потребление медиа, особенно в образовательной среде, может оказывать влияние на когнитивное развитие, уровень стресса и характер межличностных отношений среди молодежи.

Еще одной недостаточно исследованной проблемой является цифровое неравенство. Внедрение технологий в систему образования создало новые возможности, однако оно также обострило проблему доступности для определенных социальных групп, которым труднее получить доступ к этим технологиям. Необходимы более глубокие исследования вопросов, связанных с обеспечением равного доступа к цифровым ресурсам, преодолением социально-

экономических барьеров и поддержкой образовательных учреждений в помощи малообеспеченным или маргинализированным группам. Таким образом, несмотря на растущий интерес исследователей к вопросам медиа и образования в Южной Корее, множество аспектов, связанных с долгосрочными последствиями воздействия медиа и доступностью технологий, требуют дальнейшего анализа и научного осмысления.

Заключение

С момента достижения независимости Южная Корея начала новую эпоху, ориентированную на экспортно-ориентированную экономику. С девяностых годов XX века акцент был сделан на формирование информационного общества, и образование стало одним из ключевых приоритетов развития. Для стимулирования научно-образовательного сектора Республика Корея активно привлекала как государственные, так и частные инвестиции в медиа технологии и развитие интернет-услуг в образовании.

Интенсивное потребление медиаконтента оказывает значительное влияние на когнитивное развитие, уровень стресса и социальные установки учащихся, подчеркивая важность медиаобразования для формирования критического мышления и навыков осознанного взаимодействия с медиа. Учитывая строгие правила, налагаемые на знаменитостей, и популярность медиаобразов, такие навыки позволяют молодежи противостоять идеализированным стандартам и социальному давлению.

Цифровое неравенство остается существенной проблемой, так как технологические инновации в образовательной системе страны также обострили социально-экономические барьеры. Это требует активного внимания к вопросам равного доступа к технологиям, особенно для малообеспеченных и маргинализированных групп.

Таким образом, необходимы дальнейшие исследования и образовательные инициативы, направленные на обеспечение равенства доступа к медиа и цифровым технологиям, а также на анализ их долгосрочных последствий для психического и социального благополучия учащихся. Внедрение медиаграмотности и критического медиаобразования в систему образования Южной Кореи позволит молодежи не только лучше ориентироваться в современном медиапространстве, но и сформировать устойчивую способность к самосовершенствованию и осознанному восприятию информации.

ЛИТЕРАТУРА

1. Jeong, H.-S. (2009). Media education in South Korea: History, dynamics and challenges. In C. K.Cheung (Ed.), *Media education in Asia* (pp. 63–77). Dordrecht, Netherlands: Springer.
2. Maciej Grzybowski. Educational Technologies in South Korea // *General and Professional Education*. 2013. № 1. P. 3-9. – [Электронный ресурс] URL: <http://genproedu.com/paper/2013-01> (Дата обращения: 21.05.2024).
3. Ко Ен Чоль. Настоящее и будущее школьного образования в Республике Корея // *Корееведение в России: направление и развитие*. 2022. Т. 3. № 1. С. 74–93.
4. Закон о вещании (Broadcasting Act) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://elaw.klri.re.kr/eng_service/lawView.do?hseq=2822&lang=ENG (Дата обращения: 25.09.2024).
5. Kim, H. (2020). Distance Education and Educational Technology. *Educational Technology Research*, Vol. 36 pp. 619-643.
6. Division of Media Studies of the Association of Korean Language Teachers. (Ed.). (2005). *Reading the media in Korean language classroom*. Seoul, South Korea: NaramalPress.
7. Lee, J., & Choi, Y. (2019). Media literacy education in South Korea: A review of research trends and future directions. *Media Education Research*, 11(1), 56-72.
8. 조정희, 임향순. (2018). 한국의 디지털 미디어 리터러시 교육: 현재 상황과 미래 방향. *디지털 학습 및 교수*, 4(2), 87-102.
9. 오경희, 문선영. (2010). 한국의 미디어 교육: 현재 상황과 미래 도전 과제. *국제미디어와 문화 정치*, 6(3), 321-338.
10. Smith, A., & Johnson, L. (2015). Understanding the influence of South Korean media on education: A comparative analysis. *Journal of Comparative Education*, 25(4), 321-335
11. Korea Information Society Development Institute. (2017). Media literacy rate in South Korea in 2016, by ability. – [Электронный ресурс] URL: <https://www.statista.com/statistics/764433/south-korea-media-literacy-by-ability/> (Дата обращения: 22.05.2024). pp. 45-50
12. Park, H., & Yoon, H. (2013). The Korean Wave: Its educational implications and challenges. *Journal of International Education Research*, 9(2), pp. 163-172.

DOI 10.24412/2709-1201-2024-3107-45-51

ҚАЗАҚСТАН МЕКТЕПТЕРІНДЕ ӨЛКЕТАНУ ІС-ШАРАЛАРЫН ҰЙЫМДАСТЫРУДЫҢ ҚАЗІРГІ ЖАҒДАЙЫ

ДАНИЯР ЖАҢЫЛ АХМЕТЖАНҚЫЗЫ

Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, 7М01515-География білім беру бағдарламасының 2-курс магистранты

ЛАЙСХАНОВ ШАХИСЛАМ ҰЗАҚБАЙҰЛЫ

Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, қауым. проф. м.а., PhD.

***Аңдатпа.** Білім берудің өлкетанулық мазмұны – ол аймақтың тек табиғи-географиялық, экономикалық және басқа да ерекшеліктерін көрсететін білімнің ғана мазмұны емес, ол өлкенің, аймақтың, мемлекеттің және жеке тұлғаның қызығушылықтары мен қажеттіліктері көрініс табатын әлеуметтік тапсырыс. Қазіргі таңда Қазақстанда барлық пәндердің дерлік оқу жоспарына өлкетану элементтері қосылған, бұл білім алушыларға тарих пен географияға, тіл мен фольклорға, Қазақстан территориясын мекендеген барлық этностардың мәдениетінің көпқырлығын тануға әртүрлі білім облыстарын зерттеуге мүмкіндік береді.*

Мектептік білім беру әрбір адамның аймақтық сипаттамалардың барлық салаларында өмірге бейімделуіне көмектесуге арналған. Негізгі пән курстары мектеп құрамынан қосымша сағат бөлу арқылы аймақтық мазмұнды зерттеуді болжайды. Аймақтық мазмұнды тереңдетіп оқыту арнайы тағайындалған сабақтарда, элективті курстарда жүзеге асырылады. Оларға арналған сағаттар жоспардың вариативтік бөлігінен беріледі.

Білім беру саласында өлкетану өлкенің бірегейлігін (география, тарих, биология, экология, көркем әдебиет және фольклор, өнер және т.б.) көрсететін, өңірдің ерекше қажеттіліктері мен мүдделерін көрсететін білім беру стандарттарының аймақтық құрамдас бөлігінің құрамдас элементіне айналды.

Мақалада Қазақстан мектептерінде өлкетану іс-шараларын ұйымдастырудың қазіргі жағдайы мен негізгі мәселелері қарастырылады. Сондай-ақ, еліміздегі мектептердегі өлкетану жұмысының ұйымдастыру формалары сипатталған.

***Түйін сөздер:** Қазақстан Республикасы, оқу үдерісі, өлкетану, оқушылар, оқыту.*

Қазақстанның өлкетану тарихы – еліміздің тарихын, табиғатын, мәдениеті мен тұрмысын жан-жақты және жоспарлы зерттеу. Өлкенің тарихы мен табиғатын танып, зерттей отырып, тарихи және мәдени ескерткіштерді, флора мен фаунаны, табиғи ресурстарды қорғау жөніндегі іс-шараларды мақсатты және нақты жүзеге асыру қажет. Өлкетану – бұл белгілі бір жердің өткені мен бүгінгі күнін зерделеу, ғылыми және ғылыми-көпшілік қызмет, ол таным әдісіне негізделеді, жалпы және ерекше танымды анықтайды, әртүрлі ғылыми-зерттеу әдістеріне және пәнаралық байланыстарға сүйенеді [1].

Еліміздегі өлкетанудың тұжырымдамалық негіздері ғылым, білім, мәдениет, спорт, қоғамдық келісімді қалыптастыру мен дамыту, қазақстандық қоғамда заманауи әлеуметтік-мәдени трансформациялары ескерілген зайырлылық саласындағы мемлекеттік саясатты іске асыру аясында әзірленді. Тұжырымдамалық негіздер адамның құқығы мен еркіне, жалпыадамзаттық және ұлттық құндылықтарға деген құрметке, патриотизмге тәрбиелеуге, ұлттық (азаматтық) сәйкестендіруге, тұлғаның еркін дамуына, еңбексүйгіштікке, шығармашылық тұрғыда өзін-өзі дамытуға негізделеді.

Қазақстан Республикасы мектептеріндегі географиялық білім беру тұжырымдамасында туған өлкені дүниежүзілік географияның бір бөлігі ретінде оқыту мақсаттардың бірі болып табылады. Өлкетану – дала жағдайында жұмыс істеудің практикалық дағдылары мен дағдыларының негіздері қаланған сыныптан тыс жұмыстардың негізгі түрлерінің бірі. Өз

жеріне деген сүйіспеншілікке тәрбиелейді, жаңа нәрселерді білуге, табиғатты тамашалауға ғана емес, сонымен қатар жаңа және ерекше нәрсені көруге деген қызығушылықты оятады [2]. Өлкетану Мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандартында, географиялық білім беру тұжырымдамасында, бастауыш, орта, жоғары сыныптарға арналған білім беру бағдарламаларында тұжырымдалған білім беру мазмұнына қойылатын жалпы талаптар мен мемлекеттік саясаттың принциптерін мектеп тәжірибесіне енгізуге көмектеседі.

Білім мен тәрбиені өмірмен байланыстыратын маңызды құралдардың бірі – мектептегі өлкетану. Біздің туған жеріміз ұлы дүниенің тірі, белсенді бөлігі болғандықтан, оның өзгеруіне тікелей қатысу үшін бізге өз жерімізді, оның өткені мен бүгінін білу керек. Өлкетану патриоттық сезімді – Отанға деген терең сүйіспеншілікті тудырады. Мектептегі өлкетану жалпы өлкетану саласының бірі бола отырып, мектеп оқушысының адамгершілік, интеллектуалдық, эстетикалық, еңбек және тұлғалық дамуының маңызды факторы болып табылады. Өзінің шағын Отанының өткенін, бүгінін және күтілетін болашағын, табиғат ерекшеліктерін, экономикалық, тарихи, мәдени және басқа да жағдайларын білу мектеп оқушыларының дүниетанымын қалыптастыруға ықпал етеді, оның ішінде олардың белгілі бір ұлтқа жататынын сезіну және, нәтижесінде оны мақтан тұтады [3].

Өлкетану арқылы отансүйгіштікке тәрбиелеу – оқушылардың ой-өрісін кеңейтіп, танымдық қызығушылықтарын дамытатын, шығармашылық іс-әрекетке баулитын, практикалық және интеллектуалдық дағдыларын дамытатын, мамандық таңдауға көмектесетін көп қырлы күрделі процесс. Туған жерді оқу оқушыларды ізденіс, зерттеу және экспедициялық жұмыстарға тартуға мүмкіндік береді.

Еліміздегі мектептегі өлкетану жұмыстары үш негізгі формада жүргізіледі: сабақта, сыныптан тыс жұмыстарда және сабақтан тыс уақытта.

Сурет 1. Мектептегі өлкетану жұмыстарының формалары

Өлкетану жұмысының формалары әртүрлі болуы мүмкін – аудиториялық және сабақтан тыс. Сыныптан тыс өлкетану жұмысының соңғы нәтижесі мектеп мұражайы болып табылады [4]. Бұл көптеген пәндерді зерттеуге арналған орасан зор дереккөз. Оқушылар тарихи-өлкетану мұражайын аралап, түрлі жәдігерлерді тамашалайды, сөздік қорларын молайтады, көптеген жаңа нәрселерді үйренеді. Музейлерде өлкетану үйірмелері жұмыс істейді, оларда мектеп оқушылары жаңа материал жинап, туған өлкенің шежіресін жазады.

Қазақстандық өлкетануды оқытудың маңызды құралдарының бірі – мектеп мұражайы. Мектеп мұражайлары бүгінде республиканың көптеген мектептерінде жұмыс істейді. Олар

«Мектеп мұражайы туралы ережеге» негізделген, онда оның негізгі мақсаттары мен міндеттері, жұмысты ұйымдастыру принципі мен формалары нақты тұжырымдалған [5].

Мектеп мұражайының мақсаты – оқушыларды тәрбиелеуге, тарих және мәдениет ескерткіштерін, табиғатты құрметтеуге кешенді көзқарасты насихаттау.

Мектеп мұражайының міндеттері:

- мектептегі оқу-тәрбие жұмысын жақсартуға қатысу;
- мұражай қорын қалыптастыруға, сақтауға және ұтымды пайдалануға қатысу;
- туған өлкенің тарихи, мәдени және табиғат ескерткіштерін қорғау және насихаттау;
- оқушылар мен тұрғындар арасында мәдени-ағарту жұмыстарын жүргізу;

Мұражайдың өлкетану бағыты бар және оның басты міндеті әрбір баланың өз жеріне, ауылына, үйіне деген сүйіспеншілігін арттыру, зерттеушілік дағдыларын дамыту, коллекциялық мәдениет дағдыларын қалыптастыру болып табылады.

Елімізде 2018-2019 оқу жылы жаңалықтарға бай болды, қоғамдық сананы жаңғырту аясында мектепте өлкетану пәнінің кіріктірілген оқу бағдарламасын енгізу туралы шешім қабылданды. Оны жалпы білім беретін пәндерге қосымша ретінде қарастыруға болады: Қазақстан тарихы, қазақ әдебиеті (қазақ тілінде оқытатын мектептер үшін), география, музыка. Бұл пән туған өлкенің тарихын, табиғатын, мәдениетін зерттеуге бағытталған. Пән мектеп бағдарламасына Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президенті ұсынған «Туған жер» жобасы аясында енгізілді. Жаңа «Өлкетану» пәні Қазақстанның барлық мектептерінде 5-7-сыныптар аралығында жаңартылған білім мазмұны бойынша оқытыла бастады, ол ҚР Тұңғыш Президенті ұсынған «Туған жер» жобасы аясында әзірленді [6].

Осы орайда «Туған жер» жобасы өте маңызды әрі дер кезінде қолға алынған жоба деп есептейміз. Бағдарлама бойынша Білім және ғылым министрлігі «Өлкетану» жаңа пәні бойынша оқу бағдарламасын әзірлеп, оны еліміздегі ірі баспалар енгізді. 7 облысқа арнайы оқулықтар дайындалды. Бұл Алматы, Ақтөбе, Түркістан, Жамбыл, Қарағанды облыстары, сондай-ақ Алматы қаласы және Қазақстан Республикасының астанасы. Бағдарламаға сәйкес әр аймақ «Өлкетану» пәнін жеке оқу құралы арқылы оқиды, өйткені пәннің негізгі мақсаты – оқушылардың өз шағын Отанын жақсы тану.

Өлкетану курсы 5-7 сыныптар үшін мектеп бағдарламасына қосымша болып табылады. «Өлкетану» курсының жұмыс бағдарламасының негізгі мақсаты – оқушылардың Отан туралы білімдерін кеңейту және олардың бойында патриоттық сезімді ояту.

Мектептегі өлкетану курсының мақсаты:

1. Оқушыларға елімізді ерекшелігін табиғи, тарихи, географиялық, мәдени факторларды көрсету.

2. Патриоттық сана, Отанға деген сүйіспеншілік сезімдерін қалыптастыру.

3. Оқушылардың табиғатқа, қоршаған ортаға деген құрмет сезімін ояту.

Өлкетану курсының міндеттеріне мыналар жатады:

- Қазақстан тарихы мен әдебиетін тереңірек оқу;
- география және музыка сияқты пәндер бойынша білімдерін кеңейту;
- ежелгі дәуірден бүгінгі күнге дейінгі Қазақстанның тарихи үдерістерінің негізгі кезеңдерін зерттеу;
- Қазақстан Республикасының табиғаты, ел аумағында орналасқан тарихи ескерткіштер және басқа да мәдени нысандар туралы оқыту;
- қолөнер тақырыбын қозғау және оқушыларды Қазақстанның мәдени мұрасымен таныстыру;
- оқушылардың бойында туған жері болған еліне деген мақтаныш сезімін ояту, мәдени құндылықтарға, табиғатқа, тарихқа құрметпен қарауға тәрбиелеу.

«Өлкетану» курсының жұмыс бағдарламасы әзірленіп, 20 сағаттық жүктемеге есептелген, ол:

5-сыныпта – жылына 5 сағат.

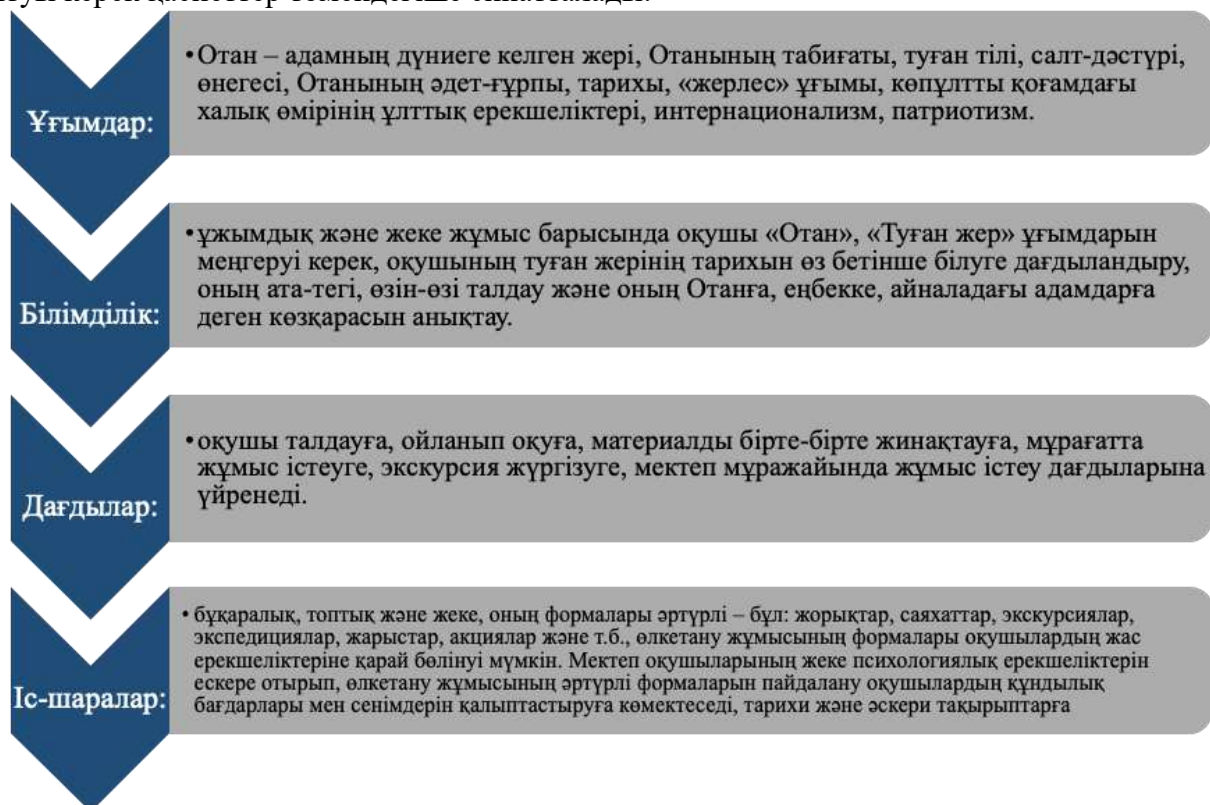
«Музыка» пәніне 1 сағат, «Қазақстан тарихы» пәніне 4 сағат бөлінген;
6-сыныпта – жылына 7 сағат, оның 4 сағаты «Қазақстан тарихы» пәніне, 1 сағаты – «Музыка» және 2 сағаты «Қазақ әдебиеті» пәніне бөлінеді;

7-сыныпта – жылына 8 сағат; сағат саны бойынша ең қарқынды жыл – 8 сағаттың «Қазақстан тарихы» пәніне 4 сағат, «Қазақ әдебиеті» пәніне – 2 сағат және «География» пәніне – 2 сағат бөлінген [7].

Өлкетану курсының бағдарламасы қосымша ретінде енгізілгенін түсіну керек. «Өлкетану» курсы Қазақстан тарихының, географияның, әдебиеттің және музыканың бүкіл бағдарламасын қайталамайды немесе алмастырмайды, тек толықтырады. Қазақстан айтарлықтай үлкен мемлекет болғандықтан және әр аймақтың жер бедері, табиғаты, климаты, т.б. ерекшеліктері болғандықтан, осы тақырып бойынша бір ғана оқулық шықпайды. Әр аймақтың өзіндік әзірленген материалы болады. Мұнымен әр облыстан келген шығармашылық топтар айналысады. Оқулыққа не кіретінін өздері шешеді. Курс әртүрлі және стандартты емес болады деп уәде етеді. Студенттер топта оқып, туған өлкенің визиткаларын жасайды, аудиокаталогтарды, электронды энциклопедияларды және т.б. құрастырады.

Сондай-ақ, «Өлкетану» оқулығының көмегімен материал жинақталған түрде беріледі, оқушылардың өздері тұратын жерін, қаласын, аймағын жақсырақ меңгеру мүмкіндігі бар. «Өлкетану» пәнін оқитын ұрпақ «Рухани жаңғыру» бағдарламасын және «Ұлы даланың жеті қыры» мақаласында қойылған міндеттерді одан әрі дамыта бермек. Біріншіден, балалар туған жерінің ұлы тұлғаларын мақтан тұтады, өз шағын Отанының ең маңызды киелі жерлері туралы бәрін біледі және туған жерінің бай тарихына қатыстылығын сезінеді. Екіншіден, елімізге келетін туристерге осының барлығын айта алады [8].

Аталмыш бағдарламалар бойынша мектепте өлкетану арқылы отансүйгіштікке тәрбиелеу педагогикалық процесті тізбек бойынша құруды көздейді: идея – білім – дағды – белсенділік. Өлкетану жұмыстарын ұйымдастыруда мұғалім ең алдымен оқушыларда дамытуы керек қасиеттер төмендегіше сипатталады:

Кесте 1. Өлкетану жұмыстарын ұйымдастыруда оқушыларда дамитын қасиеттері

Қазақстандағы білім беру ұйымдарында өлкетану пәніне қызығушылықтың артуының оң тенденциясы жоғарыда атап өткеніміздей Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңына сәйкес мектептегі білім берудің ұлттық-аймақтық компонентін енгізумен байланысты.

Еліміздегі мектептердегі ұйымдастырылатын өлкетану жұмыстарының бір түрі – *әдеби өлкетану*. Әдеби және өлкетану білімдері мектеп оқушыларының туған өлкенің ел өмірімен тарихи-мәдени байланыстары туралы түсініктерін тереңдетеді. Өлкетану сабақтарында халықтық (өлкелік) мәдениеттің көне дәстүрлері тереңірек түсініледі, бұған бір кездері назардан тыс қалған сол әдебиетті қарқынды оқу ықпал етеді. Жаңа білімді меңгеру үрдісі сөздік қорын молайтып, тілін байытып, сайып келгенде, мектеп оқушыларының білім мен тәрбие сапасын арттыруға игі әсерін тигізеді.

Мәселен, «Атамекен» мектеп оқушыларының республикалық туристік-өлкетану экспедициясы балаларды Қазақстанның патриоттық мұрасымен таныстырудың бұқаралық нысанына айналды. Жыл сайын ол жүз мыңнан астам балаға жетеді. Тарих пен мәдениет, отандастардың жауынгерлік ерліктері мен тағдырлары, отбасылық шежірелер мен халық өнері – осының бәрі балалардың білім пәніне, олардың әлеуметтік, тұлғалық және рухани дамуының қайнар көзіне айналады. Жалпы өлкетану пәнінің жандануы және мектептегі өлкетану сапасының, оны оқыту деңгейінің өзгеруі соңғы жылдардағы өзгерістердің елеулі дәлелі. Республиканың көптеген аймақтарында өлкетану ғылыми-практикалық конференциялар өткізіледі. Мысалы, Ақмола облысында «Көкше» академиясы Ақмола облысының ішкі саясат басқармасымен, Қазақстан халқы Ақмола ассамблеясымен, «Еуразия-Даналық» қорымен бірлесіп, қазақ тілі кафедрасының негізінде құрылған және академияның жалпы ғылыми пәндері бойынша Көкшетау қаласының тарихы мұражайы негізінде қалалық өлкетану ғылыми-практикалық зерттеу жүргізіп, оның аясында жергілікті тарихты сипаттайтын «Менің Отаным Қазақстан» конференциясы өткізілді [9].

Қазақстанның мектеп жүйесінің қазіргі заманғы және оқу үдерісінде адамзат тарихының ғасырлық тарихының куәгерлері болып табылатын мұражайларға ерекше мән беріледі, өмірдің шынайы құндылықтарын білдіру. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрі үкіметтің отырысында 2017 жылдың қыркүйегінен бастап мұражайларда география, тарих, әдебиет және биология бойынша жеке сабақтар өткізуді талап ететін айтты. Бұл әдіс арқылы олар әлем туралы білімді, тіпті өзін-өзі тануды үйренеді. Министр осы жолмен мектеп оқушыларының ғылым мен мұражайға қызығушылығын арттыруға мүмкіндік беретініне сенімді. «Болашақ Бадар: рухани жаңғыру» бағдарламасы аясында мұражайларда, мәдениет ұйымдарында және тарихи орындарда «Қазақстан тарихы», «География» және «Қазақ әдебиеті» пәндері бойынша сабақ өткізу жоспарланып отыр.

Қазіргі уақытта республикадағы 25 мыңнан астам тарих, археология, архитектура және монументалды өнер ескерткіштері, 147 мұражай, 8 тарихи-мәдени мұражай қоры бар, онда мыңжылдық тарихы мен халқымыздың мәдениетін дәлелдейді.

Қазақстан Республикасы Мемлекеттік хатшысының 2015 жылғы 30 қазандағы № 7 бұйрығымен 2015-2017 жылдарға арналған Қазақстан Республикасы мұражайларын жаңғырту жөніндегі іс-шаралар жоспары бекітілді, онда 10-тармақта мұражай педагогикасын шығармашылық тұлғаны дамыту үшін негіз ретінде «этно және шеберлік сабақтары, балалар мен ересектер» іске асыруды белсендіруді білдіреді. [3].

Өлкетану көптеген оқу пәндерін біріктіруде дәнекер қызметін атқарады. Өлкетану курсы география, биология, тарих, әдебиет және басқа пәндер бойынша өз өлкесі туралы білім беру курстарын логикалық тұрғыдан толықтырады. Сондықтан жүйелі және белсенді жұмыс нәтижелеріне сабақта және сабақтан тыс уақытта белсенді түрде қол жеткізіледі. Балалар мектептен тыс өлкетану сабағына ерікті түрде қатысады. Бұл туған өлкеге туристік саяхаттар, мектеп экспедициялары, археологиялық қазбалар, мектеп мұражайының көрмелерін ұйымдастыру және басқа да өлкетану және зерттеу жұмыстарының түрлері кіреді. Мектептегі өлкетанудың бұл түрлерінің ұйымдастырылуы мен оқу жоспарына қатынасы әртүрлі, бірақ соған қарамастан, олар өте тығыз байланысты.

Өлкетану жұмысының мазмұнына сондай-ақ өлкенің тарихи өткенін, археологиялық ескерткіштерін, мәдени ескерткіштерін (сәулет, әдебиет), әр түрлі жанрдағы фольклорлық материалды, ұлттық қолданбалы өнер мен қолөнерді, өлкенің тарихын дәріптеген көрнекті тұлғалардың өмірі мен шығармашылығын зерттеу кіреді.

Өлкетану пәні ешбір пән сияқты мектеп оқушыларын ата-баба тарихымен айналысуға тәрбиелейді, оларды ізденіс, зерттеу, туған өлкенің салт-дәстүрі мен әдет-ғұрпын зерделеу, түп-тамырын танып-білу арқылы өткені мен бүгінгі туралы ойлауға баулиды. алдыңғы ұрпақтармен ажырамас байланыс, яғни бүгінгі таңда қажетті құндылықтарды қалыптастырады: патриотизм, руханият, ұлттық бірегейлік.

Мектеп оқушыларының өлкетану жұмыстарының сапасы мен көлемі, олардың іс-әрекетінің құштарлығы мен ауқымы көп жағдайда мұғалімге байланысты. Мұғалім формальды болмаса, қызығушылық танытса, үлкен нәтижелерге қол жеткізуге болады. Демек, мектептегі өлкетану сабағының табысты нәтижесі көп жағдайда мұғалімнің өзінің қызығушылығына және оның оқушыларын өлкетану (ізденіс) іс-әрекетіне қалай қызықтыра алатындығына байланысты. Мұғалім өз жерін (облысын, өлкесін) жақсы білуі, жүйелі түрде зерттеп, мектеп оқушыларымен өлкетану жұмысынан хабардар болуы керек. Балалармен және жасөспірімдермен өлкетану жұмыстарына араласа отырып, мұғалім ең алдымен өзінің интеллектуалдық деңгейін жоғарылатып, кәсіби құзыреттілігін тереңірек меңгереді. Мұғалім үшін өлкетану – ғылыми-зерттеу іс-әрекетінің дұрыс жолы.

Қазақстан Республикасында және оның аймақтарында өлкетануды тұтастай зерттеу өскелең ұрпақтың бойында патриотизмді, Отанына деген сүйіспеншілік және құрмет сезімдерін ояту қажеттілігінен туған. Орта білім беретін мектептердің бағдарламаларында міндетті компонент ретінде отандық тарих, география және т.б. аймақтық аспектілерін енгізу кездейсоқ емес. Жалпы республикада және оның аймақтарында өлкетану тарихы арнайы ғылыми зерттеу нысаны болып қалмауын мойындауға тура келеді.

Олай болса, өлкетануды дамыту қазіргі білім берудің өзекті бағыты болып табылады, өйткені оның негізгі қызметі өскелең ұрпақтың бойында азаматтық пен патриоттық сезімді тәрбиелеу болып табылады.

Осылайша, мектепте өлкетану жұмыстарын ұйымдастыру ұлтаралық қарым-қатынас мәдениетін қалыптастыра алады, толеранттылық пен ұлттық-аумақтық құрылымдардың шегінде немесе одан тыс жерде тұратын ұлттар мен ұлыстардың тарихына, салт-дәстүріне, әдет-ғұрыптарына, мәдениетіне, тіліне құрметпен қарауға тәрбиелейді. Өлкетану әрқашан өзекті болып табылатын міндетті де шешеді: туған жердің мәдени-рухани мұрасын сақтау, туған жерді сүйуге ғана емес, олар туралы білуге үйретеді, тарихқа, өнерге деген қызығушылыққа, әдебиет, география, музыка, мәдениет және мәдени деңгейін көтереді. Туған жерге деген сүйіспеншілік, оның тарихын білу – оқушыларды азаматтыққа тәрбиелеу үдерісін жүзеге асырудың негізі екендігі еліміздің білім беру бағдарламаларында айрықша орын алады.

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Мамирова, К. Н. Краеведение Учебное пособие / К. Н. Мамирова, Л. Ш. Киясова – Алматы: Изд-во «Девичий университет», 2014. – 129 с.
2. Исаева, А. И. Историческое краеведение: Учебное пособие / А. И. Исаева; Ответственный редактор: А. К. Калиш. — Алматы: Казахский университет, 2016. – 246 с.
3. 2018-2022 жылдарға арналған Қазақстан Республикасының білім беру және ғылымды дамытудың Мемлекеттік бағдарламасы
4. Чиликова Е.В. К вопросу о вкладе архивистов суверенного Казахстана в краеведение/ Архивы. Материалы Международной научно-практической конференции. -Алматы.2012. 334 с.
5. Электрондық ресурс: <http://www.kladraz.ru> (өтінім берілген күн: 17.09.2024)
6. Веденева Г.И. Журнал. Вестник ТГПУ, № 12 / 2010
7. Матюшина Г.Н. Историческое краеведение.М., Поиск, 1998-118с.
8. Титова В.В. Туристско-краеведческие кружки в школе.М., Сократ, -111с.
9. Электрондық ресурс: <http://www.nomad.su> (өтінім берілген күн: 17.09.2024)

DOI 10.24412/2709-1201-2024-3107-52-55

ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ УЧИТЕЛЯ В ПРОЦЕССЕ ПЛАНИРОВАНИЯ УРОКА

АХМЕТОВА САУЛЕ НИКОЛАЕВНА

Учитель начальных классов
Школа-лицей BINOM SCHOOL имени Кадыра Мырза Али
Астана, Казахстан

УМИРОВА ЛЮДМИЛА АЛЕКСАНДРОВНА

Учитель начальных классов
Школа-лицей BINOM SCHOOL имени Кадыра Мырза Али
Астана, Казахстан

ГАЙСИНА ЕЛЕНА ГЕННАДЬЕВНА

Учитель начальных классов
КГУ «Средняя общеобразовательная школа №12» г. Семей,
Семей, Казахстан

Аннотация: в статье рассматривается актуальность исследовательской деятельности учителя. Предлагается краткий обзор научной литературы ученых, занимавшихся изучением исследовательских процессов в школе. Авторы статьи демонстрируют пример исследования собственного опыта преподавания и обучения.

Ключевые слова: исследовательская деятельность учителя, рефлексивный практик, анализ плана урока, целеполагание.

Система образования Республики Казахстан является частью мирового образовательного пространства. Как и во всем мире, казахстанское образование претерпевает процессы трансформации и модернизации, ориентированные на глобализацию. Касым - Жомарт Токаев выступая на пленарном заседании августовской конференции в Нур-Султане(2019), отметил «... сохраняя лучшие традиции отечественной системы образования, мы, тем не менее, не должны стоять на месте». Система образования должна находиться в поиске, постоянно развиваться» [1].

Кроме того, происходят кардинальные социальные, культурные и экономические преобразования, которые влекут за собой большие перемены в процессе труда. В связи с этим, предъявляются новые требования к человеку, как к социально зрелому и активно действующему профессионалу. Поэтому, современный учитель должен быть способен к продуктивной творческой деятельности, управлению учебно-воспитательным процессом, собственной профессиональной компетентности. В Законе Республики Казахстан «О статусе педагога» (2019г.) сказано, что при осуществлении профессиональной деятельности педагог имеет право на «осуществление научной, исследовательской, творческой, экспериментальной деятельности, внедрение новых методик и технологий в педагогическую практику» [2].

В общеобразовательных школах необходимо создавать условия для формирования учителя новой формации, способного к исследованию и управлению педагогической деятельностью, владеющего арсеналом проведения диагностики своих компетенций, методов изучения, корректировки и совершенствования собственной школьной практики. В.В. Краевский полагает, что «современный учитель должен выполнять не только образовательные и воспитательные функции, но и быть исследователем-специалистом. Ни знание самой педагогической науки, ни практический опыт не могут заменить специальной подготовки к новой профессии – научно-исследовательской, хотя и является необходимой предпосылкой для такой подготовки. Переходя к этой профессии, педагог не перестает быть

педагогом, но одновременно встает в ряды огромной армии ученых – вместе с физиками, историками, философами он получает в руки новое и обновляющееся оружие – оружие научного познания, и его долг научиться пользоваться им в совершенстве» [3].

Исследовательская деятельность педагога всегда стояла в центре научного познания и ее рассмотрение зависит от того или иного подхода: исторического (О.С. Анисимов, Г.С. Батищев, В.А. Дмитриенко, Т. Кун), знаниевого (Я.Н. Пономарев, В.В. Краевский, В.И. Загвязинский, З.А. Исаева), системного (И.Д. Банаева, Н.В. Кузьмина, В.А. Слостенин, Н.Д. Хмель), технологического (Л.С. Подымова, И.И. Цыркун, А.В. Хуторской, Ш.Т. Таубаева), компетентностного (И.Я. Зимняя, Е.В. Бережнова, О.В. Акулова, Е.С. Заир-бек), гуманитарно-аксиологического (Г.И. Чижакова, Л.А. Никитина, Е.И. Шиянов, И.Б. Котова, А.А. Бейсенбаева).

Анализ научных работ зарубежных ученых по исследовательской деятельности учителя (Курт Левин, Лоуренс Стенхауз, Дональд Макинтайр, Джин Раддок и др.) подтверждает, что в современном образовании этот вопрос остается до сих пор актуальным и многоаспектным.

Данная статья - это попытка рассмотрения исследовательских процессов в деятельности учителя с позиции рефлексивного практика. В «Руководстве для учителя по Программе повышения квалификации педагогических работников Республики Казахстан «Эффективное обучение»» отмечается, что «рефлексивный практик – учитель, тщательно и постоянно обдумывающий методы и пути развития, изменения и усовершенствования своей практики» [4].

Рассмотрим планирование урока математики во 2 классе по теме «Закрепление таблицы умножения на 2,3,4,5» в контексте сквозной темы «В здоровом теле – здоровый дух». Основное внимание при планировании и проведении урока мы уделяем целеполаганию. В традиционном образовании было триединство целей обучения: образовательной, развивающей и воспитательной. В рамках обновленного содержания среднего образования цель обучения представляет собой «утверждения, формулирующие ожидаемые результаты по достижению знаний, понимания и навыков в течение курса обучения по предмету в соответствии с учебной программой» [5].

Цели обучения, которые достигаются на данном уроке в соответствии с долгосрочным планом учебной программы по математике – это «2.1.1.4. Составлять, знать и применять таблицу умножения на 2,3,4,5». Значит, цель данного урока должна быть адаптирована с темой урока и с целью обучения и формулируется как: «все учащиеся закрепляют составление, знание и применение таблицы умножения на 2,3,4,5».

Чтобы достичь цель урока необходимо при планировании особое внимание уделять языковым целям. «Языковые цели являются важным инструментом для овладения академическим языком. От того, насколько ясно сформулированы языковые цели, будет зависеть понимание учащимися того, что от них ожидается. Кроме того, языковые цели помогут учителям и учащимся создавать, измерять и поддерживать мотивацию к учебе. Учителя-предметники, которые поддерживают постоянный двойной фокус, как на изучение предметного содержания, так и на развитие академического языка, показывают учащимся пример и помогают обучаться и тому, и другому» [6].

Уроки нового формата акцентирует учителей по неязыковым дисциплинам в рамках языковых целей планировать такие аспекты как: термины, фразы и обороты, вопросы для дискуссии, что позволит достичь цели обучения. На данном уроке языковые цели будут такие: «*Термины, фразы и обороты:* таблица умножения на 2,3,4,5; *пьедестал. Вопросы:* Какие примеры мы не назвали из таблицы умножения на 2,3,4,5? Где в жизни можно использовать таблицу умножения?».

Еще одним важным аспектом современного преподавания, отличающегося от традиционного, является наличие критериев оценивания. «Критерий оценивания – признак, на основании которого проводится оценка учебных достижений учащихся» [5]. Мы определяем

критерии оценивания в исследуемом уроке так: «*Обучающийся*: составляет, знает и применяет таблицу умножения на 2,3,4,5».

Важность и значимость критериев оценивания в педагогическом процессе школы мы находим в «Руководстве по критериальному оцениванию для учителей начальных классов», где записано, что «Новая для Казахстана система критериального оценивания будет направлена на развитие обучающегося, повышение его интереса и мотивации к обучению. Этого можно достичь, если установить ясные и измеримые критерии оценивания, понятные каждому обучающемуся и его родителям. С помощью чётко выработанных критериев оценивания и учитель, и обучающийся будут понимать: На какой стадии обучения обучающийся находится? Куда он стремится в своем обучении? Что необходимо сделать, чтобы помочь ему достичь ожидаемых результатов обучения?» [5].

Задания на данном уроке должны соответствовать уровню мыслительных навыков учащихся – применение. Этот уровень мы определили исходя из цели обучения. В традиционном преподавании учитель формулировал развивающую цель, но не всегда ориентировался при ее составлении на Таксономию целей обучения.

Итак, исследуем задание №1 с позиции уровня мыслительных навыков и цели урока.

Задание №1. *Найди правильный ответ. Используй таблицу умножения на 2, 3, 4, 5.*

Дескрипторы: *Обучающийся:*

1. *Использует знание таблицы умножения на 2, 3, 4, 5.*

Методическое описание задания: *Демонстрируется слайд (поле с числами). Озвучивается учащимся задание. Ученики определяют дескриптор к заданию. Прослушать версию от групп. Капитаны команд берут мяч и определяют участников при решении примеров. Учитель озвучивает примеры из таблицы умножения на 2,3,4,5. Примеры: $2 \times 6 = 12$, $2 \times 9 = 18$, $3 \times 7 = 21$, $3 \times 8 = 24$, $4 \times 4 = 16$, $4 \times 7 = 28$, $5 \times 8 = 40$, $5 \times 9 = 45$. Во время решения примеров, ученики ставят футбольный мяч на правильный ответ на листе А4.*

Взаимооценка учащимися: *по очереди каждая группа называет свой вариант ответа. Остальные группы устно выражают согласие или не согласие сигнальными карточками.*

Обратная связь от учителя: *на каждый ответ группы после взаимооценивания учащимися учитель по необходимости дает устный комментарий, направленный на корректировку в обучении учащихся.*

Вопрос контроля знаний: *«Какие примеры мы не назвали из таблицы умножения на 2,3,4,5?» Обсуждают вопрос в группе. Ответственный за обсуждение, ученик в роли генератора идей. Прослушать по одному примеру от каждой группы спикерами групп.*

Итог: *все учащиеся используют знание таблицы умножения на 2,3,4,5.*

Таким образом, мы рассмотрели задание №1 на уровне мыслительных навыков – применение, которое соответствует цели обучения.

Современные подходы в преподавании и обучении в условиях обновления содержания среднего образования рассматривают воспитательную функцию через формирование у детей ценностей, как «... один из действенных способов передачи будущим поколениям своего понимания смысла человеческой жизни. Ценности образования предполагают: ценности образования как ценность государственная, как ценность общественная, как ценность личностная.

Первые две ценности образования отражают коллективную, групповую значимость этого культурного феномена. В последнее время приоритет отдается личностной ценности образования, индивидуально мотивированного, пристрастного отношения человека к уровню и качеству своего образования.

Существует тесная связь между признанием личностно-ориентированной ценности образования и тенденций к пониманию образования как непрерывного процесса, протекающего в течение всей жизни человека.

Образование способно не только поддерживать на должном уровне ценности общества, ценности социума, но и обогащать, развивать их. Ценности оказывают наибольшее влияние,

на поведение отдельных лиц и групп и служат в качестве основных ориентиров в разных ситуациях» [4].

Учебная программа по математике ориентирует учителя формировать у учащихся ценности. В учебной программе начальной школы по предмету «Математика» сказано: «Концептуальные положения и идеи, как основа для разработки учебных программ, в целостном виде представлены визуально в виде изображения. В центре находятся ценности как основной ориентир для определения содержательного и процессуального аспектов образования в школе, затем навыки широкого спектра как результаты на «выходе» из школы» [7].

Таким образом, ценности стимулируют поведение и поступки, действуя как важный фактор мотивации личности. Идейной основой ценностей среднего образования являются ценности национальной идеи «Мәңгілік ел». Ценностями среднего образования определены: казахстанский патриотизм и гражданская ответственность; уважение; сотрудничество; труд и творчество; открытость; образование в течение всей жизни.

На данном уроке запланирована ценность – формирование навыка сотрудничества, которую реализовали через групповую форму работы. На начало урока были организованы группы, распределены роли между всеми учащимися, установлены Правила группового взаимодействия. Задания на этапе осмысления, способствовали тому, чтобы в процессе коллаборативного обучения учащиеся достигали цели урока. Соответственно, в результате такого обучения у детей повышается мотивация, познавательная активность в сотрудничестве совместно работающих детей. Развитие сотрудничества во время урока один из основных показателей эффективного обучения, т.к. сами учащиеся несут ответственность за учебный процесс, развиваются и другие навыки, такие как: социальные, коммуникативные, метапознавательные, когнитивные.

Таким образом, проведенное нами исследование плана урока позволяет сделать вывод в том, что исследовательская деятельность учителя совершенствует его преподавание и обучение и направлено на внедрение инновационных процессов в школьную практику, и тем самым, формирует личность ученика, востребованную в XXI веке.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Касым-Жомарт Токаев, газета "Северный Казахстан" "Образование - стратегическая сфера" 17.08.19, <https://izdatelstvo-sk.kz/news/kasym-zhomart-tokayev-vystupil-na-plenarnom-zasedanii-avgustovskoj-konferencii-v-stolice/>.
2. Закон Республики Казахстан «О статусе педагога [Электронный ресурс] // Астана, 2016г. https://kodeksy-kz.com/ka/o_statuse_pedagoga/download.htm
3. Краевский В.В., Полонский В.М. Методология для педагога: теория и практика. – Волгоград: Перемена, 2001. – 323 с.
4. Руководство для учителя по Программе «Эффективное обучение» Астана: Центр педагогического мастерства АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы», 2016. – С. 201.
5. Руководство по критериальному оцениванию для учителей начальных классов // Астана: Центр педагогических измерений АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы», 2016. – С. 49.
6. Учебный план по предмету «Математика» (в рамках обновления содержания среднего образования), 1класс. [Электронный ресурс] // Астана, 2016г. <https://sk.nis.edu.kz/>
7. Учебная программа по предмету «Математика» (в рамках обновления содержания среднего образования), 1класс. [Электронный ресурс] // Астана, 2016г. <https://sk.nis.edu.kz/>

DOI 10.24412/2709-1201-2024-3107-56-58

THE USE OF WEB 2.0 SOCIAL SERVICES IN TEACHING FOREIGN LANGUAGES AT SCHOOL (BLOG, TWITTER, SKYPE)

BAZARBAYEVA ZHIBEK TOLEGENKYZY

Second year master's student at Miras University, Shymkent, Kazakhstan

Abstract. *In our digital century the rapid development of Web 2.0 technologies has revolutionized many aspects of the sphere of education, particularly the learning and teaching of foreign languages. Social services such as blogs, Twitter, Skype and other types of web tools offer interactive, innovative, flexible and accessible platforms for students to learn foreign languages. This article focuses on the integration of Web 2.0 tools into language learning curriculum, highlighting their advantages, challenges, and also pedagogical potential. The usage of these tools can show results in the use of authentic language, cultural exchange and active learning of students. Along with recommendations for additional research, the article presents insights into best practical suggestions for successful implementation.*

Keywords: *Web 2.0, foreign language teaching, interactive learning, blogs, education technology, social media, language acquisition, educational tools, digital communication.*

Introduction

There are now more opportunities for teaching and learning thanks to the incorporation of technology into education, especially in the field of teaching foreign languages. Even though they are still useful, traditional language education approaches frequently depend on monotonous, grammar-focused exercises that do not completely interest students or offer chances for real-world language use. New opportunities for language learning are brought about by the emergence of Web 2.0 technologies, which are characterized by their interactivity, user-generated content, and participatory culture. Websites like blogs, Twitter, and Skype give teachers the resources they need to create engaging and dynamic language learning settings.

This article examines the use of Web 2.0 social services in teaching foreign languages at the school level. Specifically, it identifies the roles that blogs, Twitter, and Skype play in fostering communicative competence, cultural awareness, and learner autonomy. The pedagogical benefits and difficulties of using these technologies into foreign language classrooms are also covered.

1. The Educational Potential of Blogs in Language Teaching

1.1. Enhancing Writing Skills

A great way of helping students get better at writing in a foreign language is through blogs where they provide a forum for students to freely and publicly share their ideas and opinions. Writing blog entries gives students the opportunity to practice grammar, vocabulary, and sentence structure in a relevant setting. Because of the fact that blogs are shared with an audience, knowing that their peers and other users may read their posts may encourage students to write more carefully and attentively. Additionally, blogs strengthen reflective thinking. Students can use blogs as language diaries, where they document their learning process by recording new vocabulary, or reflecting on their experiences with the language learning process. Blogs can also be used by educators to provide feedback, give suggestions and evaluate the process.

1.2. Promoting Cultural Exchange

One of the main advantages of using blogs is intercultural communication which is a great tool for learning or teaching other languages. By encouraging students to create and be involved in the process of creating blogs authored by native speakers of the target language, it may help teachers to give them a better understanding of the language's culture, traditions, and everyday usage. In addition, students can gain a deeper knowledge of the cultural background of the language by participating in international blog exchanges where they comment on each other's posts.

1.3. Developing Digital Literacy

Digital literacy is a vital ability in today's environment. By learning some things like proper tone for different audiences, online communication practices, learning about writing and posting policies, learners become literate in digital things. Beyond only learning a language, these abilities are useful and adaptable.

2. Twitter as a tool for Micro-learning and Language Engagement

2.1. Improving Concise Communication

Twitter is a great tool for teaching kids how to speak clearly and briefly because of its 280 character constraint. Being brief can be difficult when learning a language, particularly when attempting to convey complicated concepts in a foreign language. Students learn how to fit their ideas into precise and understandable language by using Twitter. Teachers can encourage spontaneous language output by using Twitter to post brief writing tasks, tests, or prompts that require students to react in the target language.

2.2. Real-Time Engagement with Native Speakers

People and organizations from all around the world, including native speakers of other languages, use Twitter extensively. These accounts allow language learners to interact with native speakers, read postings in the target language, and follow accounts. These exchanges provide beneficial exposure to real-world language usage, idiomatic

3. Skype: Facilitating Real-Time Communication and Cultural Immersion

3.1. Simulating Immersive Language Environments

Teachers can use Skype, a video conferencing technology, to link their students with native speakers worldwide, giving them the chance to converse in the target language face-to-face and in real time. Study abroad programs that force students to use the language in real-world, impromptu discussions can be replicated by this virtual immersion. Students can improve their fluency and confidence by practicing speaking and listening in an unstructured, natural environment through Skype chats.

3.2. Improving Listening and Pronunciation Skills

Skype is a great tool for enhancing pronunciation and listening comprehension because of its audio and visual features. Students must comprehend spoken language in real time during Skype interactions, frequently without the aid of prewritten dialogues or visual signals. For this, students must concentrate on tone, rhythm, and intonation—essential.

4. Challenges and Considerations

Despite their obvious advantages, the introduction of Web 2.0 tools into the curriculum is fraught with difficulties. These include protecting student privacy, guaranteeing access to technology, and educating teachers on how to use these tools effectively. Teachers should also be aware of any distractions and make sure that using social media promotes learning rather than detracts from it.

Making sure that technology use doesn't take precedence over language learning's pedagogical objectives is another difficulty. Although these resources provide engaging and dynamic environments, they ought to supplement rather than replace fundamental language acquisition. The introduction of digital technologies and the preservation of conventional language teaching techniques that emphasize grammar, syntax, and structure must be balanced by educators.

5. Best Practices for Implementation

For effective integration of Web 2.0 tools into foreign language acquisition, teachers should consider the next best practices:

1. Clearly define the goals and rules for using these platforms.
2. Include them in lesson plans and match learning objectives with activities.
3. Promote student engagement and offer helpful criticism.
4. Track and assess how well these tools are working to achieve learning objectives.
5. Keep updated with the most recent advancements in instructional technology.

Conclusion

Traditional classroom methods can be altered by using Web 2.0 social services like blogs, Twitter, and Skype to teach foreign languages. These resources make learning foreign languages more

enjoyable and efficient by encouraging active learning, real-world language use, and cross-cultural interaction. Teachers must carefully incorporate these resources into the curriculum, considering both the advantages and the difficulties, if they are to realize their full potential. Teachers may prepare students for life in a globalized world by doing this and creating a dynamic, interactive learning environment.

REFERENCES

1. Blattner, G., & Fiori, M. (2009). Enhancing foreign language skills through social networking sites. *Foreign Language Annals*, 42(3), 482–500.
2. Godwin-Jones, R. (2008). Emerging technologies: Web 2.0 tools for language learning. *Language Learning & Technology*, 12(2), 3–11.
3. Warschauer, M., & Grimes, D. (2007). Audience, authorship, and artifact: The emergent semiotics of Web 2.0. *Annual Review of Applied Linguistics*, 27, 1–23.
4. Chun, D. M., & Plass, J. L. (1996). Effects of multimedia annotations on vocabulary acquisition. *The Modern Language Journal*, 80(2), 183–198.
5. Levy, M., & Stockwell, G. (2006). *CALL dimensions: Options and issues in computer-assisted language learning*. Routledge.

DOI 10.24412/2709-1201-2024-3107-59-61

TEACHING BORROWED VOCABULARY IN ENGLISH AS A LINGUODIDACTIC PROBLEM

BEKTURGANOVA IRISGUL ERBULAT KIZI

Second year master's student at Miras University, Shymkent, Kazakhstan

Abstract. *To reveal the teaching vocabulary, in particular, teaching methods English vocabulary in secondary school. To read theoretical and methodological materials of teaching vocabulary and to consider the modern methods of teaching English vocabulary in secondary schools were put in this article.*

Keywords: *vocabulary, lexical, grammar, lexicology, linguistic phenomenon, constructivism, suffixes.*

The student has already mastered the process of listening, speaking, reading and writing enriches the social, cultural, linguistic, emotional experience. The educational process is didactic, psychological, linguistic, methodological and others laws. Some of them are common to all disciplines it can. These laws are called the general didactic principle of education. Other laws may apply to the teaching of certain subjects, for example; principles of teaching English.

However, despite the central status of the word among linguistic units and its mental reality for speakers, as a result of which they do not experience serious difficulties in isolating and identifying words in the flow of speech, it is incredibly difficult to define a word. Currently, there are many definitions, among them there are many proposed by linguists working on the material of the English language, but there is not a single generally recognized and universal one.

In the register of lexical units, the most significant role belongs to the word. It is not by chance, the human language is often called the language of words: after all, it is the words, in their totality, as the vocabulary of the language, that are the building material without which no language is inconceivable; and it is the words that change and are combined in coherent speech according to the laws of the grammatical structure of a given language. Thus, the word acts as a necessary unit of the language both in the field of vocabulary (vocabulary) and in the field of grammar (grammatical structure), and therefore the word should be generally recognized as the main language unit: all other units of the language (for example, morphemes, phraseological units, any grammatical constructions) are somehow conditioned by the presence of words and, therefore, presuppose the existence of such a unit as the word.

In addition, in European countries, student migration is frequent and they have the opportunity to live in an English-speaking environment for some time.

In that sense, it is a far cry from Europe promote in countries with different locations and cultures not expedient. Learn English as a communication has the same meaning for everyone in the world. At the same time, it is easy to "export" teaching methods proved to be difficult to do.

Foreign language teaching methodology as a science has a history of more than 200 years. This is the period to observe different attitudes towards foreign language teaching methods possible. One such view belongs to academician L.V. Shcherba.⁶

According to him, despite the fact that the methodology of teaching any science is a science, is not considered a theoretical science. It solves practical problems, including foreign languages. The teaching methodology is not only based on the evidence of psychology, but also general and based on private linguistic research. A linguistic phenomenon. This is the methodology if it deals with the laws of origin and motion what to do to put into practice the necessary linguistic phenomenon based on the laws answers the question of whether. The most valuable of the methodological books also written by linguists.

Each science has its own set of concepts. Foreign language teaching to include the following among the basic concepts accepted in the methodology possible: education system, teaching method,

teaching principle, teaching aid, methodical method. A foreign language teaching method is a practical way of teaching a foreign language. ensuring the achievement of general scientific, educational and developmental goals a set of teacher and student activities. The term method is "education it is used in the sense of "set of methods" and "direction of education". The first in the theory of education, the process is used in the sense of methods, in the second sense it "can be found in works on the history of teaching methods. For example, translation method of teaching, correct method, cognitive-comparative method, traditional method, intensive method and others.

How to efficiently conduct vocabulary teaching has become an important research topic in college English teaching. Because the traditional vocabulary teaching mode always takes the teacher as the main teaching channel, listing the meaning and collocation of each word in isolation without the context of the article, and asks students to memorize mechanically. In order to solve these problems, Constructivism advocates student-centered and emphasizes that students are the active constructors of the meaning of knowledge.

Generally speaking, the meaning of word in context is no longer the dictionary meaning, but the dynamic context meaning which needs to be constructed on the basis of the interaction between subject and object. The other is the embodiment-activation schematic construction module, this model is based on the reflection schema and cognitive structure theory proposed by constructivist psychology, this mode can activate the knowledge and experience stored in the brain, and effectively guide students to organize a complete vocabulary network in vocabulary learning.

Through the analysis of the above teaching cases, it is not difficult to draw such a conclusion that the word parameter contextualized meaning construction module and the embodiment-activation schematic construction module are feasible in actual teaching cases. On the one hand, this model makes teachers and students notice the existence of parameter factors. In the construction of vocabulary semantics, learners can rely on multiple parameter factors to distinguish unknown word and complete the process of vocabulary learning. On the other hand, the establishment of schemas connects the same category with related word in English.

When students see a word, they can think of a series of characters, which not only enlarges the vocabulary, but also makes it difficult to forget. This teaching mode can make the teaching and learning of English vocabulary not monotonous and arduous. In addition to using schemas to construct semantic maps of vocabulary, teachers can also instruct students to use this strategy for English listening, oral teaching, etc. It has a wide range of use. In actual vocabulary teaching, students will improve their English reading ability due to the expansion of English vocabulary. Therefore, scientific learning strategies can expand English vocabulary when learning and memorizing English vocabulary. Thus, through deep understanding of the meaning connections between vocabularies, students can improve the ability of memorizing vocabularies. This kind of learning strategy of semantic representation is worth popularizing in daily foreign language teaching.

REFERENCES:

1. Laufer, B., Paribakht. T. S. (1998). The relationship between passive and active vocabularies: effects of language learning context. *Language Learning*, 3, 368-369
2. Piaget, J. (1970). Piaget's theory. In: Mussen, P. H. (Ed.), *Carmichael's manual of child psychology*. New York: Wiley.
3. Wilkins, D. A. (1982). *Teaching Vocabulary*. London: Heinemann Educational Books.
4. Verschueren, J. (1999). *Understanding Pragmatics*. London: Oxford University Press.
5. M.Xodjayev, M.Qahhorova "Chet til o'qitish metodikasi" - T: Fan va texnologiyalar, 2012.
6. Aziza Vokhid Qizi Pirmatova COMPUTER-AIDED INSTRUCTION IN VOCABULARY TEACHING FOR SECONDARY SCHOOL LEARNERS // Academic research in educational sciences. 2021. №CSPI conference 2.
7. Toliboboyeva Shabnam., The category of emotiveness in literary works// Экономика и социум" апрель 2021№3(82) 2021
8. <https://tech.ed.gov/innovationclusters/>
9. <https://zamin.uz/uz/dunyo/65666-davlat-xizmatida-ustoz-shogird-instituti-xorij-iy-mamlakatlartaj-ribasi.html>
10. <https://uza.uz/oz/posts/chet-tillarni-o-qitish-takomillashmoqda-07-01-2016>
11. <https://monster-evo.ru/uz/studentu/metodika-obucheniya-angliiskomu-vazyku-deteido-shkolnogo-vozrasta-metodiki/>
12. www.tashxis.uz

DOI 10.24412/2709-1201-2024-3107-62-66
ХҒТАР 14.35.07

**«ЖАҢА ЗАТТАР МЕН МАТЕРИАЛДАРДЫ ӨНДІРУ» ЭЛЕКТИВТІ КУРСЫН
ОРТА МЕКТЕПТІҢ ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫНА КІРІКТІРУ:
МӘСЕЛЕЛЕРІ МЕН БОЛАШАҒЫ**

ТҮРСЫНӘЛІ ҚАСИЕТ

Л.Н. Гумилёв атындағы Еуразия ұлттық университетінің
7М01512-«Химия» БББ магистранты

ТАЖКЕНОВА ГАУХАР КАРГАБАЕВНА

Л.Н. Гумилёв атындағы Еуразия ұлттық университетінің доценті
химия ғылымдарының кандидаты
Астана, Қазақстан

***Аңдатпа.** Бұл мақала «Қазіргі мектептегі "Жаңа заттар мен материалдарды өндіру" элективті курсының оқыту әдістемесі» тақырыбындағы диссертация негізінде жазылған. Тақырып аясында әдеби шолу жүргізіліп қана қоймай «Жаңа заттар мен материалдарды өндіру» элективті курсының жалпы білім беретін мектеп бағдарламасына енгізудің мәселелері мен перспективалары қарастырылды. Әдеби шолу бойынша негізгі мәселелерге оқу-әдістемелік кешендердің жетіспеушілігі, практикалық сабақтарға арналған ресурстардың жетіспеушілігі және мұғалімдердің жеткіліксіз дайындығы жататындығы анықталды. Мақаланың маңызды аспектісі – сандық технологияларды (виртуалды зертханалар және 3D модельдеу) пайдалану, пәнаралық тәсілді және жобалық оқытуды пайдалану, мектептердің өндіріспен ынтымақтастығы сияқты осы мәселелердің ықтимал шешімдерін қарастыру. Курстың практикалық бағыттылығын қамтамасыз ету. Қорытындылай келе, элективті курстың даму перспективалары және инновациялық бағдарламаларды мектептегі білім беру жүйесіне тиімді кіріктіруге бағытталған әрі қарай зерттеулер жүргізу қажеттілігі ұсынылды. Әдебиеттерге шолу оқушылардың заманауи кәсіби қиындықтарға дайындау үшін білім беру тәсілдерін жаңартудың маңыздылығын көрсетеді.*

***Түйін сөздер:** элективті курс, жаңа заттар, материалдар өндіру, мектептегі білім, орта мектептегі білім, проблемалар, перспективалар.*

Кіріспе. Заманауи білім беру - оқушыларды академиялық білімін ғана емес, сонымен қатар практикалық дағдыларды дамытуды қажет ететін күрделі және көп қырлы мәселелерді шешуге дайындауға бағытталған.

Қазіргі заман химиясы - ғылымның негізін қалаушы пәндердің бірі. Сонымен қатар табиғаттағы заттардың құрылымы, қасиеттері және өзгерістері туралы терең білім беретіні барлығымызға белгілі. Қазіргі заманғы білім беру жүйесінде химиялық білім берудің тиімділігін арттыру үшін элективті курстардың енгізілуі өте маңызды. Элективті курстар - бұл оқушыларға таңдауға мүмкіндік беретін, жеке қызығушылықтары мен болашақ мансаптық бағыттарына сәйкес пәндер.

Біріншіден, элективті курстар оқушылардың химияға деген қызығушылығын арттыруға көмектеседі. Стандартты оқу бағдарламасы шеңберінде оқушыларға тек негізгі концепцияларды үйретеді, ал элективті курстар оқушыларға тереңірек зерттеуге, зерттеулер жүргізуге және нақты мәселелерді шешуге мүмкіндік береді. Мысалы, «Қоршаған ортаны қорғау химиясы» элективті курсы оқушыларға экологиялық проблемаларды, химиялық ластануларды және оларды шешу жолдарын зерттеуге мүмкіндік береді. Мұндай курстар оқушылардың химиялық білімдерін тәжірибе жүзінде қолдануға, теорияны практикада жүзеге асыруға мүмкіндік береді.

Екіншіден, элективті курстар химиялық білім беруді жеке бағдарлауға ықпал етеді. Оқушылардың әрқайсысы жеке қабілеттері мен қызығушылықтарына сәйкес пәндерді таңдай алады. Мысалы, «Органикалық химия» немесе «Физикалық химия» курстары оқушыларға арнайы бағыттарға тереңірек назар аударуға мүмкіндік береді. Оқушылардың өз қызығушылықтарына сәйкес білім алу мүмкіндігі оларды ынталандырады және оқу процесіне деген жауапкершіліктерін арттырады.

Үшіншіден, элективті курстар оқушылардың практикалық дағдыларын дамытуға ықпал етеді. Химия пәнінде практикалық жұмыстар өте маңызды, себебі олар теорияны тәжірибемен байланыстырады. Элективті курстарда өткізілетін тәжірибелік сабақтар оқушыларға заттардың қасиеттерін, реакцияларды және олардың нәтижелерін тереңірек түсінуге көмектеседі. Мысалы, «Заттардың жаңа материалдарын өндіру» курсы оқушыларды нақты зертханалық жұмыстармен айналысуға, жаңа материалдарды синтездеуге және олардың қасиеттерін зерттеуге мүмкіндік береді. Бұл тәжірибелер химиялық зерттеулер мен жаңалықтарды енгізу үшін қажет дағдыларды қалыптастырады.

Төртіншіден, элективті курстар мансаптық бағыттарды таңдауда маңызды рөл атқарады. Химиялық білім беруде элективті курстар оқушыларға өздерінің мансаптық қызығушылықтарын анықтауға және болашақ кәсіби бағыттарын таңдауға көмектеседі. Мысалы, химия пәні бойынша элективті курстарды таңдау арқылы оқушылар ғылыми-зерттеу, медицина, экология және т.б. салаларға бағыт ала алады. Бұл болашақ мамандардың өз саласында терең білім мен тәжірибе алуына ықпал етеді. Элективті курстар химиялық білім берудің сапасын арттырады. Оқушылардың ынтасы мен қызығушылығы артқан сайын, олардың білім сапасы да жақсарады.

Элективті курстардың нәтижесінде оқушылар тек химияны тереңірек түсінуге ғана емес, сонымен қатар сын тұрғысынан ойлау, шығармашылық және зерттеушілік дағдыларды дамытуға да мүмкіндік алады.

Оқушылардың шығармашылық және технологиялық қабілеттерін дамытуға бағытталған элективті курстарды енгізу перспективалы бағыттардың бірі болып табылады. "Жаңа заттар мен материалдарды өндіру" элективті курсы оқушыларға жаңа материалдарды жасаудың заманауи технологиялары мен әдістерін үйренуге мүмкіндік береді, бұл олардың кәсіптік бағдарлануына және ХХІ ғасырдың дағдыларын дамытуға ықпал етеді. Элективті курсты сәтті енгізудің мысалын STEAM білім беру (ғылым, технология, инженерия, өнер және математика) зерттеулерінде байқауға болады. Джонсон жұмысында [1] жаңа материалдар жасауға байланысты курстарда жобалық тәсілді қолдану оқушылардың қызығушылығын едәуір арттырып, олардың шығармашылық және техникалық дағдыларын дамытуға ықпал ететіндігі атап өтілді. Мұндай курстарды енгізудің сәтті жағдайлары оқушылардың нақты өндірістік және ғылыми салаларда қолданылатын маңызды практикалық дағдыларды игеретіндігін көрсетеді.

Элективті курсты енгізу де айтарлықтай артықшылықтар береді. Мысалы, Браун ғалымының зерттеуінде мұндай курстар студенттердің STEM пәндеріне (ғылым, технология, инженерия және математика) қызығушылығын арттыруға, сондай-ақ командада жұмыс істеу және жобалық басқару дағдыларын дамытуға ықпал ететінін атап көрсетеді. "Жаңа заттар мен материалдар өндірісі" курсына қатысатын студенттер теориялық білім алып қана қоймай, оларды іс жүзінде қолдана алады, бұл олардың мотивациясы мен оқу процесіне қатысуын арттырады. Мысалы:

- *Қызығушылықтар мен хоббилерді дамыту.* Элективті курстар оқушыларға өздерін қызықтыратын тақырыптарды тереңірек зерттеуге мүмкіндік береді. Мысалы, дизайн және өндіріс курсы инженерияға немесе өнерге қызығушылық танытатын оқушыларды тарта алады, бұл өз кезегінде олардың оқуға деген ынтасын арттыруға және ой-өрісін кеңейтуге ықпал етеді.

- *Практикалық дағдылар.* Оқушылар болашақ кәсіби қызметте қажетті практикалық дағдыларды дамытуға мүмкіндік алады. Мысалы, "Жаңа заттар мен материалдарды өндіру"

курсы аясында студенттер 3D принтерлермен жұмыс істей алады, материалдарды өңдеу әдістерін үйренеді және жобаны басқару негіздерін меңгере алады. Мұндай дағдылар одан әрі оқуда немесе еңбек нарығында пайдалы болады.

- *Топтық жұмыс және ынтымақтастық.* Элективті курстар көбінесе топтық жобаларды қамтиды, бұл топтық жұмыс дағдыларын дамытуға ықпал етеді. Мысалы, жаңа материал жасау бойынша зерттеу жұмысында оқушылар коммуникативті және ұйымдастырушылық дағдыларды дамытуға көмектесетін тапсырмаларды бірлесіп шешу үшін топтарға біріге алады.

- *Болашақ мансапқа дайындық.* Элективті курстар оқушыларға кәсіби бағытты анықтауға көмектеседі. Мысалы, "Жаңа заттар мен материалдарды өндіру" курсына қатысу оларға инженерия, дизайн немесе материалтану бойынша қосымша білім алуға шабыттандыруы мүмкін. Браун өзінің зерттеуінде атап өткендей, мұндай элективті курс әртүрлі мансап жолдары туралы түсініктерін дамытуға және болашақ туралы саналы шешім қабылдауға мүмкіндік береді.

- *Қоғамдастықпен байланысты нығайту.* Көптеген элективті курстар оқушыларға теориялық білімнің іс жүзінде қалай қолданылатынын түсінуге көмектесетін жергілікті кәсіпкерлермен және ұйымдармен өзара әрекеттесуді қамтиды. Мысалы, өндіріс курсының бөлігі ретінде оқушылар тағылымдамадан өтуі немесе компаниялармен бірлескен жобаларға қатысуы мүмкін, бұл мектеп пен қоғамдастық арасындағы байланысты нығайтады [2].

Дегенмен, мұндай курстарды енгізу қиындықсыз болмайды. Мысалы, J.Martinez зерттеуінде негізгі қиындықтардың бірі мектеп деңгейіне бейімделген оқу-әдістемелік материалдардың жетіспеушілігі болып табылады. Зерттеу көрсеткендей, көптеген мұғалімдер жаңа материалдарды өндіруге байланысты курстарды тиімді оқыту үшін ресурстар мен қолдаудың жетіспеушілігіне тап болады. Бұл мәселе курстың мектеп бағдарламаларына сәтті интеграциялануын және мұғалімдерді даярлауды қамтамасыз ету үшін кешенді тәсілді қажет етеді [3].

Зерттеу материалдары мен әдістері

Зерттеу мектептегі білім беру жүйесіне инновациялық элективті курстарды енгізу тақырыбындағы заманауи басылымдарға әдеби шолуға негізделген. Әдебиеттерді талдау келесі аспектілерді қамтыды:

1. Элективті курстарды мектеп бағдарламаларына біріктіру мәселелері бойынша жарияланымдар.

2. Жаңа курстарға мұғалімдерді даярлау мәселелерін қарастыратын зерттеулер.

3. Білім беру мақсатында сандық технологиялар мен виртуалды зертханаларды пайдалануды қарастыратын жұмыстар.

Әдістемелік тұрғыдан зерттеу "Жаңа заттар мен материалдар өндірісі" элективті курсын мектеп бағдарламаларына біріктірудің негізгі проблемалары мен перспективаларын анықтау мақсатында теориялық әдіс қолданылды.

Теориялық әдіс - ғылыми-әдістемелік, химиялық әдебиеттерге талдаулар жүргізу, орта білім берудің нормативтік құжаттарына талдау жасау.

Сурет-1. Элективті курсты мектеп бағдарламаларына біріктіру мәселелері

1. Оқу-әдістемелік материалдардың жетіспеушілігі.

Негізгі проблемалардың бірі-оқушыларға бейімделген сапалы оқу материалдарының жетіспеушілігі. Қарастырған зерттеулер көрсеткендей, қол жетімді оқулықтар мен оқулықтардың көпшілігі оқушылар немесе кәсіпқойларға арналған, бұл оларды мектеп тәжірибесінде қолдануды қиындатады [4].

2. Мұғалімдерді даярлау.

Элективті және факультативтік курсты сәтті енгізу үшін мұғалімдердің біліктілігін арттыру қажет. Өндіріс технологиялары мен материалтану пәндерін оқыту мұғалімдерден теориялық негіздерді де, практикалық әдістерді де терең түсінуді талап етеді. Айтылған мәселелер курсты мектепке кіріктіру айтарлықтай кедергі болуы мүмкін, өйткені мұғалімдерді даярлаудың қазіргі жүйесі осы қажеттіліктерді толықтай ескермейді [5].

3. Практикалық сабақтарға арналған шектеулі ресурстар.

Мектептерде зертханалық жұмыстар мен практикалық сабақтарды ұйымдастыруға ресурстардың жетіспеушілігі жиі кездеседі. Зерттеуге сәйкес, көптеген білім беру мекемелерінде жаңа материалдар өндірумен байланысты эксперименттер жүргізу үшін қажетті жабдықтар жоқтың қасы [6].

4. Ұйымдастырушылық қиындықтар.

Элективті және факультативтік курсты қазірдің өзінде оқу бағдарламасына қосу жоспарлауда икемділікті, сондай-ақ оқушылардың осындай курстарға қатысуға қажеттілігін қамтамасыз етуді талап етеді. Зерттеулер көрсеткендей, көптеген оқушылар "жеңіл" және "жобалық" күйінде қабылданатын элективті пәндерді таңдағанды жөн көретіні айқындалған [7].

Нәтижелер және талқылау.

«Жаңа заттар мен материалдарды өндіру» элективті курсы орта мектеп бағдарламасына енгізу мектептегі білім беруді дамытудағы маңызды қадам болып табылады. Дегенмен, курсты ойдағыдай жүзеге асыру үшін оқу-әдістемелік материалдардың жетіспеушілігіне, мұғалімдердің біліктілігін арттыруға және практикалық сабақтарды ұйымдастыруға байланысты бірқатар мәселелерді шешу қажет. Перспективалы бағыттарға цифрлық технологияларды пайдалану, пәнаралық көзқарас және өнеркәсіптік кәсіпорындармен серіктестік кіреді.

Цифрлық технологиялар оқу үдерісінде де «Жаңа заттар мен материалдарды өндіру» элективті курсына маңызды рөл атқаруы мүмкін. Себебі, олардың интеграциясы білім алушылардың теориялық білімдерін іс жүзінде қолдану мүмкіндіктерін кеңейту арқылы оқу сапасын айтарлықтай жақсартуға мүмкіндік береді. Екі түрлі мысалды қарастырайық:

Виртуалды шындық - технологияларын оқу процесіне енгізу оқушылардың әртүрлі материалдарды және оларды өңдеу технологияларын зерттей алатын интерактивті оқыту ортасын құруға мүмкіндік береді. Мысалы, олар виртуалды зауыттарға шолу жасап, сыныптан шықпай-ақ өндірістік процестердің қалай жұмыс істейтінін көре алады. Бұл, өмірде заманауи құрал-жабдықтарға қол жеткізе алмайтын студенттер үшін өте пайдалы. Зерттеулер көрсеткендей, білім беруде VR қолдану күрделі ұғымдарды түсінуді жақсартады және оқушылардың белсенділігін арттырады.

Оқуға арналған онлайн ресурстар мен платформалар - оқу платформаларын пайдалану курсты айтарлықтай икемді әрі қолжетімді етер еді. Мысалы, оқушылар бейнелекцияларға, интерактивті тапсырмаларға қол жеткізе алады. Мысалы, Khan Academy немесе Coursera сияқты платформалар сыныпқа біріктіруге болатын материалтану және өндіріс технологиясы бойынша курстарды ұсынады [8].

Орта мектепте «Жаңа заттар мен материалдарды өндіру» элективті курсы енгізу оқушыларға да, жалпы білім беру жүйесіне де көп пайда әкеледі. Негізгі аспектілерді

қарастыратын болсақ -білім мен практикалық дағдыларды тереңдетуге көмектеседі және сыни тұрғыдан ойлау, шығармашылық қабілеттерін дамытуға үлкен ықпал жасайды. Нақтырақ:

Кәсіби дайындық – бұл элективті курс оқушыларға заманауи технологиялармен байланысты мамандандырылған тақырыптарды оқуға мүмкіндік береді, бұл болашақ кәсіби қызметке үлкен дайындыққа ықпал етеді. Практикалық дағдыларды меңгеру, оқушылар заманауи жабдықтар мен материалдармен тәжірибе жинақтайды, бұл олардың құзыреттіліктерін арттырады және оларды болашақта оқуға немесе техникалық және инженерлік салаларда жұмыс істеуге дайындайды [9].

Шығармашылықты дамыту және сыни тұрғыдан ойлау - курс барысында оқушылар шығармашылықты талап ететін жобалармен жұмыс істейді. Бұл нақты әлемдегі мәселелердің шешімін табу және инновациялық өнімдерді жасау қабілетін дамытуға көмектеседі. Жобалар мен зертханалар сыни ойлау мен ғылыми ізденіс қабілеттерін дамыту үшін ақпаратты талдауды, бағалауды және синтезді қажет етеді [10].

Қорытындылай келе, «Жаңа заттар мен материалдарды өндіру» элективті курсын орта мектептің оқу бағдарламасына кіріктіру мәселелері мен болашағын талдау барысында келесі тұжырымдар жасалды:

Ең алдымен курстың қажеттілігі айқындалды, оқушыларды заманауи өндіріс технологияларымен таныстыру, практикалық дағдыларды дамыту және ғылыми қызығушылықтарын ояту үшін қажет. Алайда, элективті курсты енгізу барысында мұғалімдердің біліктілігі, материалдық-техникалық базаның жетіспеушілігі және оқу бағдарламасының тығыздығы сияқты кедергілер анықталды. Оған қарамастан элективті курстың болашағы оқушылардың қызығушылығына, еңбек нарығының талаптарына және білім беру жүйесіндегі инновацияларға байланысты.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Johnson, M., Peters, T., & Thomas, S. (2020). Project-Based Learning in STEM: Enhancing Student Engagement and Innovation in Material Science Courses. *Journal of STEM Education*, 15(3), 45-57.
2. Brown, T., Smith, J., & White, K. (2022). Benefits of Elective Courses in STEM Education: Enhancing Engagement and Practical Skills. *Journal of Educational Research*, 115(4), 215-229.
3. Martinez, J., Garcia, R., & Lee, A. (2021). Challenges in Implementing Elective Courses in Secondary Education: A Case Study of Materials Science. *International Journal of Educational Research*, 112, 101849.4
4. Белоусова, Н. А. (2022). Партнёрство школ и промышленности в образовательных программах. Педагогика и образование, 5(1), 45-60.
5. Иванова, О. В., Смирнова, Т. П., & Кузнецова, Л. М. (2020). Организация лабораторных работ в школе: проблемы и решения. Наука и образование, 12(3), 22-34.
6. Кузнецова, Л. М. (2021). Проблемы подготовки учителей к преподаванию инновационных курсов. Педагогический журнал, 6(2), 32-44.
7. Петров, А. В. (2020). Междисциплинарный подход в преподавании технологии и науки в школе. Школьное образование, 8(4), 78-89.
8. Pérez, R., & García, A. (2023). Virtual Reality in Education: Enhancing Learning Experiences in STEM Fields. *Journal of Educational Technology*, 18(3), 120-135.
9. Глущенко, И. С., & Шевченко, Е. В. (2020). Элективные курсы как средство повышения качества образования в старших классах. Вестник высшей школы, 3(1), 45-50.
10. Тихомиров, В. М. (2019). Методика преподавания элективных курсов в старшей школе: возможности и перспективы. Научный вестник, 12(4), 22-28.

DOI 10.24412/2709-1201-2024-3107-67-70

ЛЕГКАЯ АТЛЕТИКА В УЧЕБНОМ ПРОЦЕССЕ НА УРОКАХ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ В ШКОЛЕ

ТУРСЫНАЛИ КАСИЕТ

Магистрант Л.Н. Гумилева Евразийского национального университета
по ОП 7М01512-«Химия»

ТАЙКЕНОВА ГАУХАР КАРГАБАЕВНА

Доцент Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилева
кандидат химических наук
Астана, Казахстан

Аннотация. Данная статья написана на основе диссертации на тему «Методика преподавания элективного курса "Производство новых предметов и материалов" в современной школе». В рамках темы был проведен не только литературный обзор, но и рассмотрены вопросы и перспективы включения элективного курса «производство новых предметов и материалов» в программу общеобразовательной школы. По литературному обзору было установлено, что к основным проблемам относятся нехватка учебно-методических комплексов, нехватка ресурсов для практических занятий и недостаточная подготовка учителей. Важным аспектом статьи является рассмотрение возможных решений этих проблем, таких как использование цифровых технологий (виртуальные лаборатории и 3D-моделирование), использование междисциплинарного подхода и проектного обучения, а также сотрудничество школ с промышленностью. Обеспечение практической направленности курса. В заключение были предложены перспективы развития элективного курса и необходимость проведения дальнейших исследований, направленных на эффективную интеграцию инновационных программ в систему школьного образования.

Ключевые слова: элективный курс, новые вещи, производство материалов, школьное образование, проблемы, перспективы.

TURSYNALI KASIET

Master's student of L.N.Gumilyov Eurasian National University
in educational program 7M01512-"Chemistry"

TAIKENOVA GAUKHAR KARGABAEVNA

Associate Professor of L.N. Gumilyov Eurasian National University
Candidate of Chemical Sciences
Astana, Kazakhstan

Annotation. This article is based on a dissertation on the topic «Methods of teaching the elective course "Production of new subjects and materials" in a modern school". Within the framework of the topic, not only a literary review was conducted, but also the issues and prospects of including the elective course "production of new subjects and materials" in the general education school program were considered. According to the literature review, it was found that the main problems include the lack of educational and methodological complexes, lack of resources for practical training and insufficient teacher training. An important aspect of the article is to consider possible solutions to these problems, such as the use of digital technologies (virtual laboratories and 3D modeling), the use of an interdisciplinary approach and project-based learning, as well as cooperation between schools and industry. In conclusion, the prospects for the development of the elective course and the need for further research aimed at the effective integration of innovative programs into the school education system were proposed.

***Keywords:** elective course, new things, production of materials, school education, problems, prospects.*

ТАРАНОВА АНЕЛЬ СЕРИКОВНА

Магистр педагогических наук

Преподаватель физической культуры и спорта НАО «Высшего колледжа Восточно – Казахстанского Университета имени Сарсена Аманжолова»

***Аннотация.** В статье рассматривается процесс обучения школьников основным двигательным умениям и навыкам на занятиях физической культурой, в рамках раздела школьной программы по легкой атлетике.*

***Ключевые слова:** легкая атлетика, учебный процесс по физической культуре упражнения.*

Легкая атлетика является одним из основных базовых видов спорта, который обучает естественным двигательным навыкам не только необходимым в рамках учебных занятий в школе, но и в нашей повседневной жизни. Легкая атлетика, является одним из разделов процесса по физической культуре, начиная с начальных классов школы. В целом весь процесс обучения построен по определенной схеме и в определенной последовательности. Общая последовательность обучения легкоатлетическим видам является следующей[1,2]:

- 1.Обучение технике спортивной ходьбы;
- 2.Обучение технике бега на средние и длинные дистанции;
- 3.Обучение технике бега на короткие дистанции;
- 4.Обучение технике легкоатлетических прыжков;
- 5.Обучение технике легкоатлетических метаний.

Занятия легкоатлетическими упражнениями проводятся на свежем воздухе, упражнения воздействуют на все основные органы и системы организма. Прежде всего, укрепляются костная и мышечная система, улучшается деятельность дыхательной и сердечно-сосудистой системы.

Таким образом, с помощью легкоатлетических упражнений решаются задачи гармонического, разностороннего физического развития человека. Особое значение легкоатлетические упражнения приобретают при формировании растущего организма, физического воспитания подрастающего поколения.

Занятия легкой атлетикой формируют характер, закаляют волю, учат преодолению трудностей.

Систематические занятия, физическая подготовка, достижение определенных результатов не возможно без соблюдения рациональной структуры учебных занятий на уроках физической культуры в школе.

Структура урока физической культуры – объект пристального внимания и творческих поисков ученых и специалистов физического воспитания с тех самых времен, когда урок приобрел статус основной формы организации физического воспитания школьников. И на протяжении длительного периода эволюции урока по данной дисциплине использовался термин структура урока.

Рассмотрим один из возможных вариантов структурирования урока физической культуры, где доминирующая цель – изучение нового материала. Такая форма содержания и структуры урока позволяет:

- наглядно воспринимать тип и вид урока;
- со временем составить картотеку уроков определенного содержания и структуры по годам обучения школьников

- не испытывать затруднений в разработке планов или планов-конспектов уроков физической культуры привлекать к анализу и оценке своей деятельности документальные материалы, хранящиеся в картотеке уроков;
- комбинировать содержание и структуру, части и элементы урока физической культуры;
- обеспечить максимально возможное варьирование элементов по частям урока при подготовке учителя к очередному уроку физической культуры с учетом метеорологических условий, материально-технической базы, направленности физкультурных и спортивных интересов школьников и других факторов;
- четко выразить технологическую направленность дидактических процессов по физической культуре в школе. Под структурой урока физической культуры следует понимать взаимосвязь и последовательность деятельности педагога и коллектива класса, осуществляемые в соответствии с логикой достижения его цели.

Цель вводной части урока физической культуры – обеспечить психологическую и морфофункциональную готовность учащихся к решению задач основной части урока и достижению его целевой установки. Обучение школьников легкоатлетическим упражнениям на уроках физической культуры осуществляется путем обучения и совершенствования, которые являются единым педагогическим процессом, направленным на формирование и закрепление определенных навыков, достижения высокого уровня физического развития.

Обучение включает в себя формы, такие как:

- Самостоятельная форма
- Ученик сам изучает те или иные действия, анализирует их, подбирает средства обучения;
- Контролируемая форма
- Преподаватель выступает в роли наставника, который обучает ученика тем или иным действиям, контролирует и подбирает средства и методы обучения;
- Самостоятельно
- Контролируемая форма
- Преподаватель обучает ученика, ученик анализирует свои действия, преподаватель контролирует анализ ученика.

Упражнения на гибкость, быстроту, ловкость, для развития силы включены в подготовительную часть занятия. Таким образом, легкоатлетические упражнения имеют большое значение в общей физической подготовке детей. Их педагогическая ценность определяется высокой степенью прикладной направленности, возможностью развивать выносливость, быстроту, скоростно-силовые качества и способности.

При выполнении легкоатлетических упражнений в работу включаются почти все мышечные группы, значительно усиливается деятельность сердечно-сосудистой и дыхательной систем, существенно повышается обмен веществ.

Среди основных легкоатлетических упражнений школьной программы выделяют бег разной интенсивности, прыжки в длину и высоту, метание набивного и малого мячей на дальность.

Уроки физической культуры строятся строго в соответствии с общими педагогическими принципами, а также методическими принципами физического воспитания, такими как:

- Принцип сознательности и активности;
- Принцип наглядности;
- Принцип систематичности или повторности;
- Принцип последовательности;
- Принцип постепенности;
- Принцип индивидуализации.

Содержание комплексов легкоатлетических упражнений условно делятся на две части:

Первая – связанная с всесторонней активизацией органов и структур организма, усилением деятельности дыхания, кровообращения, обменных процессов.

Вторая – с усилением функциональной деятельности тех органов и систем, которые будут обеспечивать двигательную активность в последующих физических упражнениях.

Если первая часть комплекса может быть относительно постоянной, то вторая – конкретной для каждого занятия, исходя из его основных задач.

Упражнения, входящие в комплекс должны быть хорошо освоены учениками. Резкой границы между подготовительной и основной частью не должно быть.

Ведущим методом развития скоростных способностей в школьном возрасте является метод повторного выполнения упражнений.

Скоростные физические упражнения в относительно небольшом объеме выполняются до снижения скорости. Их продолжительность не превышает 3-6 секунд. Движения выполняются с определенным усилием, направленным на быстрейшее достижение максимальной скорости. Между повторениями используются интервалы отдыха до полного восстановления, варьируемые по времени. Лучшее восстанавливающее воздействие оказывает активный отдых.

Упражнения для развития быстроты двигательной реакции выполняются учащимися, как правило, в подготовительной или в начале основной части урока. Так как по продолжительности они носят характер мгновенного действия, то паузы между повторениями могут быть очень короткими, а количество повторений большие. Скоростно-силовые упражнения выполняются с максимальным усилием, с предметами малой массы, в быстром темпе. В зависимости от подготовленности ученика и мощности развиваемых усилий количество повторений в одной серии колеблется от 6 до 12. Упражнения выполняются непрерывно или с кратковременной паузой от 2 до 5 минут. Для развития скоростно-силовых качеств во второй половине основной части урока используют упражнения-задания, станционные занятия или дополнительные упражнения, подвижные игры, эстафеты с упражнениями скоростно-силового характера. Таким образом, структура урока и содержание каждой части урока должно опираться, прежде всего, на знание физических, функциональных, психологических, возрастных и половых особенностей занимающихся. Воздействие на организм физических упражнений должно учитывать строго определенное дозирование нагрузки, не соблюдение этого принципа приводит к перегрузкам на уроке и травмам. Особенности занятий легкоатлетическими упражнениями с учащимися младшего школьного возраста характеризуются своей игровой направленностью, где по мере взросления используются и общепринятые методы обучения. В средних и старших классах школы игровой метод используется не так часто, здесь обучение и совершенствование легкоатлетическим умениям и навыкам занимает наибольший процент учебного процесса.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ:

1. Жилкин А.И. Легкая атлетика: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / А.И. Жилкин, В.С. Кузьмин, Е.В. Сидорчук. – 2-е изд., стер. – М.: Издательский центр «Академия», 2005. – 464 с.
2. Озолин Н.Г., Воронкин В.И. Легкая атлетика: Учеб. для ин-тов физ. культ / Н.Г. Озолин, В.И. Воронкин. – М.: Физкультура и спорт, 1979. – 597 с.

DOI 10.24412/2709-1201-2024-3107-71-75
УДК 372. 05

МЕКТЕПТЕ ОҚЫТУДЫҢ ҰЛТТЫҚ МӘДЕНИ АСПЕКТІСІНІҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ

АУЕЛБЕКОВ НҮРЖАН ЕРЖАНҰЛЫ

Торайғыров университеті КЕАҚ, «Тұлғалық даму және білім беру» кафедрасының,
Педагогика және психология БББ 1-курс докторанты
Павлодар қ., Қазақстан

АЙДАРША МЕРЕКЕ ПОЛАТҚЫЗЫ

Қ.А.Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті,
Бейнелеу өнері кафедрасының оқытушысы
Түркістан қ., Қазақстан

НИЯЗ ҚАСИЕТ

Кентау гуманитарлық-техникалық колледжінің оқытушысы,
Кентау қ., Қазақстан

Түйін. Мақалада мектептердегі оқытудың ұлттық мәдени аспектілерінің маңызы және оларды енгізудің әдіс-тәсілдері қарастырылады. Ұлттық мәдениет оқушылардың тұлғалық дамуында, патриоттық сезімін қалыптастыруда және жалпы таным деңгейін арттыруда маңызды рөл атқарады. Мақалада ұлттық мәдени аспектілердің мектеп бағдарламаларына интеграциялануы, тарихи реконструкциялар, ұлттық мерекелерді өткізу және шығармашылық тапсырмаларды пайдалану арқылы оқушылардың өз мәдениетіне деген қызығушылығын арттыру жолдары талданады. Сонымен қатар, ұлттық мәдениетті оқытуда кездесетін қиындықтар мен шешу жолдары көрсетіледі. Мақала соңында, ұлттық мәдениетті мектеп бағдарламасына енгізу еліміздің болашақ ұрпағына ұлттық сана мен құндылықтарды жеткізудің маңызды қадамы екендігі атап көрсетіледі.

Кілт сөздері: ұлттық мәдениет, білім беру, мектеп бағдарламасы, патриоттық тәрбие, мәдени құндылықтар, оқыту әдістері, танымдық белсенділік, ұлттық идентификация, шығармашылық тапсырмалар, мәдени мұра.

Қазіргі жаһандану кезеңінде ұлттық мәдениет пен құндылықтарды сақтау маңызды болып табылады. Бұл әсіресе мектептердегі білім беру жүйесіне қатысты, себебі оқушылардың ұлттық мәдениетке деген сүйіспеншілігін қалыптастыру – жас ұрпақтың болашағына үлкен әсер етеді. Оқытудың ұлттық мәдени аспектісі бойынша зерттеулер жүргізген ғалымдар мен олардың еңбектерін қарастырғанда, төмендегідей маңызды жұмыстарды атап өтуге болады. Мысалы: Ж.Қоянбаев ұлттық тәрбие және білім беру әдістемесі саласында "Педагогика: Ұлттық тәрбиеге бағытталған оқу әдістемесі" атты еңбегінде ұлттық мәдениетті мектеп бағдарламасына енгізу әдістері мен тәсілдерін баяндап, ұлттық құндылықтарды оқытудағы маңыздылығын атап өтеді. А.Нұрмұханбетова ұлттық мәдениетті мектептегі білім беру жүйесінде зерттеп, "Қазақ халқының ұлттық мәдениетінің мектептегі орны" еңбегінде қазақ мәдениеті мен дәстүрлерін мектеп бағдарламасына интеграциялау мәселелерін талдайды. М.Сарсенова қазақ тілі мен әдебиетінде ұлттық мәдени элементтерді оқыту тақырыбында "Қазақ тілі мен әдебиеті пәндерінде ұлттық мәдениет элементтерін оқыту" еңбегінде қазақ әдебиетінің ұлттық мәдениетін оқытудағы рөлін және әдістемелік тәсілдерін зерттейді. Г.Әбдіғалиева ұлттық мәдениетті мектеп бағдарламасына енгізу мәселелерін қарастырып, "Ұлттық мәдениетті мектеп бағдарламасына енгізудің маңыздылығы" атты еңбегінде ұлттық мәдениеттің білім беру жүйесіндегі орны мен оның жастар тәрбиесіндегі маңызын түсіндіреді.

Х.П.Грайс коммуникациядағы мәдени контекст тақырыбында "Логика және сұхбат" еңбегінде ұлттық мәдениеттердің коммуникациядағы рөлі мен мәдени контексттің тілдік өзара әрекеттесуге әсерін зерттейді. М.К.Холл мәдениетаралық коммуникация бағытында "Мәдениеттанудан тыс" еңбегінде мәдениеттердің бір-бірімен өзара әсері, ұлттық мәдениеттің білім берудегі рөлі және мәдениаралық қарым-қатынастың маңыздылығын талдайды. С.У.Крамш тіл және мәдениет арасындағы байланысты зерттей отырып, "Тіл және мәдениет" еңбегінде тіл оқытуда ұлттық мәдени аспектілердің енгізу қажеттілігін көрсетеді. А.Д.Белл білім беру және ұлттық мәдениет тақырыбында "Білім беру және мәдени әртүрлілік" атты еңбегінде ұлттық мәдениеттің рөлін, мәдени әртүрлілікті және оны мектеп жүйесіне енгізу әдістерін зерттейді. Э.А.Нусбаум азаматтық тәрбиелеу және мәдениет мәселелерін көтеріп, "Адамгершілік тәрбиелеу: Либералды білім беру реформасына классикалық қорғаныс" еңбегінде білім беру жүйесінде азаматтық тәрбиелеу мен мәдени аспектілердің интеграциясын, ұлттық мәдениеттің оқушылардың дамуына әсерін зерттейді. Г.С.Хофер мәдени идентификация мен оқыту саласында "Білім берудегі мәдени идентификация" еңбегінде мәдени идентификацияның білім беру процесіндегі маңыздылығын және ұлттық мәдениеттің оқу жүйесіне енгізу жолдарын зерттейді. Осы ғалымдардың зерттеулері ұлттық мәдени аспектілердің білім беру жүйесіндегі маңыздылығын, мәдени әртүрліліктің рөлін, коммуникация мен мәдениет арасындағы байланысты зерттей отырып, оқыту мен тәрбие процесінде өзекті мәселелерді қозғайды.

Ұлттық мәдени аспектілерді мектеп бағдарламаларына енгізу арқылы оқушылардың ұлттық идентификациясын, патриоттық сезімін және әлемдік мәдениеттерге құрметін дамытуға болады. Мақаланың мақсаты – мектептерде оқытудың ұлттық мәдени аспектілерін енгізудің маңыздылығын зерттеу, оның ықпалын талдау және ұлттық мәдени құндылықтарды сақтаудағы орнына тоқталу. Ұлттық мәдениет мектеп бағдарламаларының маңызды бөлігі болып табылады. Оқытудың ұлттық мәдени аспектісі оқушыларға өз халқының тарихын, дәстүрлерін, тілін, өнерін және рухани құндылықтарын түсінуге және бағалауға мүмкіндік береді. Бұл әдіс әрбір оқушының өз мәдениетіне деген мақтаныш сезімін, ұлттық бірегейлікті қалыптастыруға ықпал етеді. Ұлттық мәдени аспектілер мектеп бағдарламасына енгізілгенде, оқушылардың жалпы таным деңгейі артады. Ұлттық құндылықтар мен мәдени мұраларды түсіну арқылы олар өз қоғамының бөлігі ретінде сезінеді және өзінің қоғамдық орнын анықтай алады. Мысалы, Қазақстан мектептерінде ұлттық әдебиет, өнер, музыка сабақтарын өткізудің арқасында оқушылар халқымыздың мәдениетімен терең таныса алады [1].

Ұлттық мәдени аспектілерді оқыту үшін әртүрлі әдіс-тәсілдер қолданылады. Олардың бірі – интеграцияланған оқыту әдісі, яғни пәндер арасындағы байланысты нығайту арқылы ұлттық мәдениеттің элементтерін әртүрлі сабақтарға енгізу. Мысалы, қазақ әдебиеті сабағында тарихи тұлғалардың шығармашылығы туралы түсіндіру арқылы оқушылар қазақ халқының ұлттық құндылықтарын меңгере алады. Иә, ұлттық мәдени аспектілерді оқытуда интеграцияланған оқыту әдісі кеңінен қолданылады. Бұл әдіс әртүрлі пәндерді біртұтас құрылымда біріктіріп, мәдениетті жан-жақты түсінуге мүмкіндік береді. Интеграцияланған оқыту әдісі арқылы оқушылар мен студенттер ұлттық құндылықтар мен салт-дәстүрлерді басқа пәндермен байланыстыра отырып, оларды тереңірек меңгереді. Мысалы, әдебиет, тарих, тіл және өнер пәндері интеграцияланған түрде ұсынылса, мәдени аспектілердің толық көрінісі қалыптасады. Осы әдіс оқыту үдерісін қызықтырып, оқушылардың мотивациясын арттырады және ұлттық бірегейлікті күшейтеді. Интеграцияланған оқыту әдісі білім алушыларға ұлттық мәдениетті тек теориялық тұрғыдан ғана емес, тәжірибелік жолмен де үйренуге мүмкіндік береді, бұл олардың болашақтағы мәдениетаралық қатынастарда табысты болуына негіз болады. Интеграцияланған оқыту әдісін қолдану арқылы ұлттық мәдени аспектілерді тиімді меңгертуге мүмкіндік мол. Бұл әдіс әсіресе мәдени құндылықтарды, ұлттық салт-дәстүрлерді, тілдік ерекшеліктерді және тарихи оқиғаларды біріктіру арқылы оқушылардың дүниетанымын кеңейтеді. Интеграцияланған оқыту барысында әр пәннің мазмұны мен мақсаттары үйлестіріліп, бір тақырып аясында кешенді сабақтар өткізіледі. Мысалы, ұлттық мерекелерді

талдау кезінде тарих пәнінде мерекенің шығу тегін зерттеп, әдебиет сабағында сол мереке туралы шығармалар оқып, өнер сабағында оның көркемдік бейнеленуін қарастыруға болады.

Сонымен қатар, бұл әдіс мәдени білімді өмірмен байланыстыруға септігін тигізеді. Практикалық тапсырмалар мен жобалық жұмыстар арқылы студенттер тек ақпаратты меңгеріп қана қоймай, оны тәжірибе жүзінде қолданып, шығармашылық тұрғыдан дамиды. Интеграцияланған оқытуда топтық жұмыс пен пікірталас әдістері де кеңінен қолданылады, бұл білім алушылардың өзара мәдени құндылықтарды талқылауына және ортақ тұжырым жасауға мүмкіндік береді. Интеграцияланған әдістің тиімділігі - ұлттық мәдениетті тереңірек түсіндіріп, оқушылардың өз халқының мәдени мұрасына деген қызығушылығы мен құрметін арттырады. Нәтижесінде, оқушылар мәдени ерекшеліктерді бағалай білуге үйреніп, жеке тұлға ретінде де, қоғамның белсенді мүшесі ретінде де ұлттық бірегейлікті нығайтады.

Практикалық әдістер: Тарихи реконструкциялар: Оқушылар өткен замандағы ұлттық дәстүрлерді қайта жаңғыртып, оны заманауи өмірмен байланыстырады. Ұлттық мерекелерді өткізу: Мектептерде Наурыз, Құрбан айт сияқты ұлттық мерекелерді атап өту арқылы оқушылар халықтың салт-дәстүрлері мен құндылықтарын өз көзімен көріп, оны қадірлеуге үйренеді. Шығармашылық тапсырмалар: Ұлттық тақырыптарға қатысты шығарма, сурет салу, өлең шығару сияқты шығармашылық тапсырмалар арқылы оқушылардың өз мәдениетіне деген қызығушылығы артады [2].

Ұлттық мәдени аспектілер оқушылардың тұлғалық дамуына, құндылық жүйесін қалыптастыруына және өз мәдениетіне деген оң көзқарасын нығайтуға оң әсер етеді. Қазақстан мектептерінде ұлттық мәдениетті оқыту арқылы оқушылар өзіндік бірегейлігін сезінеді және жалпыадамзаттық құндылықтарға құрметпен қарайды [3]. Мектеп бағдарламасындағы ұлттық мәдени аспектілер балалардың қарым-қатынас жасау дағдыларын, танымдық белсенділігін арттырады.

Ұлттық мәдениетті оқытуда көптеген қиындықтар кездеседі. Оның бірі – материалдардың жетіспеушілігі және оқыту процесін жетілдіру қажеттілігі. Кейде ұлттық мәдени аспектілерді оқытуда пәннің мазмұнын толық жеткізе алмау немесе нақты ақпараттың жоқтығы кедергі келтіруі мүмкін.

Оқушыларға мәдени құндылықтарды дұрыс жеткізу үшін мұғалімдерге арнайы курстар мен тренингтер өткізу маңызды. Мұғалімдердің ұлттық мәдениетке негізделген әдіс-тәсілдерді қолдануы оқыту процесінің сапасын арттыруға және оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттыруға септігін тигізеді [4].

Жаһандану үдерісінде ұлттық мәдениетті сақтау және оны жас ұрпаққа жеткізу ерекше маңызға ие. Жаһандану шекаралар арасындағы байланысты нығайтып, халықтардың арасындағы мәдени алмасуды жеделдеткенімен, ол кей жағдайда ұлттық бірегейлікке нұқсан келтіруі мүмкін. Осыған байланысты мектептерде оқытудың ұлттық мәдени аспектілерін дамыту өзектілігі арта түсуде.

Ұлттық мәдениеттің жас ұрпақты тәрбиелеудегі рөлі аса зор деп айта аламыз. Ұлттық мәдениет – әрбір халықтың рухани қазынасы. Ол ата-бабаларымыздың салт-дәстүрлерін, құндылықтарын, тілін, дінін және тарихи мұрасын қамтиды. Ұрпақтар арасында мәдени сабақтастық орнатып, ұлттық сананы қалыптастыру үшін білім беру жүйесінде ұлттық мәдениетке ерекше көңіл бөлінуі қажет. Бұл тек тарих пәні арқылы емес, сондай-ақ әдебиет, өнер және тіл пәндері арқылы да жүзеге асады. Оқушыларға ұлттық мұра мен мәдениетті дәріптеу олардың рухани қалыптасуына ықпал етеді. Жаһандану үдерісінде жастар әлемдік мәдениетке жақындап, басқа мәдениеттерді де меңгеруде. Бұл құбылыс бір жағынан артықшылықтарға ие болғанымен, ұлттық мәдени құндылықтардың жойылу қаупін тудырады. Батыстық өмір салты, бұқаралық мәдениет және жаһандық медиа кеңістігі арқылы таралатын құндылықтар ұлттық мәдениеттің маңызын әлсіретуі мүмкін. Мектептерде ұлттық мәдениетті дәріптеу және оны оқыту – осы қауіптің алдын алу үшін қажет негізгі шаралардың бірі. Ұлттық мәдениет пен жаһандық мәдениетті үйлестіру арқылы оқушылардың мәдениетті құрметтеуіне жағдай жасалуы керек. Бұл мақсатта оқушылардың өз мәдениетін тануы және басқа

халықтардың мәдениетін түсініп, құрметтеуі үшін мектеп бағдарламаларына арнайы әдістемелік тәсілдер енгізілуі тиіс. Осы бағытта оқыту тек ұлттық сана қалыптастырып қоймай, жаһандық мәдениеттер арасындағы байланыстарды түсіну қабілетін дамытады. Ұлттық мәдениетті сақтау және оны жаңа буынға жеткізу мақсатында мектептерде мынадай іс-шараларды ұйымдастыру ұсынылады: Театрлық қойылымдар мен тарихи реконструкциялар: Оқушыларға ұлттық батырлар мен тарихи тұлғалардың рөлін сомдауға мүмкіндік беру. Бұл ұлттық мәдениетке деген қызығушылықты арттырады. Ұлттық өнерді үйрету: Домбыра тарту, халық биін билеу, ұлттық өнерге қатысты шығармашылық жұмыстар оқушыларды мәдениетке жақындастыра түседі. Ұлттық тағамдарды дайындау шеберліктері: Ұлттық тағамдарды жасау арқылы оқушылар қазақ халқының тұрмыс-салт дәстүрлерімен тереңірек танысады [5].

Осы әдіс-тәсілдер жаһандануға қарамастан ұлттық мәдениеттің маңыздылығын сақтауға және оны ұрпақтан ұрпаққа жеткізуге ықпал етеді. Мектептердегі оқытудың ұлттық мәдени аспектілерін енгізу қазіргі заманның өзекті мәселелерінің бірі болып табылады. Ұлттық мәдениет – бұл халықтың рухани байлығы және оны ұрпақтан-ұрпаққа жеткізу маңызды. Қазақстан мектептерінде ұлттық мәдени аспектілерді енгізу арқылы оқушылардың мәдениетке деген көзқарасын қалыптастыруға, патриоттық сезімін арттыруға, таным деңгейін кеңейтуге қол жеткізуге болады. Ұлттық мәдениетті мектеп бағдарламаларына енгізу еліміздің болашақ ұрпағына ұлттық сана мен құндылықтарды жеткізудің маңызды қадамы болып саналады.

Қорытындылай келе, ұлттық мәдениетті сақтау және оны жас ұрпаққа жеткізу – қазіргі жаһандану дәуіріндегі ең өзекті міндеттердің бірі. Жаһандану ықпалымен әрбір ұлт өз болмысын сақтау үшін күрделі мәселелерге тап болуда. Мектептегі білім беру жүйесінде ұлттық мәдениетке ерекше мән беру арқылы оқушылардың ұлттық бірегейлігін қалыптастыруға болады. Бұл олардың өз мәдениетіне деген құрметін, патриоттық сезімін оятып, таным көкжиегін кеңейтеді.

Ұлттық мәдениет пен жаһандық мәдениет арасындағы тепе-теңдікті сақтай отырып, оқушыларды басқа халықтардың мәдениетін құрметтеуге үйрету маңызды. Мектептерде ұлттық мерекелерді атап өту, ұлттық өнерді үйренуге бағытталған шығармашылық тапсырмалар мен тарихты қайта жаңғырту сияқты әдістердің қолданылуы оқушылардың ұлттық сана-сезімін дамытуға үлкен септігін тигізеді.

Ұлттық мәдениетті білім беру жүйесіне тереңдете енгізу арқылы біз жас ұрпақтың рухани дамуына және өзіндік санасының қалыптасуына жол ашамыз. Ұлттық мәдениетті оқыту арқылы оқушылар өз елінің тарихын, салт-дәстүрін, өнері мен әдебиетін түсініп, бағалай біледі. Бұл олардың өз тамырларына деген қызығушылығын арттырып, жаһандық мәдениетті құрметтеу арқылы мәдениетаралық байланыс орнатуына септігін тигізеді.

Бүгінгі мектеп бағдарламаларында ұлттық мәдениетті оқыту тек білім беру құралы ғана емес, сонымен қатар патриоттық тәрбиенің негізі ретінде де маңызды рөл атқарады. Ұлттық құндылықтармен танысу арқылы оқушыларда әлеуметтік жауапкершілік, мәдениетке деген құрмет және ұлттың рухани мұрасын қорғауға деген ұмтылыс қалыптасады. Бұл бағыт, әсіресе, жаһандық өзгерістер мен мәдени ықпалдастық күшейген заманда өзекті болып табылады.

Жалпы алғанда, ұлттық мәдениеттің білім беру жүйесінде маңызды орын алуы жас ұрпақты өзінің ұлттық болмысын сақтай отырып, әлемдік қауымдастықтың белсенді мүшесі болуға дайындайды. Осылайша, ұлттық мәдениетті сақтау мен дамыту – ұлт болашағы үшін жасалған маңызды қадам, ал оны білім беру арқылы жүзеге асыру – осы міндетті орындаудың тиімді жолы. Сонымен қатар, ұлттық мәдениетті мектеп бағдарламаларына интеграциялау – еліміздің болашақ ұрпағына рухани құндылықтарымызды жеткізудің, оларды мәдени және ұлттық бірегейлікпен тәрбиелеудің маңызды қадамы болып табылады. Бұл қадам жас ұрпақтың өз ұлтына, мәдениетіне деген сүйіспеншілігін арттырып қана қоймай, оларды мәдениетаралық түсіністік пен құрметке үйретуге де бағытталған.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Қоянбаев, Ж. Педагогика: Ұлттық тәрбиеге бағытталған оқу әдістемесі. Алматы: Ана тілі, 2020. -87б.
2. Нұрмұханбетова, А. Қазақ халқының ұлттық мәдениетінің мектептегі орны. Астана: Елорда. 2018. -45б.
3. Сарсенова, М. Қазақ тілі мен әдебиеті пәндерінде ұлттық мәдениет элементтерін оқыту. Алматы: Білім баспасы. 2017. -103б.
4. Әбдіғалиева, Г. Ұлттық мәдениетті мектеп бағдарламасына енгізудің маңыздылығы. Алматы: Мектеп баспасы. 2019. -61б.
5. Хофер Г.С. Білім берудегі мәдени идентификация. Алматы: Білім. 2021.-12б

DOI 10.24412/2709-1201-2024-3107-76-80
УДК 371.3:53

ГЕЙМИФИКАЦИЯ ВНЕДРЕНИЕ ЭЛЕМЕНТОВ ИГРЫ В ОБУЧЕНИЕ МОЛЕКУЛЯРНОЙ ФИЗИКИ

ХАМЗАЕВА А., НҮРҒАЛИ Ү.

студенты 4 курса образовательной программы 6В01502-Подготовка учителей физики,
Таразский университет имени М.Х Дулати, г. Тараз

ОРАЗЫМБЕТОВА Г.Х.

магистр, старший преподаватель кафедры «Физика и Информатика» Таразский
университет имени М.Х Дулати, г. Тараз

Аннотация. В данной статье рассматриваются типы учеников по совершенно новой классификации, связанной с геймификацией современного мира, а именно психотипы игроков по Р.Бартлу, исходя из, которой будет осуществлен поиск подхода к каждому учащемуся, необходимый для получения более эффективного результата обучения. Основываясь на классификации разработан квест по молекулярной физике, учитывающий мотивацию учеников.

Ключевые слова: геймификация, доминант, накопитель, исследователь, социальщик, игра, квест, молекулярная физика, классификация, типы, ученики, соревнование, эксперименты.

Современные образовательные процессы требуют применения инновационных методов, направленных на повышение мотивации и вовлеченности учащихся в учебную деятельность. Одним из таких методов является геймификация, представляющая собой внедрение игровых элементов в традиционный процесс обучения. Геймификация находит широкое применение в разных сферах образования и, в частности, в преподавании физики, где она помогает сделать изучение сложных и абстрактных физических понятий более увлекательным и доступным для понимания. Однако в этой статье не будут упоминаться использование платформ для создания онлайн-викторин, тестов, таких как Kahoot, Quizizz, Socrative или разработка цифровых симуляторов экспериментов по физике, например, PhET Interactive Simulations. Так как это уже не раз освещалось в других источниках и активно применяется в школах на различных этапах урока. Мы же взглянем на понятие геймификации с другой стороны.

Что же делает игры настолько привлекательными? Секрет, в том, что разработчики игр прибегают к созданной профессором университета Эссека, писателем и исследователем игр Ричардом Алланом Бартлом, модели сегментации игроков по психотипам.

Рассмотрим классификацию игроков по ведущему игровому мотиву и соответствующие им игровые элементы, которые следует включать в процесс обучения для повышения вовлеченности учащихся (рис.1):

Рисунок -1. Психотипы игроков по Р. Бартлу

Геймификация (игрофикация) отличается от игры тем, что у геймификации отсутствует характеристика «просто для забавы», то есть у нее подразумевается наличие внеигровой серьезной цели и отсутствие геймплея (англ. *gameplay*) [1].

Поэтому ознакомимся более подробно с характеристикой каждого типа игроков (табл. 1), так как понимание предпочтений и мотиваций типов игроков является ключом к успешной интеграции геймификации в образовательный процесс.

Таблица 1. Характеристика типов игроков по Р. Бартлу

Тип	Описание
Накопители	Считаются самым распространенным психотипом. Они стремятся к статусам и богатству. Превосходство для них будет таковым, только если будет достигнуто собственными усилиями. Для них лучший сценарий – это «потратить время – получить вознаграждение». Накопителям нравится обзаводиться разными благами, поэтому они склонны добывать много ресурсов и производить множество вещей. Однако большую радость им приносит получение наград, бейджей, медалей за свои действия. Их удовольствие состоит в достижении целей и решении постоянно усложняющихся задач, ведь за это последует награда. Другими словами, стимулом для них является прогресс и рост в процессе игры.
Киллеры	Ценят такие вещи, как доминирование, влияние, навыки и сила. Киллеры обожают соревноваться, участвовать в турнирах и рейтингах. Благодаря этому они «прокачиваются» - становятся круче, превосходят остальных. По этой причине они любят все, что позволяет им непосредственно контактировать с другими игроками.
Исследователи	Идеальные условия для них – это большое количество разнообразных игровых механик, многообразный контент и возможность применить в игре свой ум. Они любят изучать обзоры игр, и чтобы они захотели принять участие в игре, их нужно убедить, что она интересная и стоит того, чтобы тратить на нее свое время. Исследователи ценят навыки, но, одновременно с этим, они ориентированы на получение знаний, изучение игрового контента, механики и предлагаемых игрой возможностей. Чтобы заинтересовать эту категорию игроков, следует включать в игру диалоги и квесты, а сюжет должен быть разнообразным.
Социальщики	Им нужно общаться, взаимодействовать с окружающими, быть популярными и, конечно, веселиться. Если Накопители гордятся ресурсами и достижениями, Киллеры – доминированием и властью, Исследователи – умом и сообразительностью, то Социальщики – популярностью. Именно поэтому нужно давать игрокам возможность выделяться, соперничать и конкурировать. Для вовлечения в игру Социальщиков необходимо снабдить ее конкурсами, викторинами, встречами, форумами и другими вещами, завязанными на взаимодействии.

Заметим, что у каждой группы есть точки соприкосновения, так как интересы пересекаются. Однако мотивация у них различна. Накопители стремятся к ресурсам и наградам, тогда как Доминанты ищут соревнования и доминирования. Исследователи интересуются контентом и механикой игры, наслаждаясь изучением, а Социальщики ценят взаимодействие и общение.

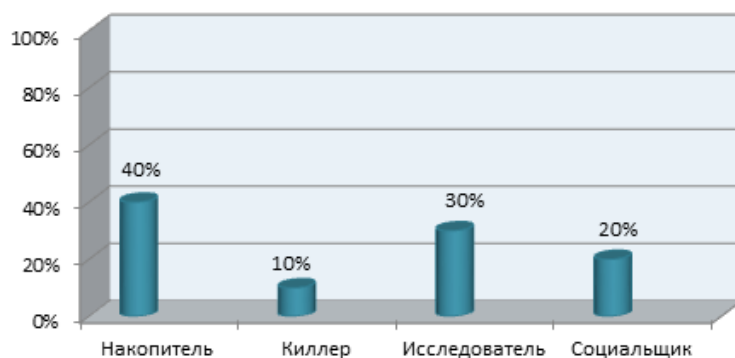

Рисунок-2. Диаграмма процентное соотношение типов игроков

К категории накопителей относится большая часть людей – около 40%. Игроков киллеров не так много всего порядка – 10%, исследователей – 30%, социальщиков – 20% [2].

Мы же предлагаем перенести подобную классификацию на учебный процесс. За исключением термина «киллер», который в дальнейшем будет заменен на «доминант», так как он носит более гуманный характер необходимый для педагогической сферы деятельности. Ссылаясь на процентное соотношение из диаграммы, можно прийти к выводу, что учеников с типом «социальщик» не так много, но именно они больше всего выделяются на занятиях. И не в тяге к знаниям, а в создании шума и препятствовании обучению других учащихся. Поэтому так важно изучить таблицу под номером 1. Чтобы понять, как устроено мышление ребенка, и в соответствии с этим организовать деятельность на уроке.

Так, например, можно сделать вывод, что дети с типом Накопитель стремятся к самостоятельному выполнению заданий, которые включают несколько этапов и обладают накопительным эффектом, по их завершению можно получить некий результат. Доминанты предпочитают формат заданий, где преобладает соревновательный характер, чтобы проявить свои личные качества, продемонстрировать всему классу свой уровень знаний и превосходство над другими.

Сложнее всего заинтересовать учеников с типом «исследователь», ведь им не подходят стандартные задания, где нет почвы для исследовательской деятельности, проявления творчества и анализа. Социальщикам важно взаимодействие с другими учащимися, поэтому подбор заданий для этого типа осуществляется напротив без затруднений, так как групповая работа лучше всего удовлетворяет их потребностям и не требует со стороны учителя затраты значительных ресурсов.

В качестве игровых технологий сейчас широко применяются различного вида квесты. Квест (quest) в переводе с английского – «поиск, выполнение поручений». Квест представляет собой интерактивную игру, где участники двигаются по сюжету для достижения заданной цели [3]. Квест — отличная идея для геймификации урока физики! Он сделает занятие интерактивным, увлекательным и поможет глубже погрузиться в молекулярную физику через серию задач и экспериментов. Квест удовлетворяет мотивацию разных типов учащихся по классификации Ричарда Бартла:

1. **Накопители** - получают награды за выполнение заданий, что мотивирует их к накоплению ресурсов и достижению целей.

2. **Доминанты** - участвуют в соревнованиях, демонстрируя свои навыки и стремясь к лидерству в командных заданиях.

3. **Исследователи** - исследуют различные эксперименты и решают задачи, что удовлетворяет их интерес к анализу и открытию нового.

4. **Социальщики** - общаются и сотрудничают в командах, что позволяет им удовлетворить потребность в взаимодействии с другими.

Таким образом, квест обеспечивает увлекательное и продуктивное обучение для всех типов учащихся.

Вот пример сценария для такого квеста, который можно провести в классе:

Тема квеста: **«Тайны Молекулярного Мира»**

Ученики попадают в «лабораторию будущего», где произошло загадочное событие — некоторые физические явления исчезли, и ученики должны восстановить их, решив серию задач. Команды должны пройти через несколько станций, каждая из которых представляет собой испытание, связанное с молекулярной физикой. В конце их ждет ключ к разгадке всей головоломки.

1. Станция «Испарение и конденсация»

Задание: найдите способ получить воду из пара.

Материалы: кастрюля с горячей водой, стеклянная крышка или тарелка с кубиками льда.

Цель: ученики должны продемонстрировать процесс конденсации: удержать холодную поверхность над горячей водой, наблюдая, как пар превращается в жидкость.

Вопрос: опишите процесс, при котором пар превращается в воду, и укажите, как изменяются молекулы при этом переходе.

Подсказка: только когда молекулы замедлятся, они смогут превратиться обратно в жидкость [4].

2. Станция «Поверхностное натяжение»

Задание: заставьте скрепку плавать на воде.

Материалы: стакан воды, металлические скрепки, жидкое мыло.

Цель: продемонстрировать поверхностное натяжение. Учащиеся кладут скрепку на воду, а затем добавляют каплю мыла и наблюдают, как скрепка тонет.

Вопрос: почему мыло разрушает поверхностное натяжение? Как молекулы воды «удерживают» предметы на поверхности?

Подсказка: не каждый предмет тяжелее воды обязательно тонет. Молекулы держат их на поверхности!

3. Станция «Капиллярный эффект»

Задание: узнайте, как вода поднимается вверх по узким трубкам.

Материалы: трубочки, бумажные салфетки, стаканы с подкрашенной водой.

Цель: наблюдать капиллярный эффект в действии. Ученики вставляют трубочки в воду и наблюдают, как жидкость поднимается по ним.

Вопрос: почему жидкость поднимается в трубках? Каковы силы, действующие на молекулы воды?

Подсказка: вода тянется вверх благодаря силам сцепления с поверхностью!

4. Станция «Молекулярное движение»

Задание: проведите эксперимент с диффузией.

Материалы: два стакана: один с горячей водой, другой — с холодной. Пищевой краситель.

Цель: добавить по капле красителя в каждый стакан и сравнить скорость распространения цвета в горячей и холодной воде.

Вопрос: почему в горячей воде диффузия происходит быстрее? Как температура влияет на молекулярное движение?

Подсказка: чем быстрее молекулы, тем быстрее они распространяются [5].

5. Станция «Расширение газов»

Задание: надуть шар с помощью температуры.

Материалы: пластиковая бутылка, воздушный шар, горячая и холодная вода.

Цель: погрузить бутылку с надетым шариком в горячую воду и наблюдать, как шар надувается. Затем охладить её и увидеть обратный эффект.

Вопрос: почему нагретый воздух расширяется? Как это связано с движением молекул?

Подсказка: чем больше энергии у молекул, тем больше пространства они занимают!

Финал квеста: «Разгадка молекулярной тайны»

После выполнения всех заданий, команды собираются вместе, чтобы решить последнюю головоломку: они должны объяснить, как молекулярные процессы, с которыми они столкнулись на всех станциях, взаимосвязаны.

Задание: связать все опыты с понятием движения молекул. Как каждый из экспериментов отражает законы молекулярной физики?

Команды, которые правильно объяснят все явления, получают «ключ» — символический предмет (например, модель молекулы), символизирующий успех в раскрытии молекулярных тайн.

Награды и рефлексия

В конце квеста можно устроить награждение команд, отметить их успехи, а также провести обсуждение: как геймифицированный урок помог лучше понять молекулярные процессы и к какому типу ученики себя относят.

Каждый тип — Накопители, Доминанты, Исследователи и Социальщики — требует индивидуального подхода, что позволяет создавать задания, удовлетворяющие их уникальные интересы и мотивы. Квест «Тайны Молекулярного Мира» — наглядный пример того, как геймификация может быть использована для вовлечения учащихся в изучение физики, принимая во внимание мотивацию каждого типа учащегося.

ЛИТЕРАТУРА

1. Совершенствование методологии геймификации учебного процесса в цифровой образовательной среде : [монография] / Н. Л. Караваев, Е. В. Соболева. – Киров : Вятский государственный университет, 2019. – 105 с.
2. <https://4brain.ru/gamification/typy-igrokov.php>
3. [Квест как метод когнитивного обучения](#)
4. <https://abakus-center.ru/blog/zanimatelnye-opyty-po-fizike-v-domashnih-usloviyah?ysclid=m32ymm62ea514887181>
5. Платунов Е. С., Самолетов В. А. Физика. Лабораторные работы по молекулярной физике и термодинамике: Учеб.-метод. пособие. – СПб.: Университет ИТМО, 2017. – 85 с.

DOI 10.24412/2709-1201-2024-3107-81-84
УДК 004.056, UDC 004.056

АҚПАРАТТЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ПАЙДАЛАНУДЫҢ ТИІМДІ ЖОЛДАРЫ

МАДАЛИЕВА ГУЛЬНАР УРАЗАЛИЕВНА

Аға оқытушы, ж.ғ.м., Академик Ә.Қуатбеков атындағы Халықтар Достығы
Университеті, Шымкент қаласы, Қазақстан

ЮНУСОВА ДИЛДАР КАМИЛХАНОВНА

Аға оқытушы, ж-п.ғ.м., Академик Ә.Қуатбеков атындағы ХДУ, Шымкент

БОРИБЕКОВА ГУЛМИРА ПАЗЫЛОВНА

Аға оқытушы, п.ғ.м., Академик Ә.Қуатбеков атындағы ХДУ, Шымкент

ДЖАНТАЕВА ШОЛПАН КАЛМАХАНОВНА

Аға оқытушы, ж.ғ.м., Академик Ә.Қуатбеков атындағы ХДУ, Шымкент

***Резюме.** Технология обучения и методология науки тесно взаимосвязаны. Методологическая наука «чему учить?» «Что необходимо для обучения?», «Как учить?» «технология обучения» как эффективно обучать?» ищет решение проблемы. Их цель одна - рассмотреть эффективные пути обучения. Эффективные способы обучения определяются различными методами обучения.*

Қазіргі уақыттағы білім беру қызметкерлерінің алдында тұрған басты мақсат-еліміздегі білім беруде халықаралық деңгейге көтеру және білім сапасын көтеру, жеке тұлғаны қалыптастыру, қоғам қажеттілігін өтеу, оны әлемдік білім кеңістігіне кіріктіру болмақ.

Заман талабына сай көштен қалмай қазіргі таңда педагогтан өз пәнінің терең білгірі ғана болу емес, теориялық, нормативтік – құқықтық, психологиялық – педагогикалық, дидактикалық әдістемелік тұрғыдан сауатты және ақпараттық компьютерлік технология құралдарының мүмкіндіктерін жан – жақты игерген ақпараттық құзырлығы қалыптасқан маман болуын талап етуде. Көптеген жаңа технологиялармен қатар соңғы кездері информатика пәні сабақтарында ақпараттық технологиялар жиі қолданылуда. Осыған байланысты күнделікті сабаққа:

- мультимедия - видео, аудио қондырғылары мен теледидарды, электрондық оқулықтарды;
- компьютер - компьютерлік бағдарламалар, интерактивті тақта, интернет және т.б. көрнекі материалдарды пайдалану айтарлықтай нәтиже береді.

«Технология» гректің «*teche*»- өнер, шеберлік және «*logos*»- ғылым деген сөзінен шыққан, яғни «шеберлік туралы ғылым» деген мағынаны білдіреді.

Оқушылардың сабаққа деген қызығушылығын ояту мұғалімнің сабақ өткізу тәсіліне де байланысты. Қазіргі таңда оқудың интерактивті әдіс-тәсілдері өте көп. Педагогикалық ғалым мен озық тәжірибенің бүгінгі даму деңгейінде белгілі болған оқыту әдіс-тәсілдерінің бәрін де еркін игеріп, әрбір нақтылы жағдайларға орай ең тиімдісін таңдап алу және олардың бірнешеуінің жиынтығын түрлендіре тиімді, үйлесімді әрі шығармашылықпен қолдану- сабақтың сәтті өтуінің кепілі.

Ақпараттық технологиялардың бірі — интерактивтік тақта, мультимедиялық және онлайн сабақтары. Ақпараттық технология негіздері тұлғаның информатика пәнінен алған білім сапасы мен сауаттылығын кеңейтуге жәрдемдеседі, мысалы: интернет сайты арқылы жоғары деңгейдегі көрнекіліктерді пайдалануға болады. Заман ағымына қарай

сабаққа видео, аудио қондырғылары мен теледидарды, компьютерді қолдану оқушылардың дүниетанымын кеңейтеді.

Жаңа ақпараттық технологияның негізгі ерекшелігі – бұл оқушыларды өз бетімен немесе бірлескен түрде шығармашылық жұмыспен шұғылдануға, ізденуге, өз жұмысының нәтижесін көріп, өз-өзіне сын көзбен қарауы

Қазіргі заманның даму қарқыны мұғалімдерден шығармашылығын жаңаша, ғылыми- зерттеу бағытында құруды талап етеді. Компьютер және ақпараттық технологиялар арқылы жасалып жатқан оқыту процесі оқушылардың жаңаша ойлау қабілетін қалыптастырады. Жаңа ақпараттық техникаларын пайдалану соңғы уақытта мектептегі білім беру жүйесінде маңызды бағыттардың бірі болып табылады. Мультимедиялық технологиялар көбіне компьютерлік аудиторияларда қолданылады. Қазіргі уақытта сабақ материалына байланысты көптеген компакт-дискілер бар. Жаңа материалды түсіндіруде интерактивті компьютерлік графиканы пайдалануды көздейтін аппараттық-бағдарламалық құралдарды пайдалануға болады. Компьютерлік графикалық материал презентациялық монитор көмегімен көрсетіледі. Осындай ақпарат құралдарын пайдалана отырып, сабақ барысында оқушылардың қабілетіне, білім деңгейіне, ынтасына қарай топқа бөліп, өз бетімен еңбектенуге, ізденуге, шығармашылыққа баулып, қорытынды жасауға итермелеп, ақыл- ойын дамытып, өзіндік дүниетанымын қалыптастыруға, сабаққа ынтасын арттыруға, тапсырманы орындау барысында жіберілген қателер мен кемшіліктерді уақытында анықтап, түзетуге мүмкіндік береді.

Сабақ барысында оқушыларды біліммен қаруландырып қана қоймай, оларды қисынды ойлау, есте сақтау қабілеттерін дамыту үшін шығармашылық ізденісін, тапқырлығын, зеректігін, ойлауға икемділігін, өмірге ғылыми көзқарасын дамытуға ықпалы зор. Мұғалім өзекті тақырыптарды басшылыққа ала отыра және жасалған жұмыстарды қорытындылай келе өзін-өзі бағалай білетін, шығармашылық деңгейі жоғары жан-жақты тұлға қалыптастырып, оқушының білім сапасын көтеруге, алған білімдерін өмірмен ұштастыруға бағыт бере отырып, оқушының кұзырлығын дамытады.. Осындай тәжірибе арқылы оқушылардың білімін, дағдыларын, ойлау қабілеттерін, шығармашылық ізденісін бақылау арқылы біршама нәтижеге қол жеткізуге болатынысөзсіз.

Оқушылардың ақпараттық технология негіздерінен алған білімі арқылы:

- Оқушының пәнге деген қызығушылығы артады, құлшынысыоянады.
- Шығармашылық қабілеттеріартады.
- Жылдам ойлауға машықтанады, білім сапасыартады.
- Оқушы өз бетімен жұмыс жасауғадағдыланды.
- Компьютерлік сауатты болуғаүйренеді.

Жаңа технология – сапалы оқытудың тиімді тәсілі.

Күннен-күнге көз ілеспес жылдамдықпен дамып келе жатқан ғасырда небір жаңа технологиялар пайда болып, қолданысқа еніп жатыр. Мәселен, жүргізушісі жоқ автомобильдер, машиналы оқыту, алгоритмизация қиялдағы ғажайыптар болып көрінгенімен, жақын уақыттары күнделікті нәрсеге айналады.

Ғаламдану процесінде ғылым мен техниканың даму деңгейіндегі өркениет білім берудің мазмұны мен формаларын жетілдіруді талап етуде. Қазіргі инновациялық технологиялар -білім сапасын арттырудың кепілі. Оны өзінің нақты деңгейіне жеткізіп пайдалану – оқушыны шығармашылыққа төселдіруге ықпалы зор. Сондықтан әр түрлі оқыту технологияларын оқу мазмұны мен оқушылардың жас және психологиялық ерекшеліктеріне орай таңдап, тәжірибеде сынап қараудың маңызы зор.

Жаңа технологияны меңгеру – мұғалімнің интеллектуалдық, кәсіптік, адамгершілік, рухани азаматтық адами қабілетінің қалыптасуына әсерін тигізеді, өзін -өзі дамытып, оқу тәрбие үрдісін тиімді ұйымдастыруына көмектеседі.

Оқыту технологиясы педагогикалық әдістерге негізделген. «Педагогикалық

технология дегеніміз –тәжірибеде жүзеге асырылатын белгілі бір педагогикалық жағдайларға сай қолданылатын әдіс-тәсілдер оның құрамды бөлігі ғана» (В.Беспалько) Педагогикалық технология – орындалуы белгіленген, жоспарланған нәтижеге жетуге тікелейалыпкелетінреттелгенамалдарретініңжүйесі. Педагогикалық технологияны соңғы нәтиженің кепілдігі, болашақ оқу–тәрбие процесінің жобалануы депсипаттайды.

Педагогикалық технологиялар көп түрлі болуына қарамастан, олардың іске асуының екі ғана жолы бар. Біріншісі – теориялық негізде орындалуы, екіншісі- тәжірибемен жүзеге келуі. Мектеп өміріне енгізіліп жатқан түрлі педагогикалық технологиялар: М.Жанпейісованың «Модульдік оқыту технологиясы», К.Бітібаеваның «Әдебиетті оқытудың инновациялық технологиялары», Н.Оразахынованың «Сатылай кешенді талдау әдістері», Сын тұрғысынан ойлау бағдарламалары қазіргі таңда жиі қолданылып жүр.

1. Оқушы тұлғасының танымдық қабілеттерін дамытуға,
2. Танымдық процестерді (жады, ойлау, зейін, қабылдау) дамытуға,
3. Оқуға қызығушылығын қалыптастыруға,
4. Сөздіқорыныңауызша, жазбашатіліндамытуғазорықпалетеді.

Қазақ мектептерінде әдебиетті оқытуда жан-жақты тануа, оны оқыту мәселелерін өрістетуге арналған Қ.Бітібаеваның еңбегі ерекше орын алады. Лириканы оқыту, эпикалық шығармаларды оқыту, драмалық шығармаларды оқыту деп жеке дарва бөле отырып, оқытудың инновациялық технологиясын ұсынып, оқушының шығармашылық ізденісіне, дарынды балалардың қабілетін жетілдіру үрдісіне жолашады.

Оқушыға қазақ ғылымының мазмұны мен жүйесін, оның сөздік құралы менграмматикалық құрылысын, сөйлеу тілінің байлығын және әдеби тіл нормасын үйретіп, дұрыс сөйлесу, сауатты жазуын қалыптастыратын бірден-бір жүйелі де тиімдітехнология.

Қазіргі кезде жиі қолданылып жүрген әдістердің бірі-стратегиялар. Ондағы «Қызығушылықты ояту» («Ойқозғау», «Ой шақыру» «Миғашабуыл») стратегиялары сабақ барысында оқушының есте сақтау және жадыларының қабілетін сұрыптап, байқау үшін арналған стратегия. Сол сияқты:

- «Топтастыру» стратегиясы
- «Инсерт» стратегиясы
- «Кубизм» стратегиясы
- «Мағынаны тану» стратегиясы

«Ойтолғаныс» стратегиялары оқушының қызығып ізденетін, жұмыс жасайтын, шығармашылық, ынтымақтастық аурасын туғызу мақсатында ұстанатын бағыт.

Жалпы қазіргі кезде аталған жаңа технологиялар түрлі әдіс-тәсілдермен қатар қолданылып, сабақты қызықты өткізуге көптеген мүмкіндіктер береді. Оны сапалы білім берудегі бірден-бір тиімді жолы деп айтуымызға болады.

Егер біз шәкірттеріміз жекелеген пәндерден берілетін білімді терең меңгеріп қана қоймай, алған білімдерінің негізінде жүйелі ойлау дағдысын игерсін десек, кәсіби тұрғыдан қойылатын талаптарға сай болуымыз керек. Білім беру мазмұнындағы өзгерістер, тұлғаға бағытталған оқытуды жүзеге асыру- мұғалімнің әдістемелік қызметінен жаңашылдықты күтеді, кәсіби күзіреттілігі шеңберінің кеңдігін қажет етеді. Заман талабына сай болу үшін мұғалім әрқашанда ізденіс үстінде болуы керек. Өздігінен дамуға, өзін-өзі кемелдендіруге ұмтылатын ұстаз оқушысына оң бағдар сілтейді деген сенімдемін.

Мұғалімнің міндеті - кез келген оқу материалынан, оқу процесін ұйымдастырудың өзінен бала үшін жаңа нәрсе тауып алу. Екіншіден, оқыту баланың өмірге бйімделуімен байланысты болуы керек. Үшіншіден, таным процесіне көмегі болатын қайшылықты пікір тауып, құрастырып алып оқушыға талқылауға, өзіндік шешім жасауға ұсыну керек. Жаңа үрдісті тәжірибеге енгізуде сыртқы форманы ғана басшылыққа алмай, оның философиясын ұғыну басты шарт екенін естен шығармауымыз керек. Өйткені, алдындағы

оқушыларға таза білімнің өзін бере білу емес, бүгінгі алған білімін өмірлік қажеттіліктеріне сай қолдана білуге үйрету.

Сабақта жаңа технологияны пайдалану сапалы оқытудың тиімділігін арттырады. Ғылым мен техниканың жедел дамыған, ақпараттар ағыны күшейген заманда ақыл-ой мүмкіндігін қалыптастырып, адамның қабілетін, талантын дамыту мектептің басты міндеті болып тұр. Ол бүгінгі білім кеңістігіндегі ауадай қажет жаңару мұғалімнің қажымас ізденімпаздығы мен шығармашылығының жемісімен келмек.

Қорыта айтқанда, «Технология – бұл өнер, шеберлік, ептілік «іскерлік әдістердің жиынтығы, жағдайдың өзгеруі...». Әр мұғалім өз сабағында Жүсіпбек Аймауытовтың «Сабақ беру –үйреншікті жай ғана шеберлік емес, жаңадан жаңаны табатын өнер» деген сөздерін есінде ұстап, шеберлік шыңынан көріне білу керек.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Қ.Қабдықайырұлы, В.М.Монахов. Оқытудың педагогикалық жаңа технологиясы. 1999ж.
2. «Мұғалім шеберханасы/№3,2012ж.
3. «Информатика негіздері»журналдары.
4. Қазақстан Республикасы білім беруді дамытудың 2005-2010 жылдарға арналған Мемлекеттікбағдарламасы.
5. А. Салихова «Оқушылардың шығармашылығындамыту»

DOI 10.24412/2709-1201-2024-3107-85-87
UOT 372.851

İBTİDAİ SİNİF MÜƏLLİMLİYİ İXTİSASI ÜZRƏ KADR HAZIRLIĞINDA RİYAZİYYAT FƏNNİNİN ROLU

ŞÜKÜROV RASİM YUSİF OĞLU

Azərbaycan Dövlət Pedaqoli Universitetinin Riyaziyyatın ibtidai kursunun tədrisi
texnologiyası kafedrasının dosenti, Bakı, Azərbaycan

***Xülasə:** Məqalədə ali pedaqoji məktəblərdə “İbtidai sinif müəllimliyi” ixtisası üzrə kadr hazırlığının problemləri araşdırılır; ibtidai sinif müəllimlərinin hazırlığı prosesində riyaziyyatın rolu qeyd edilir; eyni zamanda bu prosesdə əsas fənlərdən biri olan “Riyaziyyat dərslərində cəbr və funksional asılılıqların propedevtikası” fənninin məzmunu və tədrisi xüsusiyyətləri xüsusilə diqqət mərkəzində saxlanılır.*

***Açar sözlər:** İbtidai sinif, kadr hazırlığı, problem, tədris planı, proqram, riyaziyyat, tədris prosesi*

Ali pedaqoli məktəblərdə “İbtidai sinif müəllimliyi” ixtisası üzrə kadr hazırlığında Riyaziyyat fənninin tədrisinin müəyyən problemləri vardır. Bununla yanaşı, ümumilikdə ibtidai təhsilin də öz problemləri vardır və bu problemlər bir neçə aspektdə ortaya çıxa bilər. Bəzi əsas problemlər bunlardır:

1. **Maliyyə və resurs çatışmazlığı:** Məktəblərin və müəllimlərin lazımı resurslarla təmin olunmaması. Bu, tədrisin keyfiyyətini aşağı sala bilər.

2. **Kadr hazırlığı və müəllimlərin peşəkarlığı:** Kadr hazırlığı və müəllimlərin ixtisaslaşma səviyyəsi, onların metodikası və pedaqoji bacarıqları təhsilin keyfiyyətinə birbaşa təsir edir.

3. **Tədris proqramlarının aktual olmaması:** Proqramların müasir tələblərə cavab verməməsi. Bu problem məktəblilərin real həyatda tətbiq edə biləcəyi biliklərdən məhrum olmasına səbəb ola bilər.

4. **Müxtəlif öyrənmə tərzləri:** Məktəblilərin fərqli öyrənmə tərzləri, eyni dərs mühiti içində hər kəsə uyğun metodların olmaması problemlər yarada bilər.

5. **Sosial və emosional dəstək:** Bəzi məktəblilər ev şəraitində çətinliklərlə üzləşirlər. Onların emosional və sosial dəstəklənməsi təhsilin inkişafı üçün vacibdir.

6. **Təhsil bərabərsizliyi:** Regionlar arasında və ya sosial-iqtisadi durumlarına görə təhsil imkanlarının fərqli olması, bərabərsizlik yarada bilər.

7. **Validəynlərin iştirakı:** Validəynlərin təhsildəki rolu və iştirakı da önəmlidir; onların dəstəyi olmadan uşaqların inkişafı çətinləşə bilər.

Bu problemlərin həlli üçün müxtəlif strategiyalar tətbiq oluna bilər. Məsələn, müəllimlərin təkmilləşdirilməsi, resursların artırılması, tədris planlarının və fənn proqramlarının müasirləşdirilməsi.

Respublikamızda təsdiq olunmuş yeni Təhsil Qanununa əsasən ümumtəhsil məktəblərində yeni təlim sistemi (kurikulum) tətbiq olunur. Bu sistemin tələblərinə uyğun olaraq “İbtidai sinif müəllimliyi” ixtisası üzrə kadr hazırlığında tələbələrin riyaziyyatdan elmi bilikləri yüksək səviyyədə olmalıdır.

Yeni Təhsil Qanununun qəbul edilməsi, təhsil sisteminin beynəlxalq sistemə inteqrasiyasının sürətlənməsini, bu sahədə köklü dəyişikliklərin, islahatların aparılmasını tələb edir. İnkişaf etmiş ölkələrin təcrübəsi göstərir ki, XXI əsrdə cəmiyyətin inkişafı üçün yaradıcı, müstəqil, düşünən və inkişaf edən şəxsiyyət formalaşmalı və yetişdirilməlidir. Bu məqsədlə Pedaqoji universitetlərin tədris planlarında və proqramlarının məzmununda bir sıra dəyişikliklər edilmişdir [1, s. 3].

Həmin dəyişikliklərdən biri də tədris planına görə bakalavr təhsil səviyyəsinin “İbtidai sinif müəllimliyi” ixtisası üzrə son tədris planında tələbələrin buna qədər riyazi və peşə hazırlığını təmin edən “Riyaziyyatın ibtidai kursunun nəzəri əsasları” və “Riyaziyyatın ibtidai kursunun tədrisi

metodikası” fənlərinin birləşdirilərək “İbtidai siniflərdə riyaziyyat və onun tədrisi metodikası” fənni kimi tədris olunmasıdır. Əvvəlki proqramlardan fərqli olaraq yeni qəbul edilmiş proqrama məzmunca fərqli mövzular daxil edilmiş, bəzi mövzular isə çıxarılmışdır. Buna səbəb pedaqoji universitetdə tədris olunan bu fənni ibtidai məktəblərin riyaziyyat fənni ilə daha çox əlaqələndirmək olmuşdur. Tədris planında paralel olaraq tələbələrin riyazi hazırlığında mühüm rol oynayan bəzi nəzəri məsələlərin seçmə fənni kimi tədrisi nəzərdə tutulmuşdur. Belə seçmə fənlərdən biri də “Riyaziyyat dərslərində cəbr və funksional asılılıqların propedevtikası” fənnidir .

Bu fənnin proqramı tərtib olunarkən ibtidai siniflərin riyaziyyat fənninin proqramına uyğun təlim nəticələri də nəzərə alınmışdır. Belə ki, “Riyaziyyat dərslərində cəbr və funksional asılılıqların propedevtikası” adlı fənnin proqramında əsasən ibtidai siniflərdə tədris olunan «Cəbr və funksiyalar» və «Ölçmələr» məzmun xətlərinin nəzəri əsasları sərhləndirilmişdir.

İbtidai məktəbin I-IV siniflərinin riyaziyyat kursunda məzmun xətlərini tədris olunmasına görə şərti olaraq iki qrupa ayırırlar:

Birinci qrupa kursa müstəqil (aşkar) şəkildə daxil olan «Ədədlər və əməllər» və «Həndəsə» məzmun xətlərini aid edirlər.

İkinci qrupa isə qalan üç məzmun xəttini aid etmək olar və bunlar ibtidai məktəbin riyaziyyat kursunda sanki qeyri-aşkar şəkildə ifadə olunmuşdur. Çünki bu məzmun xətləri müstəqil olmayıb, digər bölmələrin tərkibində əlaqəli şəkildə verilir.

Bu baxımdan fənnin proqramında verilmiş mövzular riyaziyyatdan ikinci qrupa aid olan məzmun xətlərinin nəzəri əsaslarını təşkil edir. Bunu nəzərə alaraq “Riyaziyyat dərslərində cəbr və funksional asılılıqların propedevtikası” adlı fənnin proqramında “Riyazi məsələ və onların müxtəlif üsullarla həlli”, “Nisbət və tənəsüb” mövzuları, “Miqyas” anlayışı və ona aid məsələlər də öz əksini tapmışdır.

Eləcə də, “Riyaziyyat dərslərində cəbr və funksional asılılıqların propedevtikası” fənninin öyrənilməsi nəticəsində nəzərdə tutulan təlim nəticələri eyni adlı proqram yazılarkən nəzərə alınmış, öyrənilənlərin müstəqil çalışmaları və özünə nəzarəti təmin etmək məqsədi ilə hər mövzunun şərhində mövzu ilə bağlı nümunələrin verilməsi göstərilmiş, sonunda isə müstəqil çalışmaq üçün suallar, məsələ və misallar verilməsi nəzərdə tutulmuşdur [2].

Fənnin məzmunu dörd əsas bölmədə şərh olunur.

Birinci bölmə cəbr materialının sərhinə həsr olunub. Bu bölmədə ədədi ifadə, ədədi ifadənin qiyməti, ədədi bərabərlik və bərabərsizlik, xassələri, dəyişəni olan ifadə və onun təyin oblastı, cəbri ifadələr və onların eyni çevrilməsi, eləcə də tənlik haqqında anlayış, tənlik - predikat kimi, tənliklərin eynigüclülüyü haqqında teoremlər, birdəyişənli xətti tənlik və onun həlli, ikidəyişənli xətti tənliklər sistemi və onun həlli üsulları (əvəz etmə, cəbri toplama və qrafik üsul), bərabərsizlik haqqında anlayış, bərabərsizlik - predikat kimi, bərabərsizliklərin eynigüclülüyü haqqında teoremlər, birdəyişənli xətti bərabərsizlik və onun həlli, həllin koordinat oxunda göstərilməsi məsələləri xüsusi nümunələr göstərilməklə verilmişdir.

İkinci bölmə riyazi məsələ və onların həlli üsulları adlanır. Bu bölmədə sadə və mürəkkəb məsələlər, sadə məsələlərin müxtəlif əsaslara görə təsnifi (hesab əməllərinin mənasını açan sadə məsələlər; komponentlərlə nəticə arasındakı əlaqəni göstərən sadə məsələlər; hesab əməllərinin yeni mənasını bildirən düzünə və dolayı sadə məsələlər), mürəkkəb məsələlərin həlli mərhələləri, təhlili və həlli üsulları, məsələ həllinin yazılış formaları, məsələ həllinin yoxlanılması üsulları, tip məsələlər haqqında ümumi məlumat və onların (iki fərqi görə, cəminə (fərqi) və nisbətində görə məchul ədədlərin tapılmasına aid məsələlər, birgə işə, vaxt hesablamalarına, hərəkətə aid məsələlər) cəbri üsullarla həlli nümunələri göstərilməklə geniş və hərtərəfli şərh olunmaqla tədrisi nəzərdə tutulmuşdur.

Üçüncü bölmə Əsas kəmiyyətlər hesabı adlanır. Bu bölmədə kəmiyyət anlayışı, skalyar və vektorial kəmiyyətlər, diskret və kəsilməz kəmiyyətlər, kəmiyyətin xassələri, kəmiyyətlərin ölçülməsi haqqında anlayış, eynicinsli kəmiyyətlər, kəmiyyətlərin ölçülməsinin əsas xassələri (aksiomları), ibtidai siniflərdə öyrənilən kəmiyyətlər (uzunluq, sahə, həcm (tutum), kütlə) haqqında ümumi məlumat, uzunluq, sahə, həcm

arasında əlaqələr kimi mövzuların geniş və hərtərəfli şərh olunması nəzərdə tutulur .

Bu bölmədə həmçinin, ibtidai siniflərdə öyrədilən əsas kəmiyyətlər hesabı ilə bağlı adlı ədəd haqqında anlayış, adlı ədədlərin yazılması, sadə və mürəkkəb adlı ədədlər, adlı ədədlərin xırdalanması və çevrilməsi, adlı ədədlər üzərində hesab əməlləri(adlı ədədlərin toplanması və çıxılması, adlı ədədin adsız ədədə vurulması və bölünməsi,eyni ölçü vahidi ilə verilən və eyni ölçü vahidinə gətirilən adlı ədədlərin nisbəti) mövzularının misal nümunələrinin müşayəti ilə şərh olunması qeyd olunur [3, s. 366-384].

Fənnin proqramının dördüncü bölməsi Kəmiyyətlər arasında funksional asılılıqlar adlanır. Bu bölmədə dəyişən və sabit kəmiyyətlər, funksiya anlayışı, funksiyanın təyin oblastı və qiymətlər çoxluğu, funksiyanın verilməsi üsulları, orta mətkəbdə öyrənilən ($y = ax + b$, $y = \frac{a}{x}$, $y = |x|$, $y = ax^2 + bx + c$) funksiyalar, xassələri və qrafikləri mövzuları öz əksini tapmışdır. Eləcə də, bu bölmədə ibtidai siniflərdə öyrənilən qiymət, miqdar və dəyər, sürət, zaman və gedilən yol, əmək məhsuldarlığı, işin müddəti və işin həcmi kəmiyyətləri və onlar arasında funksional asılılıqlar, düz və tərs mütənəsb kəmiyyətlər, onların xassələri, bu asılılıqların qrafiki, düz və tərs mütənəsb kəmiyyətlərə aid məsələlər və onların həlli üsulları, eləcə də bu mövzularla bağlı olan nisbət və tənəsüb, onların xassələri, tənəsübün məchul həddinin tapılması, əsas və törəmə tənəsüblər, miqyas və onunla bağlı məsələlərin nümunələr göstərilməklə şərh olunması nəzərdə tutulur. .

Beləliklə, deyə bilərik ki, “ İbtidai sinif müəllimliyi” ixtisası üzrə kadr hazırlığında tədris planında nəzərdə tutulan “Riyaziyyat dərslərində cəbr və funksional asılılıqların propedevtikası” fənninin öyrənilməsi tələbələrin riyazi hazırlığının təmin edilməsində, həmçinin gələcək ibtidai sinif müəllimlərinin peşə hazırlığında müstəsna rol oynayır.

ƏDƏBİYYAT

1. Cəbraylov B. S. Riyaziyyatın tədrisi metodikasının aktual problemləri (İbtidai sinif müəllimliyi ixtisası magistrantları üçün dərs vəsaiti). Bakı, ADPU nəşri. 2019, 160 s.
2. Cəbraylov B. S. Sinif müəllimlərinin riyazi hazırlığı ilə bağlı bəzi mülahizələr // “ Təhsil islahatı və ibtidai məktəbin aktual problemləri” mövzusunda ali məktəblərarası elmi və tədris-metodik konfransın materialları / Bakı, “Nurlan”, 2000, s. 98-100
3. Feyziyev S. A., Şükürov R. Y. Riyaziyyatın ibtidai kursunun nəzəri əsasları (dərslük). Bakı, ADPU, 2010, 568 s.

СОДЕРЖАНИЕ CONTENT

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ НАУКИ PEDAGOGICAL SCIENCES

СОХОР ТАТЬЯНА ФЕДОРОВНА [УСТЬ-КАМЕНОГОРСК, КАЗАХСТАН] «ФОРМИРОВАНИЕ ФИНАНСОВОЙ ГРАМОТНОСТИ В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ СРЕДСТВАМИ ПРОБЛЕМНО-ПОИСКОВОГО МЕТОДА ОБУЧЕНИЯ».....	3
ЖАНУЗАКОВА ЭЛЬМИРА НИКОЛАЕВНА [УСТЬ-КАМЕНОГОРСК, КАЗАХСТАН] РАЗВИТИЕ КРИТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ ОБУЧАЮЩИХСЯ НА УРОКАХ ПОЗНАНИЯ МИРА.....	6
PERNEBAI ARAILYM ANARBEKKYZY, SEITOVA SHOLPAN SEISENOVNA [SHYMKENT, KAZAKHSTAN] FEATURES OF TEACHING A FOREIGN LANGUAGE USING COMPUTER TEVHNOLOGY AT THE SECONDARY LEVEL OF EDUCATION.....	10
АСКАРОВА ФАТИМА ЕРБОЛАТОВНА [ПАВЛОДАР, КАЗАХСТАН] ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИКТ НА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА: УЛУЧШЕНИЕ УСВОЕНИЯ ЯЗЫКА С ПОМОЩЬЮ ТЕХНОЛОГИЙ. МЕТОДЫ ОЦЕНКИ ЭФФЕКТИВНОСТИ ИКТ.....	14
YERKINOVA RAKIZA SABITOVNA [SHYMKENT, KAZAKHSTAN] A MODEL OF TEACHING FOREIGN LANGUAGE WRITING AND SPEECH SKILLS TO STUDENTS OF NON-LINGUISTIC UNIVERSITIES BASED ON WIKI TECHNOLOGY (ENGLISH).....	18
БОРИБЕКОВА ГУЛМИРА ПАЗИЛОВНА, МАМИКОВ САТМУРЗА АБАЕВИЧ, МАКСУМОВА ЖАНАР КУНАНБАЕВНА [ШЫМКЕНТ, ҚАЗАҚСТАН] «БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНДЕ ЗАМАНАУИ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ПАЙДАЛАНУ – ЗАМАН ТАЛАБЫ».....	21
KUBEEVA MARZIA ABDUKHALYKOVNA [SHYMKENT, KAZAKHSTAN] MOTIVATION OF COGNITIVE EFFORT AND INTEREST OF JUNIOR SCHOOL CHILDREN IN THE PROCESS OF TEACHING ENGLISH LANGUAGE.....	26
Г.Қ.ЖУМАБАЕВА, Ш.У.ЛАЙСХАНОВ [АЛМАТЫ, ҚАЗАҚСТАН] ГЕОГРАФИЯНЫ ОҚЫТУ ҮДЕРІСІНДЕ АКАДЕМИЯЛЫҚ ІЗДЕСТІРУ ЖҮЙЕЛЕРІН ПАЙДАЛАНУДЫҢ ӘДІС-ТӘСІЛДЕРІ.....	28
ДӘУІРБАЕВА ДАНА СӘБИТҚЫЗЫ [ҚАЗАҚСТАН] МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ ТҰЛҒАЛЫҚ ҚАСИЕТТЕРІН КВЕСТ-ТЕХНОЛОГИЯСЫН ҚОЛДАНУ АРҚЫЛЫ ДАМУ.....	34
САБИТОВА АЛТЫНАЙ МАНАРБЕКҚЫЗЫ [АЛМАТЫ, КАЗАХСТАН] МЕДИА И ОБРАЗОВАНИЕ В СОВРЕМЕННОМ ИНФОРМАЦИОННОМ ОБЩЕСТВЕ ЮЖНОЙ КОРЕИ.....	37
ДАНИЯР ЖАҢЫЛ АХМЕТЖАНҚЫЗЫ, ЛАЙСХАНОВ ШАХИСЛАМ ҰЗАҚБАЙҰЛЫ [ҚАЗАҚСТАН] ҚАЗАҚСТАН МЕКТЕПТЕРІНДЕ ӨЛКЕТАНУ ІС-ШАРАЛАРЫН ҰЙЫМДАСТЫРУДЫҢ ҚАЗІРГІ ЖАҒДАЙЫ.....	45
АХМЕТОВА САУЛЕ НИКОЛАЕВНА, УМИРОВА ЛЮДМИЛА АЛЕКСАНДРОВНА [АСТАНА, КАЗАХСТАН], ГАЙСИНА ЕЛЕНА ГЕННАДЬЕВНА [СЕМЕЙ, КАЗАХСТАН] ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ УЧИТЕЛЯ В ПРОЦЕССЕ ПЛАНИРОВАНИЯ УРОКА.....	52
BAZARBAYEVA ZHIBEK TOLEGENKYZY [SHYMKENT, KAZAKHSTAN] THE USE OF WEB 2.0 SOCIAL SERVICES IN TEACHING FOREIGN LANGUAGES AT SCHOOL (BLOG, TWITTER, SKYPE).....	56

BEKTURGANOVA IRISGUL ERBULAT KIZI [SHYMKENT, KAZAKHSTAN] TEACHING BORROWED VOCABULARY IN ENGLISH AS A LINGUODIDACTIC PROBLEM.....	59
ТҰРСЫНӘЛІ ҚАСИЕТ, ТАЖКЕНОВА ГАУХАР ҚАРГАБАЕВНА [АСТАНА, ҚАЗАҚСТАН] «ЖАҢА ЗАТТАР МЕН МАТЕРИАЛДАРДЫ ӨНДІРУ» ЭЛЕКТИВТІ КУРСЫН ОРТА МЕКТЕПТІҢ ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫНА КІРІКТІРУ: МӘСЕЛЕЛЕРІ МЕН БОЛАШАҒЫ.....	62
ТҰРСЫНАЛИ ҚАСИЕТ, ТАЙКЕНОВА ГАУХАР ҚАРГАБАЕВНА [АСТАНА, КАЗАХСТАН] ЛЕГКАЯ АТЛЕТИКА В УЧЕБНОМ ПРОЦЕССЕ НА УРОКАХ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ В ШКОЛЕ.....	67
АУЕЛБЕКОВ НҰРЖАН ЕРЖАНҰЛЫ [ПАВЛОДАР, ҚАЗАҚСТАН], АЙДАРША МЕРЕКЕ ПОЛАТҚЫЗЫ [ТҮРКІСТАН, ҚАЗАҚСТАН], НИЯЗ ҚАСИЕТ [КЕНТАУ, ҚАЗАҚСТАН] МЕКТЕПТЕ ОҚЫТУДЫҢ ҰЛТТЫҚ МӘДЕНИ АСПЕКТІСІНІҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ.....	71
ХАМЗАЕВА А., НҰРҒАЛИ Ү., ОРАЗЫМБЕТОВА Г.Х. [ТАРАЗ, КАЗАХСТАН] ГЕЙМИФИКАЦИЯ ВНЕДРЕНИЕ ЭЛЕМЕНТОВ ИГРЫ В ОБУЧЕНИЕ МОЛЕКУЛЯРНОЙ ФИЗИКИ.....	76
МАДАЛИЕВА ГУЛЬНАР УРАЗАЛИЕВНА, ЮНУСОВА ДИЛДАР КАМИЛХАНОВНА, БОРИБЕКОВА ГУЛМИРА ПАЗЫЛОВНА, ДЖАНТАЕВА ШОЛПАН КАЛМАХАНОВНА [ШЫМКЕНТ, ҚАЗАҚСТАН] АҚПАРАТТЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ПАЙДАЛАНУДЫҢ ТИІМДІ ЖОЛДАРЫ.....	81
ŞÜKÜROV RASİM YUSİF OĞLU [BAKİ, AZƏRBAYCAN] İBTİDAİ SİNİF MÜƏLLİMLİYİ İXTİSASI ÜZRƏ KADR HAZIRLIĞINDA RİYAZİYYAT FƏNNİNİN ROLU.....	85

ENDLESS LIGHT IN SCIENCE

Контакт

irc-els@mail.ru

Наш сайт

irc-els.com